

ספרית מצפה

א. א. קבק

אהבה

רומן

הרומן "אהבה" יכול להתשב כאחת מיצירותיו
המשוכללות ביותר של א. א. קבק.

מעוט הגבורים, העלילה המסוימת וצמצום התאור
עושים אותו לחטיבה נאה, תרבותית ומענגת. הסגנון בו
טבעי, ובמקומות רבים רווי הלך-נפש עד כדי ליריות.

א. א. מ. ב. ק

א. ה. ב. ה.

רומן

הוצאת
מצפה
ירושלים

שכלולה של השפה העברית בתור שפה
חיה ומדוברת, נכרת יפה מהשוויה עם השפה
האנגלית בשתי יצירותיו של הד"ר ולדשטיין—

המלון האנגלי-עברי והמלון העברי-אנגלי

כל מי שמתענין בשתי השפות האלו יפיק תועלת
יום-יומית משמוש במלונים הללו, אשר בהם ימצא
בסויים-מקבילים לרוב צרכי השעה.

נמצאים למכירה:

המלון האנגלי-עברי, מהד"ר א. ש. ולדשטיין
610 עמודים, מכורך בד. המחיר 45 גר"ם

המלון העברי-אנגלי, מאת הנ"ל
470 עמודים, מכורך בד. המחיר 30 גר"ם

נמסרו לדפוס ובקרוב יצאו לאור:

א) המורה-הערבי

מאת אברהם אלמליח

שטה קצרה וקלה ללמוד השפה הערבית
בזמן קצר, בלי עזרת מורה

ספר זה כולל קצור הדקדוק הערבי, אוצר מלים
עשיר, שיחות שונות, תרגילים מערבית לעברית
ומעברית לערבית

ב) מלון עברי-ערבי

מאת אברהם אלמליח

אחת ממעלותיו של מלון זה, — הראשון בשתי
השפות — היא, שהוא בתור מלון קטן מכיל
כל המלים שאדם לומד ערבית צריך לדעתן.

א. א. ק. ב. ק

א. ה. ב. ה.

רומן

הוצאת מצפה

ירושלים

תרפ"ו

כל הזכויות שמורות

מ צ פ ה

חברה להוצאת ספרים בע"מ

ירושלים

א. א. קבק

א. א. קבק נולד בשנת 1883 בעיר סמורגון, פלך וילנה. ילדותו ונעוריו עברו עליו באחת סעירות פולין, בפלך סובלק, ששם שמש אביו בכתר הרבנות. משנות עלומיו ועד מלחמת-העולם היה חי בנודים בארצות שונות: ליטה, פולין, רוסיה הפנימית, רוסיה הדרומית, תורכיה, ארץ-ישראל. בשנת 1910 בא לגרמניה ולמד שם באוניברסיטה הברלינית, משם הלך לצרפת ומצרפת לשווייץ, ובלוֹן גמר את למודיו הגבוהים והוכתר ברואר דוקטור לפילוסופיה בעד חבורו בפסיכולוגיה הפרדגונית. אחרי המלחמה קבע את ישיבתו בארץ-ישראל, כתור סודה ללשון ולספרות העברית בגמנסיה בירושלים.

ברומן הראשון "לברת", שפרסם בשנת 1905, רכש לו ביחוד את הקורא העברי הצעיר, האינטליגנטי, שבקש אז בספרות בטוי לספקותיו ולספרותו הלאומיים והחברתיים. גם ברומנים הבאים: "מעל המגדל", "דניאל שפרנוב" ו"הנצחון", המשיך את נתוח ההרגשות וההשקפות של האינטליגנט העברי, הבא בסכסוכים נפשיים עם הסביבה האנושית הזרה, על מצע של חיים ממשיים.

מלבד הרומנים הגדולים, הכחובים כולם à thèse, פרסם גם שורה של ספורים קטנים, וגם באלה ישנם אחרים המצטיינים בהסתכלות נכונה ובתנועה ספורית הזקה. ביחוד יש להזכיר את "בליל הורף" ואת "גאנז".

בכל יצירתו הספורית נכרת השאיפה לעורר ענין אצל הקורא. הדקות הציורית והחריפות הפסיכולוגית נדרות אצלו מפני שטף הכספר

והדיאלוג חובוֹחי. אבל אין אלה חסרים פֶּחַ וְחֵן. עם היותו, בתור אמן,
רחוק מטנדנציה, הוא מתכַּוֵּן בכל-זאת, שביצירתו יהיה מן המועיל.
מגמתו היא משום-כך חמיד—להיות ברור ואמתי. ביותר עולה בידו
לְצוֹר את טפוס האשה הצעירה שקלות-דעת וכובד-ראש משמשים בה
בערבוביה, באמצעיו הספרותיים יש להכיר השפעת הרומן הצרפתי
שלפני המלחמה, ביחוד זה של מרסיל פֶּרִיבו.

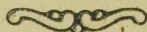
הרומן „אהבה" יכול להחשב כאחת מיצירותיו המשובכללות ביותר.
מעוט הגבורים, העלילה המסוימה וצמצום התאור עושים אוֹחוֹ לחסיכה
נאה, תרבותית ומענגת. הסגנון בו טבעי, ובמקומות רבים רווי הלך-נפש
עד כדי לִירִיּוֹת.

א. ב.

ספרי פרזיה

העורך

אשר ברש

הוצאת
מצפה
ירושלים

5687

אז מנה וואס

אז מנה

א. א. א.

מ. מ. מ. מ. מ.

מ. מ.

אומרים, אִתְּךָ וְשֶׁבְּעוֹלָם —

מִהֲרֹאֶת אִתְּךָ?

ח. נ. ביאליק.

לש ... פ...!

הזוכרת את מיולינו הארוכים כשדרות
סוב'בלין, על יד לונן? אז כתבתי את הדפים
האלה, ואת היית מתענינת בנפשות גבורי ובגורלם.
רבות התזכחנו אז על שאלות האהבה. כמה וכמה
שורות בספרי נכתבו בהשפעת שיחותינו. לפני
עשר שנים היה הדבר. עברה המלחמה. הרבה
השתנה מאז. השתנו האנשים, השתנו החיים וכמה
מערכיהם. אף אנו שנינו היינו לאתרים בתחסינו אל
הדברים. לא השתנתה רק האחת, זו היושבת,
כאלהים, בסתר החיים, וכמו את האלהים, כל אחד
חווה אותה מבשרו ואל תכונתה לא יגיע—
ה א ה ב ה !

יהיו נא לרצון הדפים האלה, שתמצאי בהם
מהנות-לבך, ולמזכרת אותם הימים, ימי הידידות,
העבודה והמהשבה, שעברו על שנינו.
בית-הכרם. ירושלים. תרפ"ה.

I

הגברת קרייניץ והאדון מרטוב עלו אל רמת „כובע נפוליון“
לסעוד שם את סעודת-הצהרים האחרונה לשבתם במעון-הקיץ
שלהם, בפנה חבויה של ס״ט-סילפיץ, בקנטון נוישטל.

דרך החלונות הפתוחים שטפו אל בית-האוכל הקטן
והפשוט אור-שמש, תכלת-שמים והמית-אילן. על מפת השלה
הצחורה והחדשה עם קמטי קפוליה שעדין לא טשטשו, נעו צללי-
תולע מסביב לבקבוקי יין כרסנים והיו דומים לעלי פרח מפותח.
מרטוב היה אוהב לטפס עם אחובתו אל אחד ההרים
ולבקש אהבה בגובה של מאות מטר מעל פני האדמה. בתוך
ממשלת השלג, הרוח והשמש, היו מתיחדים שניהם בסוכת-רועים
של האלפים או של הוורא, אוכלים שם את הגבינה השמנה,
עוטים את היין החריף וטועמים את ההמדות המווקקות והדקות
ביותר של האהבה, שיש בה מחרדת הסופות שמעבר לחלון,
מרוסית אין-הסוף שעל ההרים ומשירת הברידות המשכרת.

עכשיו היו שניהם לבדם שרויים בתוך החמה והתכלת.
שניהם לבדם. על פניה של הגב' קרייניץ גמלה פתאם בת-צחוק
צפרירית וחרישית. בת-צחוקה. ובן-רגע היתה לחמה. נתוו ממנה

והרורים לתוך עיניה האפורות-זורחות. הורדים שעל השלחן נתנו ריח מתוק וחריף. נעצה האשה את חטמה לתוך הצרור והריחה זמן רב במתינות, בעינים עצומות למחצה, אחרי כן התחילה קוטפת את העלים, נותנת אותם בפיה, לוחצתם בין שפתיה ומוצצת בצמאון. לגלג עליה מרטוב:

— התינוקות אינם מסתפקים במראה עינים ובריח בלבד, הם צריכים גם לטעום.

— האשה כל ימיה תינוקת היא.

— צדקת. הנשים יותר שרגשותיהן נעשים עדינים או חזקים, יותר הן נעשות תינוקות.

— הנה כמשוגעה אנכי היום!

צברה מלוא הפנה את טרפי-הורדים התלושים וורקה אותם בו. דבקו העלים ככתמי-דם בבלוריתו ובכתפיו, והוא נוהר שלא ישרו ממנו.

מרטוב כמעט לא הכיר את האשה. התעוררות כזו כמעט לא היתה שכיחה אצלה. הגב' קרייניץ הכריחה אותו לשתות הרבה. בכל פעם כשהיה מפנה עיניו מסנה, היתה ממלאה שוב את כוסו. היא גופה גם כן שתתה הרבה. עיניה התיוו וזיקים חדשים, שלא ראם קודם.

הרימה כוסה והביטה אל קוי-השמש המשתברים בתוך היין האדום. על עיניה ועל פניה נפל צל כצעף אדמדם...

החזירה פתאום את הכוס אל מקומה ודובבה בלחש:

— כשתורק הכוס יגוע גם קו-האור. לפי-שעה הוא צוחק

כל עוד הוא חי.

ומיד פסקה לצחוק. רק אחרוני ניצוצות של שמחה פנימית

„אלו היינו עכשיו בני תשע-עשרה—עשרים, כלום היינו יותר מאושרים?“ מיד הרגשתי בצל שחלף על פניך. „למה לנו לשאול זאת?—אמרת—מה שעבר אין להשיב.“ לא ידעת אז כמה הכאיבו דבריך את לבי, וביחוד המון... המון... „כלום אין אתה כרוצה מן ההווה?“ „שאלתיך.“ „לא על העבר שלי אני מתאבל—ענית—אלא על העבר שלך, שאבד לי“... הוזכר אתה?

מתוך השכחה לא יכלה לראות את פניו. אצבעותיה הדקות והריחניות תעורפרפו על פניו, צחקו בשפמו. פעם בפעם בקש לתפוש בשפתיו, והן השתמטו. המשחק הזה העסיקה כמו תינוקת, וצהקה בכל לב. על קרקע לבו היה באותם הרגעים נהי סתרים. אפשר מאד שבאותם הרגעים שוכרה היא אותו ערב בס"ט סילפיץ, עמד הוא לפני תמונתה והרהוריו זרמו עם הרהוריה בְּעֶרְוִין אחד. מה משונה הדבר! כלום יש גם לה נוחם וצער על העבר האבוד, קנאה בעברו הוא?...

נוכרה פתאם הגב' קרייניץ בראיון שקבעה לאחד החולים והתחילה מזרחת.

—שוב הפילנטרופיה שלך?—שאל בהדליקו את עשית-הליל.

הוציא מתחת לשמיכה את רגליו הגבוהות, החזקות והשעירות, גשש בהן על שטיח עד שמצא את סנדליו, ויצא אל הדר-העבודה, ששם בערה אש בקטין, להתלבש שם, כשהוא מדבר כלפי הדלת הפתוחה:

—כשהאהבה היא המון היהירי לנשמה, אז צרה בה העין ואין מחלקים ממנה נדבות.

—אנא חדל נא!—קראה אליו מחדר-המטות—לא טובים

חדברים, בחיי! ובכלל... האהבה אינה כלל מוקד לנשמה. הנשמה היא מזון לאהבה, כמו עצי-ההסקה לאש... וצריכים, וצריכים... — ולא גמרה.

— מה צריכים?

— צריכים להשתדל שחומר-ההסקה יספיק לכל שנות-החיים. כשיצאה מחדר-המטות, מצאה אותו יושב כפוף לפני הקמין ומביט אל האש בפנים מרוכזים. שאלה אותו למהלך עבודתו. נתן בה עיניו בתמיה. מפני מה נזכרה פתאם בעבודתו? יש לו התחלות רבות ואף את אחת מהן אינו יכול להביא לידי גמר. אינו מסוגל לחלוטין ליצירה. צבע אפור השתלב בחייו שמדכא, הימים עוברים כעדר רחלים. השעמום נורא. מתלבט הוא בין הארחות העקלקלות של הסיתוס ובין שבילי המציאות...

היא עמדה וגבה מופנה אליו, כשרגלה האחת על הכסא והיא מרכסת את נעלה. והרורי האש קפצו עליה, הורידו את מותנתה והפיוז זרועותיה וערפה. מרטוב דבר בלא חשק והתבונן אל כתפיה ואל ערפה, ששמרו עדיין רעננות-הבתולים. איך היו זרועות וכתפים אלו לפני עשר, לפני חמש-עשרה שנה? או היתה בוראי דקת-גוף וכחושה יותר...

— הנח לך מהמציאות. למה היא לך? כשהדברים ברורים וגלויים הרי הם נעשים לפעמים קשים, אכזרים וגם בלתי-יפים. דומני שב"שבילי המציאות" האדם גופא נעשה קטן ודל...

הביאה אתה מחדר-המטות את גביע-החרסינה והעמידתו על הקמין לפני הראי, ישבה סמוך למרטוב והתחילה מסדרת את התסרוקת. פניה היו מפשלים כלפי מעלה מול הראי והאש האדמדמה היתה שורה על חזה, על צווארה, על תחתית סנטרה

והאירה את העור החוק, הרענן והנוצץ כשיש. אך הנה הורידה את ראשה, פשטה זרועה אל האש, כאלו תמחה היא גופה על רעננות גופה. ולעיני מרטוב נגלו או בפניה המוארים קמטים דקים לאורך מצחה, קמטים בקצות פיה, בזווית עיניה... וכל הפנים היו מפיקים רשול של עיפות...

— אלו כתב מישוהו על אהבתנו ותאר אותה כמו שהיא — אמרה — הלא זה היה רומן משעמם, אף-על-פי שמאשרים הננו...

הוא שתק. היא הוסיפה:

— אין זאת, כי אם בלא יסורים אין רומן מענין.
— חביבתי! — לא התאפק — חושבני... אולי טועה
את... בלא יסורים אין גם אהבה...

כאלו לא שמעה את דבריו, הוסיפה לסדר את תסרוכתה, לבשה את שמלה ובקשה לרכסה לה מאחריה, על גבה. ובעוד אצבעותיו בלתי הרגילות ועיניו קצרות-הראיה היו עסוקות בקרסי שמלתה הקטנטנים, דובבה היא חרישית:
— כך, כך. בלא יסורים אין אהבה.

IV.

בבקר אחד הם ורב-אור, ירדו מרטוב ומשש, כשהם רוכבים על מוט-סיקלטים, ממעלה שמפּל, דרך שביל צר ומשופע אל חוף הארנה.

בלוריות האילנות, שלאורך רחבת-החוף, היו ספוגות אור ומרחוק נראו שקופות-בהירות כפנסי זכוכית. כעין עלים נשרו מהם בהרות של אור על הספסלים ועל הקרקע. רחבת החוף היתה ריקה ממטילים ועל כן הגדילו את מהירות התנועה. פתאם ראו מרחוק מבין צללי השדרה מגבעת-אשה נגלית ונעלמת חליפות: זוג התהלך שם: התחילו תוקעים בחצוצרותיהם. חלפו על פני הזוג במהירות. למרטוב נדמה שהאשה דרשה לו לשדום בתנופת-יד. החזיר פניו, והנה זו מנפנת לו במטפחתה. מי היא זאת? — נשוב נא — אמר לסטש — נראה מי שם!

חזרו, אף אותו זוג התקרב אליהם.

— אח! הרי זו פוליה! — קרא מרטוב בשמחה, בהכירו את העלמה שנפגש עמה פעם על ראש „כובע-נפוליון“.

מגבעת הפנמה הרחבה, שהיתה חבושה לראשה, היתה מחופה אריג גז ירוק, ששוליו האפילו על פניה. זהב השערות, נוגה השמש, הצל הירוק של הגז התמוגו והתחלפו על פני

העלמה בתנועה חיה ומהירה. שמחה לפנישה וצחקה, ותוך כדי צחוקה יש שקו-שמש היה מתפורר על שניה הלבנות... מבטו של מרטוב התחלק כהרף-עין על פני גופה וראה שהיא לבושה בשמלה לא חרשה אך מחודשה על-פי האפנה. הדוקה לגופה, הבליטה השמלה הדלה את תבניתה החזקה והמלאה לשד כסמדר...

העלמה הוכיחה אותו על ששָׁכַחָה, והוא הצטדק בדברים של מה-בכך.

— לכם, המשוררים, צריכים לסלוח; עם פזורי-רוח הנכם ומהירים לשכח... אנב, אחמול נפגשתי עם אשה אחת רומה, כשתי טפות מים, לזו שהציג לפני או על „כובע נפוליון“, הוזכר הוא? אלא שזו שפגשתי בעיר היא אחות-רחמניה...

— אם כן זו היא מכירתי.

— אבל רומני, שצלב היה על חזה... האם איננה יהודיה?

— יהודיה, אלא שכך דרכן של האחיות הרחמניות.

— בנלל מכירה נחמדה כזו נקל לשכוח גם ריבות מעולות

ויפות ממני.

נוכר מרטוב בסמש ומהר להפסיק את פטפומה:

— בשביל שלא תחשוד בי ששכחתי, אבוא אליה עוד

היום, עוד הערב.

— טוב מאד. יש לי גם איזה ענין אליו.

— ענין?

— אחר כך... אחר כך... בביתי נדבר על זה...

פתאם נזכרה בבן-זוגה שעמד על ידה, ומאפס מעשה

חבט במקלו את שרידי העלים מעל הענפים שמעל לראשו:

— סליחה, רבותי! שכחתי להציגכם: האדון כהן, האד
מרטוב... המשורר המפורסם...

זה היה צעיר לבוש בטעם, גם בהתהדרות קצת, החל
מעניבתו הרחבה, ממטפחת המשי שבצבצה מכיסו העליון, וכלה
בחצאי-נעלי הלפה ובגרבי-הצבעונים שלו. מרטוב זרק בו מבט
סהיר ובוהן ומצא שיש לצעיר הזה פני בן-אדם, היינו:
יש בפניו מה שמוכרח להיות בפני כל אדם, ואין בהם כלום
ממה שמייוחד רק לו... אבל פניו היו יפים אבל בלתי-נעימים,
כנוסחת המרצופים המצוירים על קופסות הסיגריות ובירחונים
של מן־ה. „חלש, בחינת נקבה“, חשב עליו מרטוב בחזית קידה. הצעיר
פשט לו יד. לתמיתו של מרטוב, היתה זאת יד גרומה ומקשת-עור.
לאחר שהזוג נפרד והלך לו, עמד עוד מרטוב זמן-מה
נשען בידו אל המוטו-סיקלט שלו ועיניו תלויות בגב העלמה
המתרחקת עם שולי הגו הירוק המתנפנפים מסביב לתחתורת
מגבעתה. הלוכה היה סהיר וקל. גופה היה נכסף ונע כקפיץ...
„הזו היא פוליה הקטנה?“...

פתאם קפיץ על האפנים:

— הלאה, סטסיו!

ירדו במורד רחוב קרוש. לכשהתקרבו אל הכפר קרוש,
אמר סטש, ששחק כל הזמן, בפשטותו המלבבת:

— אותה עלמה מצאה חן בעיני.

— האומנם, סטסיו? במה?

— סבורני שהיא עלוזה מאד.

הנער המסכן! יחירי צמח, כאילן בודד בשדה, בלי חברים
כנילו, שרוי בבית שלא נשמע שם צחוק רם ולא הוללות נעורים...

— וכי לאמי נתכונה בדברה על האחות הרחמניה?
 — הֵ ה... עכשיו הוברר לי! היא מצאה חן בעיניך
 אתה, מפני שאמך מצאה חן בעיניה היא...
 — לא... אלא... — מלמל הנער.

יש שאתה עובר ברחוב, בין המון מטיילים ופגע בך
 קלוח ריח של פרחים או של מי-בושם, ושעות רבות אחר-כך
 לא תוכל לשכוח את הריח הזה, והגית בו, ואל נפשך
 תבוא רעה מתוקה שלא תדע שחרה. כך התהלך מרשוב כל
 אותו היום עם תמונת פוליה אשר לא סרה מנגד עיניו, עם
 צחוק צללי הנו וקוי-השמש שהיו מפזזים על פניה. תמונה
 עליוזה זו היתה תלויה בקצה נשמתו, כאנל מל זה שתלוי בקוצו
 של עלה, ורועד ונוציץ וחרד להשטט...

עצבות קלה ללא-שם וללא-בטוי עטפה את לבו. היה
 דומה כאלו הוא מתגעגע לדבר-מה רחוק מאד...

בערב אותו יום נכנס מרשוב אל פוליה. ומצא אצלה את
 הצעיר שהתודע אליו הבקר. מכיון שנכנס הרגיש שפוליה הזרחה
 ותקנה את צפתה שמחציתה נשארה מבודרה כונב דג-זהב
 ארוך, ובתנועות-קדחת התחילה מביאה סדר כל-שהוא בחדר.
 שמהה מאד לקראתו. מחמת התעוררות פרחה אדמומית בלחייה,
 נמלה מידו מקלו וכובעו והכריחתו לשבת. אבל לא... בבקשה
 לא כל כך רחוק על הדרגש, יתקרב נא אל השלחן... ישתה
 תה, לא כן? כדרך הסטודנטים בפשטות... בנוגע לתה היא
 רוסית גמורה, הקומקום אינו מש מעל ה"פרימוס" כל היום...

דברה מתוך התעוררות-גיל, כשהיא ממרירה את עצמה אילך ואילך, מתקינה את המפה על השלחן, נעלמה פתאום אל הקובה, שמאחורי הפרגוד, ומופיעה שוב, ופיה ממלל וממלל בלי הפסק ובשמחה גלויה. ותוך כדי תנועותיה, היתה תבנית גופה מתבלטת בהחבא מבין קפולי השמלה הפונית הרחבה שזרמה הפשית מסביב לגורתה... הקומקום כבר עמד על האש, והעלמה יצאה, מתוך בקשת סליחה, לרנע אחד אל התנות.

— הגם אדוני הוא סמורנט? — שאל מרמוב את כהן כשנשארו שניהם לבדם.

— לא. יש ברוסיה, בג'וסלבל, בית-חרושת להתכת ברזל — ענה כהן במבטא רוסי ירוסלבי מהור — משנמרתי את הנמנסיה בחרתי לעבוד בבית-החרושת שלנו מאשר ללמוד באוניברסיטה.

הסתכל בו מרמוב ותמה עד כמה מבטו הראשון, בשעת התודעותם, המעה. מתחת לנבות העבותות והצפופות של הצעיר, הביטו זוג עינים כבדק קר; שערותיו הנוזות, סנמרו הבולט, ערפו הענול והירוד הנשען על צוארון לבן, הביעו קשיות-לב של אדם עקשן בעל רצון ובטחון. מצה כזה וסנטר כזה יפוצצו קיר, חשב מרמוב.

מאפס מעשה התחיל מרמוב מתבונן אל סביביו. מערכת הרהיטים היתה ישנה ונקנתה כנראה קימעא קימעא בהודסנויות שונות בשוק החפצים הישנים או במכירות פומביות. קצת "שיק" נתנו לחדר יריעות הפלוסין הכחולות על ההלון ועל השולחן וצפוי הפלוסין הכחול על הדרגש, שכנראה עברו לכאן מביתו של איזה עשיר שירד מנכסיו. מן הקובה הפתוחה, מתוך מעבה

הצללים, בצבצה ורמוזה לבנונית של מטה, ובשעת דומיה הגיע משם טקטוק חרישי בלתי-פוסק של שעון-מעורר... זה כבר, זה כבר לא נודמן לו למרטוב לישב בחדרה של סטודנטה צעירה. אבל מה דומים הם זה לזה החדרים האלה של הסטודנטות הרוסיות! כאלו גם הנעורים גופם דומים הם לכלן... על חקירות אותם הקלינים, אותן המדונות, אותן העלמות החוות בליל ירה לפני החלון, ובכל פנה סימני אותם העלומים הנכספים לקשוט, לצעצוע ולחלום... בין הגלויות המצוירות שהיו מודבקות אל הקיר באי-סדר מכוון, היתה תלויה תמונה אחת גדולה של הירצל העומד על גשר הרינוס. בקצה התמונה היתה כתובת קצרה בדיו אדומה ובאותיות עבריות, שמרטוב לא ידע לקרוא אותן, כשהוסיף להתבונן מצא אותה כתובת עברית בדיו אדומה גם על תמונת אמיגרנטים יהודים נודדים בחרף בשדה שלג. על שלחן עגול קטן היו מונחים אלבום וספר קטן מכורך הדר בעור ומוזהב בקצותיו. זה היה "ספר השירים" להינה: על השער בקצהו מלמעלה אותה כתובת עברית בדיו אדומה... המלים האדומות הללו התחילו מעסיקות אותו, אך מיד חלפה מחשבה במחו: "אולי אין זה אלא שמו של בעל בית-החרושת דנן?"

פוליה נכנסה ופניה משולהבים ממרוצה. בידה היה סל מלא חופינים ופירות, נכנסה ופרצה בצחוק:

— הם שותקים, בחיי! חחח... אלו ישבו כאן שתי נשים במקומכם, הוֹ-לֵל! כמה שיחות בטלות היו כבר נופלות ביניהן...

נגשה אל מרטוב שעמד לפני הכוננית, נגשה קרוב מאד עד שנגעה בחזה אל זרועו והשיבה עליו מקרירות החוץ:

— אל מה הוא מתבונן? אל הספרים שאני קוראה?
נטלה ספר למוד של אנטומיה, עבה וכבד, שקלה אותו
בכפה, ואמרה:

— הנה את זאת מחויבה פוליה הקטנה והמסכנה
לכרסם וללעום.

— הוי, האומללה שלי! האומנם היא אוהבת את
המדעים הללו?

אבל פוליה כבר עמדה אצל הקומקום. המים רתחו. התחילה
מטלטלת את עצמה אילך ואילך מתוך הזרזות וטרדה, כשצמחה
סרצדת אף היא ומנתרת על גבה כבעל-חי קצר-רוח. כהן עור
לה, התלחש עמה, והיה נכנס כפעם בפעם אל הקובה, שלבנונית
המטה נצנצה משם, והיה מטפל שם אצל איזה ארון, פותחו
וסגרו. מתוך זחיות-דעת מיוחדת, מתוך הרגשת-הנאה התחקה
מרטוב אחרי תנועות ראש-הזהב הזה, הנוצץ לאור המנורה בנוגה
אפר וכבה כפעם בפעם בצללי ירכתי החדר...

„מה מקשר אותה אל פסל-ברזל זה המתנועע כאן
בפסיעותיו הכבדות?...”

הבהיק היתה בכוסות. האדימו תפוחי-הזהב והפירות בקלת.
פוליה שמששה את שני האורחים. הפשילה שרווליה, כדי שלא
יפריעו בעד תנועות ידיה. הפיקס הדק-מך-הדק נציץ על עור
פרקיזרועותיה הצהורות ודקות-הקוים, שבהתנועען אילך ואילך
היו דומות לצוארי שני ברבורים...

— אדוני שאלני אם אני אוהבת את המדעים שבחרתי
לי. כלום אנו שואלות את עצמנו מה אנו אוהבות? בת-ישראל
חייבת לבקש לה תכלית, חיה... זה הכל!

— פוליה ובקשת תכלית! חרוז זה אינו מצלצל יפה —
העיר מרטוב.

כהן חייך אף הוא מתחת לשפמו הדק והנוז.
העמידה פוליה פנים של כובר-ראש:
— אה, רבותי! איני טפשה כמו שאתם סבורים. החיים,
רבותי, ביד לא יוקחו!
— ביד, אמנם, לא יוקחו — אמר מרטוב — אבל הם
נמצאים ללא-ידרשום.
— מפני מה?

— ראיתי אנשים שיצאו לבקש חיים, ומצאו רק „תכלית“...
פוליה פנתה פתאם אל כהן, שישב מימינה, הרכינה
אליו ראשה, הקריבה פניה סמוך אליו, ואמרה כרומזת על ענין-
מה ידוע לפניהם:
— השומע הוא, כהן?

כהן שתק כדרכו, רק הוליף עליה מבט הוגה. „כן, אמר
המבט, שמעתי והבינתי!“
וזמן רב עוד שהה על פניה מבטו זה ההוגה מתוך חשק
עז, המלפף את פניה ואת כולה כורוע לופתת בחוקה, סוגרת
ואינה מרפה...

פוליה נבוכה מחמת הבטה זו, נשלח מן הקלת תפוח,
קלפה וקלפה אותו זמן רב יותר מדי, כשנחירי-אפה ועו מחמת
צחוק כבוש:

— סבורני ש„החיים“ המבוקשים נפלו פעם אחת בידו
של מר כהן כצפור בפת, תפשם וסגרו בארון-הברזל העומד
שם במשרדו. הלא יש בודאי ארון-ברזל שם, א?

— מפני מה היא חושבת כך? — שאל הצעיר במנוחה.

— מפני שהוא שקט יותר מדי.

פרצה בצחוק:

— תחת... השקט שלו מזכיר לי את המשחק בקלפים.

מי שזוכה בקופה, הלא מעמיד פנים טפשים כאלה של מנוחה ושיוון-רוח...

בדברה, היתה פוליה מקריבה אליו את פניה, שוחקת בשחוקה הטוב הפותח גומה נחמדה בתחתית סנטרה, מצליפה עליו, כמו בשבטים, מבטים קורנים ופזיזים, והוא — כמו תמיד — מתון וקר בתנועותיו, שלו ומאושש בכל היותו, לא זע ולא התחמם כל-שהוא לאור ישותה. מרטוב התבונן אליו מרחוק ונוכח בפסל-הנחושת הכבד העומד על מגרש „פלם-ניור“ בג'ניבה. בצהרים לוהטים של קיץ, יש שפרפר לבן זעיר וקליל סס ומרפרף מסביב לאדם-הנחושת, סס ומרחף כרוצה לחממו, לעוררו, לזעזעו, ולב המתבונן מפתח וחרד פן תזע עפעף-הנחושת, תפגע בכנף-המשי ותהדקו — ושלוש לך פרפר עליו ורך!

— אני שותק תמיד בשעה שנעים לי יותר לשמוע — השיב

כתן על דברי פוליה — ובנוגע לחיים, ראשית, איך אני נוהג להניחם על שלחן הקלפים...

— ושנית?

— מר מרטוב מצייר לעצמו את החיים בדמות אשה

קונקטית, שאם איך אתה רודף אחריה, רודפת היא אחריו. ואני סבורני, שהחיים הם כמו סלע... כשהסלע גח מראש ההר על האדם הוא מרסקו תחתיו. טוב לקדם את פני הרעה ולילך אל הסלע מזוינים במקדח ובסבלנות, ולנקוב ולנקוב בו בלי הפסק וליאות...

דבר בקול שוה ובוסת, כאלו היה חוצב כל מלה במקבת.
 „אדם זה אם לא יהיה מקדה בידו, ינקוב הר בסנטרו“... חשב
 מרמוב.

בשעה שכהן דבר את דבריו אלה, הפשילה פוליה רגע
 את ראשה לאחור, מצמצה עיניה והביטה אליו במבט סוקר
 ובוהן, כמבט הציירים ברצותם „לתפוש“ את האוביקט ממרחק
 ידוע. פתאם, כמו מבעד לאריג דק ושקוף, נשקף, מבין תוי
 פניה שנתמתחו, פחד פנימי סתום. דק אחד ומיד אחריו — ניד
 ראש חוק, ועיניה התחילו שוב קורנות.

— הבה ונזכור ראשונות! — אמרה פתאם אל מרמוב,
 כשהכוסות כבר עמדו ריקות וקליפות התפוחים נערמו על
 הפנכות.

עובה את כהן לברו, והוסינה את מרמוב לישוב עמה על הספה.
 נזכר מרמוב ושאל מה הענין שיש לה אליו. פוליה
 נתבלבלה משום-מה ומלמלה:

— בפעם אחרת... לא עכשיו... לא עכשיו...

לקחה מעל השלחן הקטן את האלבום. יש לה תמונות
 מאותם הימים, כשהיתה עדיין עומדת בין ברכיו והוא מחליק
 שערותיה. תמונה זאת חביבה עליה. יראה נא, האם לא היתה
 ילדה נחמדה? יראה נא העינים, איזה עינים היו לה אז? חבל
 שאי-אפשר לשמור כל ימי החיים את עיני הילדות... ראשה היה
 כפוף אל האלבום וצמתה נשמטה על ברך מרמוב. דרך האריג
 המתוח על ברכו הרגיש בצמה, וועזוע מתוק עבר את בשרו. „ואת
 זה הוא זוכר? ואת זו הוא מכיר?“ שואלת היא אותו, כשהיא
 מגישה לו תמונה אחר תמונה.

הה, מה מודעים לו הפנים האלה! אלה הצעירים עזי-
הנפש ופורקי-העול ואלה הצעירות עם בינת-ההיים ועם בת-הצחוק
המרה המעִנֶת שפתותיהן! אותם ראה גם באלבוסים אחרים אצל
עלמות אחרות. הה, בני-הנעורים הזרים והנפלאים מה, תחום
הרחוק, הזר והנפלא!...

התחיל מרגיש שלפוליה אברה מנוחת-הנפש, משום-מה
דלגה על כמה וכמה תמונות, התחילה מדפדת באלבוס בחפזו,
בלי להתעכב, כרוצה לגמור מהר ולסגור אותו.

— תמתיך, תמתיך, גברתי! — קרא — הנה ראש מעניך.
של מי זה?

זאת היתה תמונת איש בעל ראש גדול ובלורית שחורה
ממעל למצח גבוה ויפה, בעל עינים קורחות, פנים צנומים, אך
עשירי-נפש. מלמטה בקצה כתובת קצרה — אותה הכתובת
בדיו אדום...
פוליה נתבלבלה במקצת, פניה הסמיקו. סגרה תיכף את
האלבוס ומלמלה:

— איך זה מעניך...

על פני כהן חלף רגע ועזוע קל, כעין נשמת-רוח שנוגעת
ואינה-נוגעת בפני הפלד של אגם קופא...

— דומני שאני יודע את כל הפוטוגרפיות שבאלבוס הזה,
וראש מעניך, כמו שאדוני אומר, לא ראיתי—הביע לאט ובמנוחה.
פוליה כאלו לא שמעה את דבריו. פנתה מעל השלחן את
הכלים ושתקה.

— העלמות מאבדות את עיני-הילדות ושומרות את אי-
הזהירות של הילדות—אמר פתאם כהן.

פוליה לא הביטה אליו, והרנישה בכל זאת בבת-הצחוק הנלווה שבזוית פיו.

— כלום יכולתי להעלות על דעתי שתהיו סקרנים כאלה— הצטרקה כשהיא מחייכת באופן לא טבעי.

ושלשת האנשים הרנישו משום-מה את עצמם כנבוכים. פוליה פורה צמתה וחזרה וקלעה אותה. כהן תפף באצבעותיו על גולת המנורה. שתיקה לא נעימה.

אחר שעה קלה קם כהן והלך לו. רצה גם מרטוב ללכת אך פוליה רמזה לו שישאר. יצאה ללוות את כהן. מן המסדרון הגיעו לאוזני מרטוב קולות שני הצעירים כשהם מתוכחים בלחש ובהתרגשות רבה. אחר כך נסגרה שם דלת ברעש.

פוליה חזרה. לאטה נכנסה ובפתח נתעכבה, בקצות אצבעותיה שפשפה את רקותיה, כמו מתוך כאב-ראש. מבטיה ננעצו באיזו נקודה מעל למנורה, בין הצללים. סמוך לפיה הקפוי נחרת פתאם חריץ עקום, סרירי. שכחה באותו רגע שיש עוד איש עמה בחדר. שוב מצא מרטוב בפניה אותה הבעת המבוכה והיראה הפנימית, שכבר ראה אצלה פעם, בשעה שכהן דבר על החיים...

כמו מחלום הקיצה. עקרה את עצמה ממקומה וקפצה אליו בבת-צחוק של אשמה. ישבה על הספה, סמכה רגליה במושב הכסא שלפניה, כשירידה חובקות את המשען, ודוממה הביטה לפניה שעה קלה.

כך... פתאם נזכרה! מה רצתה לאמור לו? אה, כמעט שכחה...

בתחלה היתה מקשה בדבריה. כאלו קשה היה לה

להשתחרר מקפאונה הקודם. דברה על הסטודנטים היהודים הנמצאים פה במצב נורא, תלויים מסביבתם, רחוקים מביתם וממולדתם, הם חיים פה זרים ובודדים, הפוזר גדול, הבדידות נוראה. ה„מושבה“ החליטה ליסד בית-אוכל שיאחד את כל הסטודנטים היהודים, שישמש בית-זעזע לאספות ולהרצאות. כדי להגדיל את הקרן בלתי-המספיקה שיש להם מתרומות החברים, יערכו נשף לננינה, לספרות ולרקודים. בגללה יסכים לקרוא דבר-מה בנשף. האם לא כן? בגללה, נו, בגללה!... שמו המפורסם יהיה ערובה טובה להכנסה רבה...

מרטוב היה פרוש מ„המושבה“ הרוסית שעשתה עליו רושם של שדה-קרב למלחמת דעות ותיאוריות משונות ולבטלנות יתרה. אבל פוליה ידעה לבקש בטון כזה ולהסתכל מתוך-כך בפניו במבט כזה, עד שלא רק הסכים להשתתף בנשף, אלא עוד הבטיח להשתדל להשפיע על הגב' קריינין שתסכים לננו בנשף.

פוליה לא פללה להצלחה כזו. מחאה כף, לחצה ידו:

— אדוני הוא חביב, חביב!

שבעת רצון מהצלחה בלתי-צפויה, התרגשה והתחילה פתאם מספרת לו למה לא רצתה לספר עמו על ענין זה בחברת כהן. בענין זה מתעסק הרבה הסטודנט אינהורן, זאת היא האדיאה שלו... אה, אדוני אינו מכיר את אינהורן! צעיר מענין מאד... אותו הראש בעל הבלורית הגבוהה... שניהם אינם אוהבים זה את זה. והיא, פוליה אינה אוהבת להרגיז איש...

— ולמה הם מתנגדים זה לזה?

— מי יודע, מי יודע... האנשים שונים הם יותר מדי. הלא

ומצנעה הבהבו עדיין על פניה. צל דמות-מה נח על
נשמתה.

נלהב מהשמש, מהיין ומאהבתו, ישב מרטוב סמולה ולא
גרע עיניו ממנה. לפלא היה לו משחק האור והצל העוברים
בנשמתה.

„כמה שנים נשמתו מעל כתפיה“, חשב בלבו.

את הקהנה צוו להגיש להם בחוץ, תחת האילן, שצללי
רשת מרפיו רטמו על השלחן כרקטת יריעה נפלאה.

כעין בת-קול למחשבתו, היו דברי-געגועיה :

— דומה שנערתי כאן מעלי שכבת אבק של שנים.

ואחר כך הוסיפה :

— אבל מחר לא נהיה עוד כאן.

— כן. מחר לא נהיה כאן — חזר הוא בדממה.

נפנתה אליו בתנועת-ראש גמרצה :

— מה אמרת? שזוהי הפעם האחרונה?

— אני לא...

— טוב שלא נשוב לכאן. אין פלא מתרחש פעמים.

ונגשה אל מעקה-הרחבה. קם אף הוא והתיצב מאחריה.

לפניהם, סתחתם, עמוק עמוק למטה, השתרעו מרחקי העמק

הירוק והמצוחצח עם חורשותיו, בתיו הקסנים, עדריו, הפזורים

עליו ועיר-שם ועיר-שם, כלאחר-יד, ברשלנות-של-חן, כצעצועים

אלה ששכחום התינוקות על ספת-הפלוסין שעל שלחן אמא...

ומעל לכל אלה, גבוה גבוה, רוטטת השאית להבת התכלת.

הלומי-שמש ושמופי-תנומה נושמים ההרים בתוך דממת האופק

מביטים בעין שבורה ומעורפלה. ויש שאתה מדמה, כי אין

אלה הרים אלא שעשוע-דמיון של אמן שובב : פחה בהם ואינם ...
 שניהם שתקו והאוינו לדממת הצהרים, זו הדממה המרננת.
 עצבות-הוויה, קלה כצל כנף צפור, חלפה על פניה :
 — עוד שנים רבות רבות מאד אחר מותנו יהיה כאן יפה
 כמו עתה...

— ואנו כמו אותו קו-השמש הצוחק בכוס היין, ה-ה-...
 הפשילה ראשה לאחור, הניחתו על חזהו ומתרפקת
 סנעגועים לא-ברורים אמרה :
 — בפני ההרים הללו, בפני המרחק הזה, מה ערך
 לשמחתנו? וגם אהבת האדם מהי?

— אין היפעה והתפארת כאן, אלא מפני שאנו אוהבים! ...
 נפלא היה הדבר בעיניו, מפני מה עולים כאן על לבה
 הרהורים על המות, על חדלון החיים והאהבה. הוא לא אהב
 אותם, את ההרהורים הללו, היה מגרשם כאורחים זעומים שבאו
 בקרעיהם ובמערומיהם לשבת אל שלחן-המשתה... שָׁגַב זה שבאין-
 הסוף, רוח זו שמשחקת בבלוריתו, אשה זו שהוא אוהב אותה, —
 כל אלה שָׁגַב בעדו ולא נתנו לעצבון ההוויה לחדור אליו. בקרבו
 נשא תמיד איזה מרחב שקוף וצלול...

מאחריהם נשמעו קולות. החזירו פניהם. קבוצת טיילים
 נגשה אל בית-האוכל ותפשה שלחנות אחרים מתחת לאילן. אלה
 היו סטודנטים וסטודנטות שבאו בשְׁקִי-הַנֶּגֶב שלהם, במקלותיהם,
 בצחוקם ובשאוונם העליו.

הגב' קריינין ומרטוב היו בלתי-מרוצים על שהפריעו בעדם,
 והתכוננו לעזוב את המקום. אך הנה נבדלה מקבוצת הטיילים
 ריבה אחת כבת-עשרים, זקופת-גוף עם עתרת שערות בהירות,

שופעות ונוצצות מתחת למצנפת מצחנית. קרבה אל מרטוב בפסיעות מתונות ומהססות.

— אם איני טועה... אדוני... מר מרטוב? לא כן?
— כן.

פניה הצחיבו.

— ואותי כלום אינו מכיר?

— כמדומני... לא.

— פוליה זינגר.

— זינגר? זינגר... השתדל מרטוב להזכר — וכי אינה

זינגר מרישקובה? אה, כך, כך... אני זוכר כעת יפה...

לחיצות-ידים וקריאות-הפתעה. מרטוב פסע חצי-פסיעה אחורנית, מרד אותה במבטיו מכף רגלה עד קדקדה, והיא במתכון הזקיבה את עצמה עוד יותר, כאושרת: שור! זאת אני!

פגישת פתאום זו הדהימה אותו. וכוזכר נשכחות רבות ונעימות, או כמי שעומד לפני חידה, מלמל:

— לא פללתי לראותה כה גדולה ו... יפה!

— האומנם? — שאלה בצחוק.

היא צחקה מפני שהיתה עיפה מאד, מפני שהיתה צעירה מאד ומפני שידעה שאמנם יפה היא.

— ואותי, האם הכירה מיד?

— מרחוק — חיכך ומיד. אך מקרוב מצאתי בו שנויים שהביאוני בתחלה בספק. הזקנה והשיבה בשערותיו...

— האמנם? — שאל מיכנית. ובלבו אמר: „איוו פטפטנית!..”

אשר של דברים, זכרונות וספורים מימים עברו, מבושם באירוניה דקה ומתובל בצחוק טוב. יצייר נא, אדון מרטוב,

בנפשו, הלא גם היא יושבת בנ'יבה. היא סמורנטית לרפואה. זה מולה הטוב, שלא בגר בה אף פעם, נשאר לה נאמן גם הפעם והקליע את שניהם בעיר אחת. היא יושבת ברחוב אִיקול-דִי מדצין, י"ב. אל נא ישכח לבקרה.

תוך כדי פטפוטיה לא גרעה עיניה מהגב' קריינין. הוא ראה זאת ואמר:

— הגברת קריינין. הגברת פוליה ... סליחה!

— לא, לא! בבקשה. פוליה, אך פוליה. כך קוראים לי כל מכרי... פשוט!

— נו, מוטב. פוליה זינגר.

הגב' קריינין השיבה בקידה כל שהיא. פוליה הודתה והושיטה לה יד.

ראה בפני הגב' קריינין שהוא רוצה כבר ללכת, מהר וסלק למלצרות.

יורדו מעל ההר בשביל הצר המשתלשל ויורד דרך היער, היא זמרה איוו נעימה, והוא צפצף בהתאמה לנעימה זו. מדי פעם בפעם היתה מסתלקת לצדי הדרך, נעלמת בתוך היער ומופיעה שוב בפרחים או בגרגרי-שני. פתאם נזכר בפגישה שהיתה לו זה לא כבר על ההר, והתחיל מספר על-אדות פוליה זינגר ואבותיה. יהודים חביבים ופשוטים. כל ימי חייהם אינם יוצאים מתוך יערותיהם בפּוֹלְסְקָה, קופאים על מושגים ומנהגים קדומים, ומלמדים לבנותיהם את ה"שפה העברית הקדומה"... כיצד מלאם לבם לשלח את בתם לחו"ל ללמוד באוניברסיטה — קשה להבין. אצבע הזמן!... לפני עשר שנים היה מרטוב נוהג לבלות את ימי הקיץ אצל ידידו, בעל-אחוזה רוסי, בסביבת רִישְקוֹבָה, עיר מולדתה

של אותה ריבה... של פוליה... והיה רגיל להתאכסן לפעמים
קרובות בבית זינגר הזקן. אז היתה פוליה כבת תשע או עשר,
שובבה גדולה, מטפסת על אילנות, שטה בסירות, מפריחה יונים...
עשר שנים! פלא גדול הוא שהכירה אותו מיד. סמן ששנה
מעט... ואיך התפתחה היא... יפהפיה!

הגב' קרייניץ שתקה כל הזמן. נגשה אל אחד השיחים
שבצרי הדרך והתחילה קוטפת גביעונים לבנים.
— סבורה אני, שפגישה שנראית לנו כמקריה, אינה
מקריה כלל וכלל... — אמרה פתאם בקול רפה, כשהיא כפופה
על גבי הגביעונים.

— מה משמע, פֶּלְצִיָּה?
— יש פגישה שהיא תחילת מה וגם... אחרית מה...
אלו ידע זאת האדם, היה מתירא מכל פגישה...
— ואת כלום מתיראה הנך?..
לא ענתה.

— החיים אינם יכולים להיות רצועה אחת מסותחת
וישרה. חייבים אנו להכיר טובה גם בעד האחריות גם בעד
הראשיות.

— בכל-וזאת הרי זה מעציב!
נוכר בפגישתו לפני שנתים באשה זו, ואמר:
— כן. כל אחרית מעציבה...
ושניהם נעשו רצינים.

בערב אותו יום ישבו שניהם על מרפסת ביתם בס"ט
סילפיץ. היה אחד מאותם הערבים השלולים, כשעין האופק —

ירוקה-תְּרוּרָה, החרים — סגליים, והאזיר — כפעטון-וכוכית...
קשקוש זוג על צואר פרה רועה באֶפֶר הסמוך, צחוק ילד ברחוב,
קריאת אמו מבעד לחלון, צלילי הפעטון מעל מגדל בית-התפילה, —
כל אלה משוורים הם בתוך הדממה כציורי מסכת ערבית...
סמֶשׁ, בנה של הגב' קרייניץ, נגן בחדרו את תרגיליו על הפסנתר.
ושניהם, היא ומרטוב, הקשיבו ל"פֶּסְנִים", כאילו היו להם איזה
קשר פנימי, איזה תוכן. דומה, צלילי הפסנתר בערב זה סחו להם מה...
— בן כמה הוא סמֶשׁ? — שאל מרטוב.

— בן ארבע עשרה.

— אמא שלי היתה מעמידתני, בקטנותי, יום יום אל מוֹנוֹת
הדלת ומסמנת עליה בעפרון את מֵדַת גְּדוּלִי.
— לי אין צורך בסמנים אלה. יום יום אני מרגישה שבני
גדל ושאני מזדקנת.

אמרה את הדברים האלה וידעה שלשמעם יטול את כף-
ידה, כדרכו, ילטפה וידבר אליה מִרוֹךְ וסידירות, שהאחבה אינה
מזדקנת, שבאהבה רצופה תחית נעורי בני-האדם, ועוד ועוד...
ואמנם בשעה זו רצתה בלטיפתו הטובה, בדבריו הטובים רצופי-
האהבה. אך הוא היה הפעם טרוד במחשבה אחת. אותה עלמה
שפגש היום על "כובע-נפוליון", הלא לפני עשר שנים היה
מגדנדה על ברכיו, ועתה? "הִזְקְנָה בפנים והשִׁיבָה בשערות" —
נזכרו לו דבריה.

— היום הרגשתי בתנועת הזמן העובר — אמר.

זרק כמו בכעס את זנב הסיגרה, והוסיף:

— אין זה נעים ביותר, לעזאזל!

סמֶשׁ הוסיף לזרוק דרך החלון החוצה אקורדים מוערים,

השמחה הרבה שתססה בצהרים בלב הגב' קרייניץ, הסתלקה עם שקיעת-החמה, ואדים דקים-מדהדקים עלו ממעמקיה.
חשבה :

כשהיתה בת תשע-עשרה היתה כבר נשואה, ואושר לא ידעה. הנה עובר הקיץ והחורף בא, גם הוא יעבור וישוב הקיץ כמו הרבה קיצים ותקופים שקדמו לאלה. הנעורים כי יחלפו שוב לא ישובו...

II

לפני שנתים ראה מרטוב על חוף היאור הג'ניבי אשה מסיילת, והיא גבהת-קומה, עטופה צבעים כהים של תלבושת אחות-רחמניה וצלב כסף על לבה. פניה שחומים-כהים, מפיקי כובר-ראש וטרדת-מחשבת. זוג עינים אפורות קורנות היו לה, ומבטן — סגוף של נזירה. הלכה שלובת-זרוע עם נער דק, זקוף, שהחם-פנים, כמו האשה, ולבוש כאחד מתלמידי הקולג'.

כשראה אותה מרטוב בפעם הראשונה אמר בלבו:

„הנה שבר חיים שנטרפו בזופה...”

יום יום ראה אותה בשעה קבועה אחר הצהרים מסיילת על חוף היאור בלוית הנער, ובכל פעם היתה עולה על לבו אותה דמות של שבר חיים שנטרפו בסופה. ובמשך הזמן, בלא-יודעים, כמו במחתרת, חדרה אל מרתף נשמתו מחשבת-חשאים, שעלתה בסתר וכבשה לאט לאט את הנשמה כלה:

„מה טוב לשלוט באשה שאין לה כבר כלום בחיים!...”

נפשו, הצמאה תמיד לעסים-החיים, נאחזה יותר ויותר במצודת מחשבת-החלום על אשה זו, כמו על מעין חתום של ששון חדש אשר לא ידע שחרו.

אחר כך, משהתחיל מבקר בביתה, כשהתחילה מתגוללת לפניו רצועת אותם הערבים השלויים-נוחים עם רחשם הנפשי, עם הנגינות של שופן והשיחות ללא-קץ, החרישות והמתקנות-המתקנות, — אחר כך נגלה לו בפניה הסגופים-רציניים צחוק קל, רחום וחנון, שלא שערו מקודם, צחוק קל של קרבן, שצומח מתוך מדוי-נפש בלתי-הגויים, וכאלו הוא מתחמא, צחוק-קל זה, ואומר: „אל נא תגעו בצערי. לא אתם אשמתם בו ולא אתם תרפאוהו. אל תשגיתו בו. רבים רבים הם הטעונים רחמים...“

בפנה שמאחורי הספה, לרגלי פסל אשה מקשיבה להרים רחוקים, היה עומד צרור חבצלות לבנות. תמיד עמדו שם החבצלות, כנחבאות, חורות וזרות בתוך צבעי-התולע של הטרקלין. הנב' קרייניץ אהבה את הפרחים הללו. לעתים קרובות היתה מטה אליה את הזוללים להרית, והיתה דומה אז לצמאה שִׁמְרָה את צמאונה. בכל פעם כשהיה מרטוב עוזב את הטרקלין הקטן, ונפשו עוד מלאה המית שיחותיהם כצדף-היום המלא רעש גלים, לחץ סמיר היה מעיק על לבו: איזה רו עוב מאחורי הדלת שסגר, והוא — מעבר מזה...

מרטוב לא אהב את הרו. נפשו התכווצה מצללי בין-השמשות. מרטוב חי את חייו, כאלו היה נתון בתוך פעמון אלגביש שקוף. השמים, הארץ וכל החי היו מפולשים וגלויים מתוכם. לכל היה ריווננס עָרְנִי, הכל צלצל מתוכו, ובנפשו המו רבבות הדים מרננים...

פעם אחת ישבו זה על יד זו ושחקו. היתה זאת שתיקה אינטימית. אותה השתיקה, כששני אנשים אוהבים נוהרים מהשמיע

קול, כרי שלא להפריח את המחשבה ללא-מלים המשיקה כנפים
נעלמות באויר, מעל לראשיהם...

נגשה אל הפסנתר ואצבעה התחילה תועה על-פני
המנענעים ומבקשת צלילים להויותיה. בפנת הספה ישב הוא,
הראש־מופשל לאחור ומקשיב לכל צליל וצליל. כאלו היתה
לכל צליל כונה מיוחדת...

החזירה אליו פתאם פניה ואמרה.

— כפוי-טובה הוא האדם כלפי החיים. הלא יש מוסיקה
בעולם.

— כמה היא אוהבת את המוסיקה!

— כן. אני אוהבת אותה מאד. היא נותנת ניב לכל כאב.
בו-ברגע נפגשו עיניהם. קלט מבט ככה. אותה דלת,
שמאחריה היה מרגיש בסורה הסגור, נפתחה מקצתה. מבטה
הזמינו...

באותו ערב ספרה לו את חייה.

דבריה היו פשוטים. כמו מאליהם נבעו. כאלו היו המשך
ספור שהתחיל אתמול, שלשום או זמן רב לפני כן.

אביה, אחד מעשירי לודן, עיר-הרכולת הפולנית, היה
חסיד אדוק וקנא, אך את בתו חנך בבית-ספר פולני-נוצרי.
בבית-הספר להט מוחה מחלומות, מצמאון לאושר, שצריך היה
לבוא אליה בבקר יפה אחד, שצריך היה לרדת אליה מערפלי
איזה אופק פלאי. את אביה אהבה. קטן וחלש, אך רחום וטוב
היה. אלמן מאשתו וזקן, היה זקוק לתמיכתה ולטפולה, ודבר
זה הוא שקשרה אליו. אך חייו הפנימים היו להם כספר החתום.
יהודים חסידים כמותו היו באים אליו והיו מדברים על עניני

מסחר וקנין. חיצוניותם ושפתם הנלעגה היו מעוררות בה תמהון וגם תיעוב: "כיצד אינם נחנקים בעניני הכסף שלהם?". ואף-על-פי-כן היה עולמו של אבא ועולמה היא מצטמצמים בתחום אחד בלא הכוכים. כל אחד היה סגור בפני עצמו. אותו אופק פלאי, שמטנו קותה לראות את אשרה בא, נפתח בנפשה... פתאם היה הפלא. עתה לא נשאר לה ממנו אלא זכר השם "קויסיר" בלבד, שם ריק, כפרג זה שנתרוקן מגרגריו טרם בשל. אבל אז... אז... בתחלה נשא אותה גל של אושר על כתפו ולא ידעה נפשה. אחר כך, משנפתח לבה לאהבה כנביע-פרה זה, נגלה לה בו-בזמן שבינה ובינו ערבה שקשה לעברה — עולמו של אבא. קויסיר קרא אותה אליו, אל היופי ואל השמחה המטלאים את החיים, שמהם הופיע לפניה, כעין בבואת-זוהר שלהם. אך על סף עולמו הנכרי והרחוק, שמעולם לא דרכה עליו, ושהפחידה בשממונו, עמד אביה הזקן והציץ בה... וכי היה זה אומץ-לב או רפיון נערה צעירה? התנפלה בזרועות אביה בודוי לוחט ובקשה ממנו רחמים ועזרה... נבהל אביה. לא הכירה את אביה. אחר עמד לפניה. תקיף וזעום ומפחיד. אותו זקן קטן וחלש הודקף פתאם, באותה שעה גם גדל בשעור קומתו... וכי היתה זו כה חלשה, או שמא אהבתה לאביה היתה כה עזה? הזקן שם עבותות על ידיו ועל רגליו. השיאה לחסיד צעיר אחד... לבה כבר היה פצוע, וכח לא היה בה להלחם. וכי לא אחת היה לה או שמו של מי תשא, לאחר שקויסיר שלה אבד לה! וכך, כמעט על ספתן חייה, נצבה מול חלומותיה הנחרסים וכנפיה מרודלות ונפשה ריקה...

אחרי שנים אחדות ילדה את סטש. מתחת לאפר עלומיה

התחילו מתלהבות תקוות חדשות. פרושה אל חדרו המרוחק של החינוך, בעולם האמבטאות והלברים, הצעצועים והבובות, שבה אליה שמחת-נעוריה. בין כך ובין כך הלכה ובשלה בתוכה האשה, והיא לא ידעה. פתאם היה הדבר, וכולה, כל קרביה נמלאו צוחה: האשה שגמלה בה צוחה לחיים, לנקם, להשבת הגוילה... ותתלוסנה רקותיה, ותצלינה אזניה, ולבה מה המה. מה המה... היתה כובשת ראשה בכרה כדי להחריש שועת נפשה. באחד מאותם הימים לקחה את בנה וברחה לחוץ-לארץ, ברה כמו מתוך שגעון-של-קדחת, בלא כל מחשבה על עתידה, בלא כל דאגה לתוצאות הצעד הזה. אחר כך התחילה פרשת השערוריות, האיומים, התחינות, ההפצרות, העלבונות ודמעות אביה. התחילה ולא נסתיימה מהר. כל כחותיה, שלא שעה אותם קודם, נאספו, התאזרו. כאלו איתנים איומי-כה קשרו עליה מלחמה. היא עמדה על נפשה. את שארית עוזה, שלא תוכל למצוא אותו שוב, את כבוד שמה, את שלום אביה (הוא חלה אחרי המעשה הזה ושוב לא ירד מעל מטתו),—את הכל, הכל הפקירה, ואת חירותה הצילה! אבל מיד אחר כך פנתה ימינה ושמאלה ונבהלה: סופת-חול של ישימון משטשה לה את המסילה, שהיתה צריכה להובילה אל אשרה המקוּנה. לאן תלך עם חירותה? מצאה את עצמה יחידה בלא ידיעת-החיים, יחידה עם חירותה, שלא ידעה מה לעשות בה, ועם תשוקתה לאושר, שלא ידעה הדרך אליו.

מחשבותיה וכל הגות-לבה פנו אז אל בנה. באותה שעה היתה מוקפה משלש רוחותיה כותל חזק וקודר ולפניה—מדרון... העמיסה על עצמה את הצלב של אחות-רחמניה, ונשמתה

נרגעה, כאלו קפאה על על משקע-רעל. אמנם יש שרגש של עלבון היה מתנשא בה כלפי החולים הצועחים והנאנחים, הפורשים לה ידים ודורשים ממנה את כולת. והיא הלא גם היא חולה, הלא נפשה צבויה ממדינים ללא-בטוי, למה אין לה אחות-רחמניה שתגהה ממנה מזור?...

... בדממת-חחדר קלח קולה בשלוח כוו, כאילו מהיי אנשים זרים ספרה לו. בקצות לחייה פשו בהרות אדמטות וידיה העצבניות מוללו וטרפו את ציצת המפה על השלחן. מרטוב הקשיב... לא, לא היתה זאת הקשבה. בעיניו, באזניו, בכל נקבובי-נשמתו ספג את ישותה. כאלו שאף להטמין בקרבו לצמיתות את הזהרורים הקורנים שבעיניה, את הצלילים הנפשיים שבקולה, את נשימתה התכופה מחמת התרגשות פנימית, את תנועת האחלמות הזעות מתחת לגומת צוארה יחד עם תנועת חזה...

באמצע דבורה הפסיקה ושאלה :

— למה הוא מסתכל בי כך?

הקיץ כמו מחלום :

— מה משמע „כך“?

לא ענתה. הציצה בפניו המרוכזים-והנלהבים, ושוב התחיל

קולה קולח באותה שלוח, באותה עצבות.

פתאום נתק המיתר.

— הנה, אדוני, הם ספורי!

פניה שחקו כמו מבעד לצעיף דק. ידיה נשתלבו מאחורי

מפרקתה ומבטה שקוע בקרבה. היתה איוו מבוכה. לדבר קשה,

לשתוק — עוד יותר.

— יסלח נא לי. הטרדתיו בפטפומי קצת יותר מדי... —
ובת-הצחוק מבעד לצעיף הדק על פניה.

— אבל, גברתי...

הצליפה עליו מבט בוחן.

— אני מכיר לה טובה בעד התגלות-לבה... אני, אני,

אדרבא...

ראתה עיניו הנלהבות במבט זר, הדרש. כתולעת-יונה
אספה אל תוכה את קוי-אור.

קמה ממקומה, נגשה אל החבצלות. הריחה רגע. אחר כך
נגשה אל החלון והשמיטה מעל ספו את קצה הוילון שהתקפל
עליו. פתאם נפנתה אליו ושאלה:

— כמה היום לחודש?

— השלשים.

— האומנם, כבר יום השלשים?

— כן. היום הוא השלשים לחדש. — והביט אליה בתמיה.

— איך לוח בבית. איני אוהבת לוחות. אבל מהר עלי

להכניס שכר-דירה.

התרגשותו הקודמת נקטמה כשהיא מהבהבת עדיין. הפשפש
שנפתח לו אל סוד חייה, נסגר שוב במהירות של חששנות.

מכיון שיצא מטרקלינה, מהרה האשה ונגשה אל החלון,
התיצבה מאחרי הוילון ולותה במבטיה את דמות האיש, שזה
עתה שמעה קולו ולחצה ידו. מיהו הלז? זר הוא? או קרוב?
היום פתחה לו פתח אל עולמה כפסת-יד, אבל לבה אסר לה
שהוא כבר יפתחנו לרוחה. הוא כבר יכנס, יכנס... לעצור לא
תוכל... למה עשתה זאת? אצבעות נעלמות התדפקו על

לבה בימים האחרונים ובקשו לפתוח, התרפקו בלי הפסק, עד שנעתרה. ולמה? הקטלה על חור המבקש לו מחסה? הקטלה על מקלט-לבה השמם, באין איש שיתחמם לאור גחלתו? הנה הוא עובר ברחוב, בין המון בריות, מתחמק מעיניה ואובד באפלולית בין-השמשות; דומה כי לקח אתו דבר-מה והלך לו, ונעלם באפלולית הערב. אֵלִי!...

דחופה על-ידי איזה כח לא-מחזור, פרשה מהחלון והלכה אל ההדר הסמוך. שם ישב סטש לפני המנורה ועבד כפוף-שכמ על שעוריו. אפילו לא הרגיש בכניסתה. השתטחה על מכתו שמאחריו, וצל גבו האפיל עליה.

— סמסיו! — לא התאפקה וקראה לו.

נפנה אליה הנער בבהלה.

— את כאן, אמא, ואני לא ידעתי.

— אתה עובד יותר מדי, סמסיו, אתה צריך לנוח!

— הנה אני גומר.

— גִּשָּׂה אֵלִי, בְּנִי!

נגש הנער אל אמו, ישב על-ידה.

— במה אתה, עסוק שם, בְּנִי?

— יש לי איוון שאלות אלגבראיות לפתור.

— הרי זה קשה מאד, לא כן?

— כן. היתה שאלה אחת שיום תמים יגעתי עליה.

— המסכן הפעוט שלי!

— אבל לפני רגעים אחדים הוחזר לי פתאום, ומצאתי

את הפתרון באופן פשוט מאד, סבורני שזה קרה בו-ברגע ממש שנכנסת אל חדר. תמיד יש לי הרגשה כזו, בשעה שאת הנך

קרובה אלי. אה, אמא! את צריכה לשבת תמיד עמדי בחדרי
כשאני עובד על מתמטיקה...
צחקה.

— השוטה הקטן שלי! השוטה הקטן והחביב שלי!...
אני כשהייתי תלמידה, הייתי מקבלת „שנים“ במתמטיקה.
פסח-ידה רפרפה ברוך על שערותיו, על לחיו ואוזניו,
כאצבעות המלטפות טרפי פרח ענוג, נוגעות ואינן-נוגעות. אחרי
שתיקה קלה:

— אתה, בני, למד ועבוד! עליך לעבוד בשקידה, כדי
עותהיה חכם, משכיל. הכל יחובבוך ויכבדוך, ואמא שלך תהיה
כאושרה. הלא אתה יודע, זולת סטש אין לאמא שלך כלום
כלום בתבל, ואושר אחר אין לה זולתו... סטש! האוהב אתה
זאת אמא שלך?

— א, אמא! את הנך כה נפלאה, אמא!
לחצה אליה את גוף הנער בתנועה של קדחת. מי עוד
זולתו ידבר אליה בחום כזה וברטט כזה!...
אחר רגעים אחדים:

— אמא! בן כמה אנכי?
— בן שלש עשרה.
— ומאימתי מתחיל אדם להיות גדול?
— וכי חשקה נפשך להיות כבר גדול?
— כשאהיה גדול, אף, אמא, תדברי אז עמדי כמו עם
גדול. על הכל, ואני אבין הכל. את עצובה מאד, תמיד עצובה,
אבל לי אין את מספרת. שמעי נא, אמא, כשאגדל אעשה הכל
הכל כדי שתהיי שמחה...

תפשה ראשו בשתי כפות ידיה, ולחצתן אל פניה. בקול
נחנק ורועד לחשה:

— בני! בני! גדול תהיה, חזק ויפה תהיה, ואמך אז —
זקנה, זקנה... ו... ותשמח בך, בני!

פתאם קרא הנער בפחד:

— אמא... את בוכה!

— לא, השומה הקטן שלי! אך נדמה לך כך...

סהרה ולחצה את ראשו אל חזה, למען לא יראה את
עיניה...

ימים קשים של חסטנות פנימית ושל מלחמה נפשית באו
על הגב' קרייניץ. דוקא בשעה שהיתה בחברת בנה היה נעור
בה ערגון לאותו הכמס והנכסף, ערגון לזהט ביאושו ובכאבו
הרבה יותר מגעגועי-נעוריה, שזכרונם נשתמר בלבה. דוקא בשעה
שהיתה חובקת ומלטפת את סטש, היתה חושבת: אושר חייה
טרם בא... ואימתי יבוא? אם לא עכשיו — אימתי?... יש
שהיתה חובקת את ראש הנער ועוצמת עיניה, כדי שתוכל
לראות את דמותו החסונה ורחבת-הכתפים של מרטוב, בעל
הבלורית הנוצצת כבר בשערות-השיבה... יש בשיריו של האיש
הזה אהבה כזו אל החיים וחוגה ענוגה כזו. כשהוא מקריא אותם
לפניה, יש שנראה לה כאילו כל מכאוביה הכמוסים וכל עצבונה
היו זה כבר גלויים וידועים לאיש הזה... אולם בשעה שהיא
יושבת עמו לבדו היה איוה פחד טמיר, איוה חשש מזור, נגש

פתאם אל לבה ומסלדו. ואז היתה מאושרה כשמשש היה בא
פתאם לשבת ביניהם...

בקשה לשכך את עצמה אצל מסות יולדותיה וחוליה
העניים. יום יום עבדה מן הבקר עד הערב, עד אפיסת-הכחות.
אך אחר יום-העבודה היה בא הלילה, והיא — לבדה בתוך דומית-
מחשכים אכוריה... ידעה שהיא הולכת לקראת דבר חדש, ואין
מי שיאמר לה אם טוב הוא או רע.

אותו ערב שבו עיפים מטיול ברגל ליום תמים בסביבות
העיר. עם שקיעת החמה סרו אל הגן „מזן רפוא“ לנוח. הערב
היה שקט מחמת שכרון, חשק כבוש וחרדה פנימית. אדים
כחלחלים-ירקרקים ושקופים כיריעות אטון מארצות-האגדות הלטו
אותו. בשולי האדים הללו התעטף יאור הספיר הרוגע מרוך
ומהתעדן... התעטפו בהם ההרים שהתרחקו וננעצו בראשיהם
לתוך תכלת האופק כמו לתוך כרים רכים, להוות שם ביחידות
את הזיותיהם... אף אורות הפנסים, אף פסיעות המטיילים וצלצול
המרמוני היו מלאים חרדת-החשק של הערב...

הם ישבו על אחד הספסלים בפנה חבויה ומרוחקת. היא
הרגישה שנפשה שוקעת, כמו העולם מסביב, בערפלים מתוקים.
הוא אחז את ידה, חבק מתניה, והיא — משוללת רצון, כהמומת-
קסר הורידה את ראשה אל כתפו. הרגישה, כמו מתוך שינה,
נשימה חזקה בפניה, ואל פיה נצמדו זוג שפתים מלאות וחזקות.
ערפל נמתח על העינים... דבר-מה נתק בלבות שניהם, ונפלא
היה לשניהם. מה זה? וכי קץ לחזון הוא זה, או ראשית החזון?
נתן בה מרטוב את עיניו: פניה היו חורים ובעיניה דמעות...
...כששבה הגברת קרייניץ הביתה, פנתה ישר אל חדר

בנה שישן כבר. נגשה בחשכה על בהונות רגליה, בלאט, אל
ממתן, כרעה למרגלותיו, כבשה פניה הלוחשים בשולי שמיכתו
וגופה קפא לזמן רב...

אל מרטוב באה האהבה בשעת משבר פנימי. דרמותיו
נחלו מפלות זו אחר זו על במת התיאטרון הממלכתי בפטרבורג.
העתונות לא יכלה לעמוד בפני נחשול האנטישמיות שהציף את
הצבור הרוסי. הבקרת בלתי-המשוחרת קולה כמעט לא נשמע.
מרטוב נפצע עמוק בלבו. הלא הספרות הרוסית היתה קוסב
חיוו, לה מסר את כל אוצרות נשמתו, בלבו התברך שבנדבכי הספרות
הזו מונחות גם אבניו ולא מן הגרועות—ופתאם דוחים אותו
בעוזן גועו. הגוע! הרי זה מהתלה רעה או טובה של המקרה.
הלא שרשי נפשו תקועים לא בגועו אלא בסביבתו הרוסית,
שממנה ינקו את לשדם וחיוניותם; וכי יוכל לעקדם כעת ולהעבירם
אל אדמת-מטע אחרת? אי אדמת-מטע זו?

מרטוב עזב את רוסיה, נדד באירופה המערבית, והשתקע
לבסוף בג'ניבה. כאן ישב במנוחה, הכין ומדר לרפוס מהדורה
חדשה של שיריו וכתב פואימות חדשות. עבד הרבה על שפתו,
למש כל משפט, נפה בזהירות כל מבטא, חרו מלותיו כמו
שחוררים פנינים, ומהשבה חשאת אחת רחשה על קרקעית הכרתו:
על אפם ועל חטתם...

הוא ראה את החיים כעין הקרח אשר על פני היאור.

הקרה החלקלק והנוציץ לאור השמש. על פני קרח חלקלק זה הלך מרטוב כל ימיו הלך וחתחלק, מהר, חיש בכל כח שריריו, שמח לקראת המרחב והשמש... אמנם ידע שמתחת לרגליו מעמקים אפלים. יש שהיה מתעכב רגע ומביט למטה מבעד לזמוכית-הקרה הנוצצת, והלב היה מתכווץ מפחד תהומות, אך גם בהתכווצות זו של הלב, בפחד זה מצא לשעה קלה עונג לעצביו, וכרגע שוב — טום ועבור הלאה...

והנה בקרה החלקלק והנוציץ נבעתה פרצה. מרטוב אנוס היה לעמוד ולתהות על נתיבות החיים ועל התהומות שלרגליו... נשמת הגברת קריינין היתה דומה בימים ההם לנחל נם בצהרים, עזוב מכל, שרק צללי שיטות נעים חרישית על שפתו ורגוית נשכחה נרדמת על לבו... מרטוב נמשך אליה, אל עצבות הסתיו, אל דממת העזובה שלה. אחרי מפתו ברוסיה, בא אליו איזה פכתון מתוך קטור. שם, בבירה העליוה, היו החיים סואנים, העתונות הליברלית רעשה ומן רב מטביב לשמו, ובזכות פרסומו היו הנשים דבקות בו כמו פרפרים. רבות אהבוהו. סוף-סוף עיף מכל זה. גם בפרסום גם באהבה חדל מראות את הניציבות הנחוצה לנשמת האדם הכמהה לנצח. הנשים היו מדברות לפניו על רגשותיהן ומצבי-רוחן, ולא ידעו שהן חוזרות בדבוריהן על כל אותם הדברים עצמם שהוא כתב בשיריו וספוריו. פעמים היו משתמשות אפילו במבטאיו ובמליצותיו שלא מדעת. סוף סוף כל איש אינו אלא בבואת חברו, יום אחד אינו אלא מהדורה של יום שני ובאותם שבושי-הדפוס.

והנה נפגשה לו הגב' קריינין עם להבת הנזירות בעיניה ועם גאווה עזה בלבת. אמר בלבו שלאשה הזאת פלל כל ימיו.

אשה בלא גאווה בלב היא אסקופה נדרסת, ואשה עם
גאווה—היא מלכה; יותר מזה — היא חירה.

עִיפָה נִשְׁמָתִי מִשָּׂרֵב, מִסַּעַר, שְׂאֵפָה צֶל וּמִרְגּוּעַ.
אֶת רַמּוֹתַי לִי נִתְקַחֲנִי אֶל תַּחַת עִיפָה, עִיפָה הַנּוֹיָרָה.
בְּצֵל קוֹרֶת מְנוּרָה הִבְאֵתִינִי...

בְּדָמִי אֶפְלוּלִיתוֹ, עַל אֲבָנֵי רִצְפָתוֹ הַקְרוֹת קְרָעָנוּ,
וְעִיפָה הַלֶּבֶן הָאֶפִּיל עַל שְׁגִינוֹ... שִׁפְתֵינוּ דִּלְקוּ, בְּתַסְלָה,
תַּסְלָה אַחַת חֲרֵשׁ הַתַּפְלָלָנוּ...

כה שר מרטוב בימים ההם על אהבתו.

III

כשחזר מרמזב סס"ט סילפיץ אל דירתו בניבה, לא הרגיש בתחילה בעוובה ובאי-הסדר שבתדריה. מבטיו היו מְפִנִּים אל קרבו פנימה. שם בקרבו עדיין נשמו החיים שחי בין ההרים. החיים האלה עברו מהר, כמו קרונות-הרכבת, וכמוהן התמוגו, במרוצתם המהירה, והשתרבבו לרצועה אחת בהירה, לבוקר אחד רוה-שמש. עדיין לא כבו בזכרוננו אופקי תכלת רותתים, עמקים זרועי-בתים, עדרים וחורשות זורחים בצבעים רעננים ודשנים, כאלו משחם היוצר בששר לח... עדיין לא נסחו הצורים והכפים פולחי-השחקים, הקודרים באימתם והיודעים בכל-זאת לצחוק בת-צחוק של סבא טוב מתחת לבגדת יערותיהם העבותות ומתחת למצחם הסלעי והמקומט... ולבו המעון כולו אהבה, הסכושף והחרד מרוב אושר, מתלבט על גבי צלעיהם ובליטותיהם, כיונה זו שמבקשת קן לה; לבו האהב, הקל, השכור, מבקש להדבק בכל ויו ובכל שן-סלע, להאחו בו כלִבְנָה זה שנתלה בזיו סלע ושמה ומפרפר ורועש באויר-יה... את כל העולם הזה נשא בתוך נשמתו השקופה והפתוחה: במוחו פָּעַם ופעם חרוז אחד שנפל לו כפתק מהרקיע:

גַּם מַחַת שָׁמַיִם אֱלֹהִי, גַּם תַּחַת שָׁמַיִם זֶה

בֶּן-אָדָם שׂוֹאֵל לְאוֹשֶׁר... הוּא בֶּן-אָדָם!

כעורק רקתו פועם חרוז זה כל חיוס, בלי הפסק, ותוסס
ולחש כגחלת על לשונו:

בֶּן-אָדָם שׁוֹאֵל לְאִשָּׁר... הוּא בֶּן-אָדָם!

ימים יעברו, ואולי עוד מחר, ונדם החרוז הזה בקרבו
ונשכח מלבו. אך במחשכי-נפש, בסתר-עליון, יוסיף לרחוש, לתסום,
לגדול ולצמח, עד שיבשל, ופתאום — יברק ברק במוח, תוצת אש
בעינים, ואחו רטט את הגוף כלו, וישב או האיש וכתב את אחד
חשירים הליריים שלו...

אך במדה שישיבתו בכרך נחארכה, בה-במדה צבעי-העולם,
שהביא עמו בנפשו, התמססו והתמוגו יותר ויותר, התקרבו
והצטמצמו יותר ויותר, עד שלבסוף נגלו לעיניו פתאם ארבעת
כתליו והשממון הרב שבתוכם. בעלת דירתו לא חזרה עדיין מן
ההרים, שנסעה לשם לימי הקיץ, בכל מקום רבים היו העזובה
ואי-הסדר; על כל כסא ועל כל חפץ שכבת אבק, ספרים ועתונים
וסתם חפצים היו נפוצים בכל פנה. על השלחן הקטן למשחק
האישקוקי מצא את מקטרתו של ה"סבא", של הד"ר דינוב,
שהיה רגיל לבוא לעתים קרובות לשחק אתו באישקוקי. את
הגב' קרייניץ לא ראה מיום שובם מס"ט סילפיץ. מכיון שבאה,
אפפה חוליה, ושוב נסחפה לתוך עולם יסוריהם. פתאם באה
אליו הרגשה מוזרה, שאף על חיוו הוא רובץ אבק, שאף הם
ריקנים, עזובים ומחוסרי-טעם, כחדרים הללו המבישים אליו בשעמום
המפזים שלהם... בתוך אי-הסדר שבהדרים היה נתקל פעם
בפעם בעקבות הויתו המשותפת עם הויתם של עוד שני יצורים
יקרים. אצל שלחן-הרחצה מצא את הכדור הגדול המחופה עור,
שבו היה משחק עם סטש בפוט-בול בכל יום ראשון לשבוע,

מטפחת-המשי הכחולה, ששכחה כאן פלציה, עדיין תלויה בקצה גב המטה ושוליה נסרחים על הקרקע. על איצטבת-עץ קטנה מצוירה בסגנון יפוני שמתחת לפסלו של בודליה, עומד צרור פרחים כמושים, שפלציה הביאה לפני נסיעתם. בגביע החרסינה העומד על שלחן-הלילה, למראשותי ממתן, מצא מכבנות ופריפות לתסרוקת-נשים ולמגבעותיהן...

כשהיה נתקל בסמנים אלה לחיים משותפים ולחִנּוּת שונות, שעברו בתוך כתלי ביתו לבלי שוב, היה לו רגש כאלו עמד לפני ארונו של מת. צר היה לו על החיים הללו שנעלמו באותה תהום, שבלעה גם חיים אחרים בעבר יותר רחוק, מומנטים, רגשות וחיות אחרים, שאף הם בשעתם היו עוי-צבעים ועכשיו נדעכו ואבדו אי-שם בעברו...

אלו לפחות היתה פלציה כאן!... זה זמן רב לא ראה אותה.

הוא היה נפעם ונרגן, כמו האוהב בפעם הראשונה בחייו, בשעה שכמה וכמה מקרים בלתי-חשובים ותואנות קלות קושרים קשר וכמו במזיד כולם יחד מזדמנים כדי להפריד בינו ובין אהובתו, והריהו אכול קנאה. מתמרמר הוא על כל המסבות הרגעיות וצרכי-השעה הארעיים שהתנכלו להגרר זה אחר זה, למען הרחיק לשעה קלה את הפנים היקרים... מכיון שאינו רואה את הפנים האלה, מתחילים מתמוטטים הבטחון והאמונה באהובה, באהבה ובו-בעצמו...

הד"ר בִּינּוֹב, זקן כבן המשים, היה מבקר לעתים קרובות את הגברת קרייניץ, ובלב מרטוב היה מתגנב לפעמים רגש של קנאה וחשד כלפי זקן זה, אף-על-פי שידע היטב כמה נואלה

היא קנאה זו. שמח היה רק באותן השעות שהיה רואה את סמך. בדרך שובו מהקולג' היה הנער סר אליו תמיד לשעה קלה. הרי זה נער סנטימנטלי, בעל דמיון ודק-רגש, תמים וגלוי-לב. הנער נקשר אליו מן הרגע הראשון ובכל רוך נשמתו. מרטוב אהב לפטפט עמו, להקשיב אל דמיונותיו שהיה אורג בקול. במבטו הבהיר, בקולו הצעיר, בדמיונותיו ובכל ישותו היה הנער דומה לאפר ירוק עם חורשת לבנות צעירות בבקר קיץ רענן. בשעה שמרטוב השתוקק לאם, היה מטפל הרבה בבנה, מפני שבקפולי בגדיו, בעניבתו, בתסרקתו נשא הנער את רוך אצבעות אמו, משהו מאהבתה, מניחוחה...

היום בבקר קבל על-ידי הדואר אפספרם פתקה קטנה ובה היה כתוב:

"יקירי! חכה לי אחר הצהריים. פלציה".

ועתה הוא מסתובב בחדר אילך ואילך ומשתדל להרגיע את נפשו הנסערה: "פוי! כנער בן תשע עשרה!"...

סתוך פזור-נפש שלח ידו אל התמונה הפוטוגרפית, שעמדה על שלחן-עבודתו. מאחרי הראש הגדול, גדול התלתלים של סמך, בשנה החמישית לחייו, המתנשא על צואר דק סתוך צוארון בד לבן ורחב, והמביט לפניו בעינים גדולות ותמהות, - תומך ראש אמו הנלחץ אל קדקדו בשפתיה. תסרקתה הגבוהה היתה דומה לזו של תלמידת גמנסיה ברוסיה, ופניה דומים יותר לעלמה משתוקקת ומיחלת מאשר לאם מיושבה הסוככת על פרי בטנה. בעוד שפתיה לחוצות אל קדקדו בנשיקה, עיניה נשואות למרחקים... צער על אברה שאינה חוזרת תוקף את מרטוב איפה היו, הוא והיא, או? ... "אליך, אליך צפיתי עוד על ספסל בית-הספר בעודי

נערה ככהה לנפלא ולכמוס", כתבה אליו פלציה פעם אחת בדואר המקומי. למה לא נפגשו אז, בימים ההם, כשטל היה רובץ עדיין על חלומותיה? איזו יד זרה ומתועבה סחתה את טל השחרות משיש גופה, טמאה את בתולי השרטוטים הזכים של גורתה? ... הה, איפה היו אז? למה נודמנה לו רק לאחר שנשמתה כבר נשרפה קצתה, וקצתה דעכה מלאות אן מדיעת-החיים? ...

דפיקה בדלת. נודעזע.

הגברת קריינין נכנסה בפסיעות קלות, מרפרפות. נגשה ישר אליו, הניחה שתי ידיה על כתפיו והטביעה על פיו נשיקה עזה וריחנית. ריח חבצלות בא יחד עסה אל החדר. תפשה את כפו בשתי ידיה והסתכלה בבת-צחוק המיוחדת רק לה ושאין להסירה באחרת. מיד שקע בו צערו על העבר, נרפה קנאותו. בקרבתו — אשה נחסדה, אהובה ואוהבת.

—את, פלציה! פלציה! ..

היתה לבושה בתלבושת אחות-רחמניה, עם הצלב, עם השובל הקצר המדבק אל ראשה והמבליט לפניו, מעל למצחה, גל גבוה של שערות שחורות, שברק כחלחל מנצנץ מתוכן. מבלי להוציא ידיו מתוך ידיה, הושיבה אותו אצלה על הדרגש, ואמרה כמצטרפת:

— כל השבוע עברתי מן הבקר עד הערב. לא יכלתי להשתחרר, המבין אתה, לא יכלתי... נו, ספר נא, ספר איך אתה מרגיש את עצמך כאן אחרי ס"ט סילפיץ? — דברה במהירות ובהתרגשות, כאלו רצתה להרגיע ולהשכיח מה.

— את, העיר! נקטה נפשי בעיר.

— וכי זה כבר כך, הכפרי שלי?

— אל תצחקי, פלציה! העיר אוכלת את האדם, טורפת

את מבחר חלקי האני שלו...—שלה ידו ורצה להסיר מעליה

את השובל, אך היא תפשה בידיו, ואמרה:

—לא, חביבי! היום אין לי פנאי!

—הרואה את? בכפר לא שמעתי ממך שאין לך פנאי.

וזהי העיר! ומפלצת זו, הצלב הזה...

—הצלב הזה... עליו אתה יכול למלוח לי פחות מכול..

—האומנם שם אצל החולים שלך את מוצאה יותר ספוק

מאשר אצלי? אולי טוב לי שאחלה אף אני?

פלציה לא ענתה. השפילה מבטיה, לחצה שפתייה ורכזה

שרירי פניה.

שלה ידו וסלק את השובל מעל ראשה, וכנף-שערות

נשמטה על כתפה... פתאם לפתה בשתי זרעותיה את צוארו,

וקולה חנן:

—יקירי! אל נא, הרף נא!...

—היודעת את, פלציה? פעמים משער אני שאין את

אוהבת אותי, שאת מבקשת אצל החולים מנוס ממני...

השרתה עליו מבט של סבל ותהנונים. רגעים אחדים הביטה

אליו מחרישה, ואחר כך בנשימה תכופה וחמה:

—הה, אתה טועה! ממך אין לי מנוס בעולם

כולו. בקרבי אני נושאה אותך... אבל... או לפני שהכרתך,

כשהתהלכתי גלמודה עם עצבוני, מצאתי בין חולי את פדות-

נפשי. עכשיו קשה לי לאמר להם: „לכו לכם, אין לי כבר

צורך בכם!"

קפיץ מסקומו ונגש אל החלון. מרירות תססה בו ועלתה עליה ותסוס אל גרונו.

היא ישיבה דוממה, כפופה, נשענה במרפקיה אל ברכיה. שערותיה המפוזרות היו תלויות באויר קווצות, קווצות. מתוך אפלולית בין השמשות דמה מרטוב כאלו רו-אשה קודר חופף עליה, מרחף מסביבה.. ועווע קל עבר פתאם על גופה. וורקה אליו מבט אלכמוני. הוא תפש את המבט הזה ומיד נמתחו עצביו. אשה זו בשערותיה השחורות והפרועות, בדממתה בתוך החשכה--רו לה, רו לה... פתאם, כאלו היא רחוקה ממנו, בלתי טובנה וזרה, אך מושכת וקוראה...

מעין מגור קל תקפהו מהרגש הזה. בתנועה קדחתנית מהירה משך את הוילאות ונגש אליה...

... הרימה את ראשה מן הכר, הניחה על תדהו את מרפקה החשופה כעין מריגון חד, והקריבה פניה אל פניו, כדי שתוכל לראותם מתוך חשכה :

— בשעה שהלכתי אליך עלה על לבי זכרון אחד בס"ט סילפיץ, ירידתנו מעל "כובע נפוליון". אחזנו זה את זה בכפות ידינו, כדרך הילדים, ושרנו. פתאם, משיצאנו מתוך עבי היער, נגלה לעינינו האופק כלו אחוז אשף השקיעה. נדהמנו, הבטנו איש אל חברו ושמחנו לראות את פנינו מופזים בשמש... הזוכר אתה? שמתנו אז היתה כל כך רבה, כל כך רבה. דומה ששקיעה כזו עוד לא היתה מעולם ליופי. ואני שאלתיך אז:

אדוני ראה את כהן. תמיד הוא ככה. הרי זה איש בלי ריסורות. ואינהורן... אבל עוד יודמן לו להכירו. לא יכלתי בפני כהן. המבין הוא, איני יכולה להרגיו אנשים...

פוליה הניחה את מצחה על חודו של משען הכסא, והתנדנדה לאטה, פנים ואחור. פתאם דחפה את הכסא, סלקה ראשה לאחור, שלבה ידיה מאחורי ערפה, ואמרה חרישית כחולמת, ועיניה עצומות למחצה:

— ימים טובים היו אז... כשהייתי עדיין עומדת בין ברכיו... הכל עובר! זוכרני שהייתי מצחקת עם אבי במחבואים והייתי נחבאת מתחת לכסא, שאדוני היה יושב עלי. אדוני היה פורש על ברכיו את מעילו ומאהיל עלי, ואחי היה מבקשני ואינו מוצאי... נשקעה במחשבות. אחר דקים אחדים אמרה:

— טוב לו לאדם שיש לו משהו גדול וחזק ממנו הסוכך עליו...

נפלאים היו באזניו דברי העלמה הזאת. דברים אלה והבעת פניה בשעה שעמדה בפתח חדרה ושפשפה את רקותיה נתנו בלבו דאגת-סתר סתומה.

— אדוני!

— מה יש?

— הנסה פעם לשים אצבעו בין מספרים?

— לא. משער אני שאין זה נעים ביותר, ופעמים גם מסוכן...

— כן. אין זה נעים ביותר וגם מסוכן... תמיד מסוכן...

פנתה אליו בפניה ובכל גופה בתנועה סהירה ופתאומית ונעצה בו מבט בוחן. פתאום התחילה מדברת כילדה מתחשאת בקול רך ומחנן:

— אדוני מרטוב ! הלא זוכר הוא כשהיה מסלסלני על ברכיו
ואני זוכרת עוד פזמונותיו שלמדני. הה, אל נא יחשוב שאני
כבר גדולה. יש שאני נבוכה מאד וזקוקה לאדם גדול ונבון ממני
שיקחני בידי וינהלני...
כעין נוול רותח התחיל מפעפע בלבו. לא ידע מה לאמר
ומלמל :

— אהיה מאושר אם אקנה אמונה בי...
כבשה פניה בכפות ידיה, כשכתפה נוגעת ונוגעת בכתפו.
אל אפו עלה ריח שערותיה.

V

— מתי יבואו, אמא?

— בעוד שעה קלה.

— סבורני, אמא, שתמצא חן בעיניך.

— מפני מה אתה סובר כך?

— גם בעיני מר מרשוב מצאה חן.

— מי אמר לך זאת?

— ראיתי.

שאלות אחדות רחשו על לשון הגברת קריינין. כנחלים
לחשות בערו עליה. בכל זאת עצרה בעדן.

השפילה עיניה אל הספר, ותוך כרי קריאה, כלאחר-יד:

— ודאי שראויה היא למצוא חן.

— היא עליוזה ויפה, אמא!

נתנה עיניה בבנה:

— ראו נא, הרי אתה ידען בעיני נשים, ואני לא ידעתי.

ובמה היתה לבושה?

סטש נסה לזכור ולא עלה הדבר בידו. צחקה האם. העבירה

כפה על ראשו ואמרה:

— סלח לי, סטש! אם טפשה לך...

כששב אתמול סמך מטילולו וספר לה על-אדות הפנישה שהיתה לו ולמרטוב עם העלמה הצעירה, התחיל לבה דופק בהולא ידעה נפשה. כל היום פעם וחרד לבה, וכל היום צחקה, צחקה ללב מסכן ומפחד זה.

בערב אותו יום חתה למרטוב, והוא לא בא.

והבקר בא להצטרך על שלא בא אמש, ובקש ממנה רשות להביא אליה הערב את מכתו. אנב, לשניהם ישנה בקשה אליה. אבל הוא לא יאמר לה את דבר הבקשה. חושש הוא שמא תדחה, אולם פני אותה עלמה קשה להשיב. היא כך יודעת לבקש, בקול כזה...

— אתה תמים יותר מדי, ידידי — השיבה לו בבת-צחוק נוגה — כלום קסם אחד לעלמה עליך ועלי?

ובקול שהיה דומה יותר לבת-קול:

— זוכרת אני ימים שבהם היית אף אתה יודע "כך לבקש ובקול כזה"...

ולא אמרה לו שאמש חתה לו, שאמש הדליקה אש בקטין ושכבה לבדה בחשכה, דוממה ומדוכאה תחת נטל יגון-ערירותה. לא אמרה לו זאת. רק שפשפה בלא הרף פרקי זרועותיה החשופות, כי צמרמורת-עצבים עברה עליהן, בבת-צחוקה השלילה הביטה אל תוך עיניו.

ועכשיו, כשסמך מפטפט על-אדות מרטוב ואותה ריבה, רותחות שאלות על פתח פיה. דומה, ששם על רחבת חוף הארזה אירע דבר-מה. בלבה — כגורה כמסה.

צלצל הפעמון. הגב' קריינין קמה ממקומה. רגע קל כאלו

נבוכה. חורון דק-סך-הדק הופיע על פניה ונעלם. פסעה משום-
מה פסיעות אחדות כלפי הדלת בסבר פנים יפות.

סבר פניה יפות. אך באישון עיניה — זיק לא טוב.
כשחיה סמתחת שריריה ומכוננת צפרניה — זיק כזה בעיניה...

מכיון שמרטוב ופוליה נכנסו, כבה גם זיק זה.
קבלה את פני פוליה בידירות פשוטה כמכרה מכבר,
והציגה לפניה את בנה.

— קשה להאמין, שיש לה לנברת^{הערה} ^{הערה}בן גדול כזה.
— תודה בעד המחמאה הנעימה. אני^{הערה} מבטיחה לה,
שאת לב בני כבר קנתה בדבריה. אין לו דבר נעים יותר
משמוע שהוא כבר גדול.

סמך לא ידע מה לעשות בשתי ידיו, שהיו לו כמיותרות.
פוליה התיוזה עליו מבט שובב.

— כלום כל-כך מצאו הגדולים חן בעיניו?
— מן הגדולים אינו מכיר אלא את האדון מרטוב
ואותי — אמרה הנברת קריינין.

חבקה ברוך את סתני פוליה והושיבה אותה סמוך אצלה.
היה בתנועה זו מן ההגנה ומן האמהות. למה עשתה כך? איזה
אינסטינקט של אשה נבונה, חוש פנימי של סקס, שמעולם לא
הכשילה, הכריחה לקבוע בינה ובין העלמה יחס כזה.

— עכשו תרשה נא לי קצת סקרנות. מחכה אני
שתאמר לי, במה אני יכולה לשרתה. מר מרטוב אמר, שהיא
תיטיב ממנו להרצות על הדבר.

פוליה תמחה מאד על זה, הרי הרעיון נולד ראשונה
במוחו של האדון מרטוב, וחוא הוא שהבטיח להשתדל לפנהי.

אם תאמר לה, שבאה אליה אך ורק למען הכיר אותה ואת בנה, לא תהיה זאת אלא מחצית האמת.

— המחצית הזאת ערבה עליה מאד. אבל המחצית

השניה?

פוליה הרצתה בדברים קצרים על מטרת בואם.

— אבל מאין היא יודעת שאני מיטיבה לנגן? הלא אני

מכירה שום אדם מחברתכם...

— קבלנו ידיעות ממקור נאמן — והצלפת מבט כלפי

מרטוב — אשמה מאד אם נשתתף שלשתנו בנשף. חברי הפצירו

בי שאשיר להם שירים יהודיים עממיים. ואני הבטחתי.

אצבעות קלות עברו במגע כל-שהוא על פני שיטת-

העצבים של הגב' קריינין וזעזעוה מן הקצה אל הקצה. לב אשה

עָרְנִי וקָנָא לחש לה שבמסכת החיים שרקמו להם בחשאי, היא

ומרטוב, נקלע עוד צבע חדש, צבע זר...

אטמה אזניה ולא שמעה ללחש האזהרה שלחש לה

אשרה הנבהל; התכוונה לגרום למישהו בקרבה רגו ודאבון,

ועל כן אמרה אל מרטוב:

— הרואה הוא, אדוני? Mlle זינגר לא השתמשה

בשום כשוף מיוחד, ואף-על-פי-כן אני נוטה לקבל את הזמנתה.

אין לו, כנראה, בטחון, בכחות עצמו... אבל... זה כבר לא

נגנתי. אני יודעת באמת... אני מפקפקת...

בקרבה לא חדלה ההתרגשות והמתיחות העצבנית. ופניה

התנכרו: הבהבה עליהם בת-צחוקה הנוגה והאמהית.

— א, אמא! אל נא תפקקי. את תיטיבי לנגן! —

קרא סטש.

— איזה בן נחמד יש לה לנברתי! — אמרה פוליה
בהתפעלות, ובפנותה אל סמש: — אנא, יוסיף נא לדבר על
לב אמו למובתנו!

פני הנער אדמו כפרח הפרג.

מרטוב העיר באירוניה דקה על האמונה האלילית שרוחש
לב הנער אל אמו. אנב התחיל מבקש ממנה שתנגן להם עכשיו
דבר-מה מהקומפוזיציות החביבות עליה. הגב' קריינין לא סרבה
נגשה אל הפסנתר והעבירה אצבעות עצבניות ומרטטות על-פני
המנענעים פעם ושתיים. דומה היה כאלו נשמתה היא עברה
ופרפרה מבולבלה אילך ואילך על-פני המנענעים והרעיפה
צליליה באויר, כעננה זו שחולפת מהר על-פני השמים ומשמיטה
בחפזה טפין טפין... התחילה דבר-מה משופן וחדלה. התליפה
התוים. נודמן לה רובינשטיין, התחילה בקטע והניחה.
— איני יודעת מה אנגן? אמרו לי אתם, במה אתם
רוצים?

מרטוב שעמד על גבה, נחן אליה, להביט כביכול אל
התוים מעל לכתפה, ולחש לה:

— פלציה! מדוע הנך כה נרננת?

— היה לי היום חולה קשה. עיפתי — ענתה בלחש.
מרטוב הרים ראשו ואמר בקול:

— אולי תנגן לנו הנברת קריינין את הברקרולה של
צ'יקובסקי? הלא היא כל כך חביבה עליה.
— טוב, אנגן את „נגוני הסתיו“.

פוליה ישבה בפנה רחוקה על יד סמש. הסירה מעל חזה
את צרור הסגליות, הריחה מהן, כשורקה, מתוך כך, סבטים

אלכסוניים כלפי הנער השתקן, הבישן ובלתי-השגור, שאינו נורע את עיניו ממנה. שאלה אותו אם הוא יודע לנגן. נשמעו צלילי הפסנתר והוא הספיק לנענע לה בראשה במקום מענה חיובי. החזירה לו מבט שוחק וטוב.

קריינין נגנה מתוך הזכרון. הנעימה הנוגה-עורגת התחילה עומפת לאט-לאט את נפשה ביריעת ערפל חמה. הצלילים המודעים לה טפספו לתוך מעמקיה, וחתרו מתחת למעבי הנפש כפלג חבוי זה. נפתחה שם פרצה והנוול הרוחה שהיה אצור שם כלבה, התחיל שותת, שותת, נגר ושוטף בכל וירידה, הגיע עד לקצות אצבעותיה... את עיניה עצמה. את נפשה נגנה.

...רוחות קרות מנשבות. הנה טפות הגשם הראשונות. מטפטפות ונוקשות הן בשמשות החלון כאצבעות ומבשרות: הננו! הננו, טפות הסתיו הראשונות! אחרינו באות עוד, עוד... על השמים עננים ימתחו, זעומים, נואשים, ללא-תועלת. סערות מיללות תפורנה את שארית ריחות הקיץ, תשבנה צנתן על פליטת האהבה והשמחה... מהרו וכלו את משתה החיים, נמרו לשתות את מותר היין בנביעים: נובלות השושנים, כבות המדורות... אוי לך, חלכה, אם פקפקת ולא שמחת בחגך! הלילות הקרים והכבדים ללא-סוף הנה הנם באים, הדליקו אש על האח!.. הננו נמפי הסתיו הראשונים, אחרינו באים עוד, עוד... הצלילים האחרונים גועו. שתי ידיה צנחו על ברכיה, ורגע הביטו עיניה המעורפלות אל המנענעים, כתוהה על הלום שגו... פוליה וספֶּשׁ מחאו כף.

— על מה מהרהר אדוני? — שאלה קריינין את מרטוב,

כשהחזירה אליו את ראשה.

מרטוב ישוב מכונס בנקליט, כשיריו תחובות בכיסי מכנסיו, כאלו קר היה לו. התנודד כמו משינה, כששמע שאלתה, ואמר: — בשעה שגברתי נגנה חשבתי על ההולך בדרך בליל סתיו בלא ירח וכוכבים. לילה ללא-אור, דרך ללא-קץ. קר לו. הוא זוכר בית. זה כבר יצא ממנו. שם אה מבערת. מנורה דולקת. ידידתו עומדת ומחממת כפות ידיה הקרות על פני גולת-המנורה, ומבט עיניה אובד בַּשְׁחֹר החלון... מטקטק השעון מתוך תנומת-הזיה. האש העליוה בקמין פוצחת הרישית וצוחקת לה... רחוק רחוק הוא הבית מאחוריו. זוכר הוא: רצועות-אור אדומות פרצו דרך החלונות החוצה, פלחו החשכה, כאלו התכונו להאחו בעקביו, לעצור בעדו. כאלו התחננו לשוב... אותן רצועות-האור נפסקו זה כבר. ואברו בתהום-הליל... הוי, לילה ללא-אורה, דרך לאין-קץ!... אשרי ההולך בליל סתיו ובחובו מעט אור לחמם נפשו. הוא זוכר בית...

קולו היה כל-כך מתוק ורפה — היה דומה לחולם בהקיץ. קמה חגב' קרייניץ, התיצבה נשענה בשתי ידיה אל הפסנתר מאחריה ופניה אל החדר. הביטה אל מרטוב מבעד לדוק הזיה שנקרם על עיניה. מה אוהבת היא אותו ברגעים כאלה, כשהוא מדבר דברי אימפירוביזציה בקולו המכונס, הפנימי, האטום קצת. קולו, תנועותיו, עויותיו, מבטיו — כל אלה אפפו את נשמתה, לפפוח, עטרוה כעין קיסוס צפוף, לוחט, מתוק. רק מבעד לקיסוס זה, רק מבעד לסבכה זו נשקפת היא אל העולם שמחוצה לה... אל! למה הביא הנה את העלמה הזו? תמיד היה מדבר אל פלציה שלו, רק לשמה, והיא למדה לקלוט את דבריו, חצאי-דבריו ורמזיו, לַאֲרוֹת אותם מעל שפתיו

כמו נשיקות, ולטמנם שם, במעמקיה... עכשיו הוא מדבר אל שתיהן. הוא מתכוין בדבריו גם אל זו... למה היא לו? למה היא לשניהם, עלמה וזה זו? הנה היא יושבת קצת כפופה לפניה ומביטה מתוך כובר-ראש בעיני מרטוב. צרור סגליותיה נשטט על הקרקע לרגליה, בלי שהרגישה בזה. סטש מתבונן אליה כמו אל דבר שאינו בעל-חיים. נער מנוחך! זוהי העלמה הראשונה שנודמנה לו...

— ואיך מצאה העלמה זינגר את נגינתי? — שאלה בקול עמום.

— נפשי יצאה בנגנה — ופניה טרודי-הרהורים, כמו קודם — כשאני שומעת איוו מוסיקה טובה, יש לי רגש כאלו איווה ידיד טוב ועצוב בא לבקרני... ושנינו מעלים מתוהם-הנשיה זכרונות נשכחים ונוגים מאד...

פתאם כאלו התחרטה על דבריה, משכה בכתפה, הניעה ראשה, ובצחוק של קלות-דעת:

— אבל אין אני אוהבת זכרונות, אני מניחתם לעת זקנה. לפי-שעה די לי במה שיש לי בחוה...

קריינין קרבה אל מרטוב, שישב אצל החלון. הביטה החוצה, ואמרה אל עצמה:

— סתיו... כבר סתיו...

הוא לא זו. ידיו נעוצות בכיסי מכנסיו, ראשו שטוט קצת למטה. בקול החזה:

— כן, סתיו... אני אוהב את ימי הסתיו הראשונים. אלה הם הימים שהשמים, העצים, האויר מדברים בדממתם באופן ברור ובאופן עצוב מאד, יוחר מכל ימות השנה...

— הראית את האילנות בגן הבקטיון? היום טילתי שם.
אש, אש!... רומה, לפני המות תמיד כך... העלים נושרים כדמעות,
בוהירות כזו, בדממה כזו... כחוששים שלא להפריע הרממה, שלא
להקים רעש בנפילתם...

השמיט עוד יותר את ראשו אל חזהו ושתק. מן הקצה
השני של הטרקלין הגיעו קולות סטש ופוליה, כשהם משוחחים
יחד חרישית. קריינין הוסיפה להביט בחלון ושפתיה דובבו בלחש
בפני עצמה:

— אמת אמרת קודם. אשרי האיש שהולך בדרך
ומעט אור בחבו לחמם נפשו... הוא זוכר בית...
הצליף מבט בוחן מלא דאגה ושאלה כלפי האשה העומדת
על גבו.

הגיע אליהם קול פוליה מספרת:

— ואצלנו ברוסיה כל תלמידי הגימנסיות יודעים לרקוד.
כולם הם שם קנלירים.
— ואנחנו — עונה סטש — לומדים מוסיקה, ציור,
מתעמלים הרבה, מטיילים, מתהלכים במתחלקים ובנעלי-שלג. היודעת
העלמה להתחלק?.

— לא. ואם ילמדני אז אדע.

— מוטב, אלמדנה.

— ואז נעלה אל הסליב להתחלק שם...

— אה, מה טוב!

לאוני קריינין הגיעו דברי בנה ורעד קל עבר אותה.
בקול רך:

— חביבי! דומני שהבטחת לעלמה זינגר דבר שלא הוכל

לקיימו. כל עצמותי רוחפות מפחד, בוכרי מה שקרה אותך בשנה שעברה... בשנה שעברה, על הסליב מעדו רגליו תוך כדי החלקה וכפשע היה בינו ובין התהום. אנא, יקירי, אל נא תבטיח כזאת...
— אמא! הלא אך מקרה היה אז...

— ...שיכול להשנות.

— אם נפול התהום שוב לא יחזור המקרה.

קריינין הודעוזה כלה לשמע הדברים האלה:

— הנה גבירתי! אל נא... בשם אלהים, אל נא תדבר כדברים האלה...

צחק מרטוב:

— האמהות במדה שהן אוהבות, הן נאחזות באמונות מפלות...

— כך הן בכלל הנשים האוהבות — העירה פוליה.

פני קריינין היו רציניים באמרה:

— כאלה וכאלה לא אהבתן ולא חייהן בדיהן הם.

פוליה קמה ללכת. ובעמידה:

— האומנם? ואני סבורה הייתי, שהאהבה היא השלטון

היחידי והמחלט של האשה...

מרטוב קם אף הוא. הגב' קריינין וסמך לוו אותם עד המסדרון. שם נתעכבו ודברו עוד דברים אחדים על הנשף. סמך נעלם פתאום, ושב בצרור הסגליות של פוליה, שצנח על הקרקע.

— תודה, מר קריינין — אמרה פוליה כשזה הושיט

לה את פרחיה — אני מתחילה סוף-סוף למצוא קורת-רוח מתלמידי הקולני' השויציים.

הוציאה מהצרור ולולים אחרים ומסרה ל„אבירה העשוי בלי חת“... סמך החוה קידה בפנים מתולעים.

האם ובנה שבו אל המרקלין דומסים. היא נגשה שוב אל החלון. זמן רב לא זזה ממנו כשיריה מצולבות על הוה. החזירה פתאם ראשה והרגישה בבנה שיושב בלא תנועה על מקומו.

— עדיין אתה כאן? לך לישון.
ומיד שכחה בפקודתה, ושוב נפנתה אל החלון.
— ליל מנוחה, אמא! — אמר סמך אל גבה, ופרש אל חדרו.

בלא נשיקת אם הלך סמך לישון, זו הפעם הראשונה בחייו. ...בתדרו היתה אפלה. דומה שהוא מבחין באפלה את המסגרות השחורות של התמונות על הקיר. דומה שהתמונות זעות בתוך המסגרות. לבו מלא אימים. בקומה שממעל השמיע שעון אחד דפיקות אחרות. מרם גמר ענה לו שעונם מחדר-האוכל. ושוב נשתתק הכל. אוטומביל עבר ברחוב, ועל פני תקרת החדר הסתובבו רצועות אור וכבנו. מי נוסע שם בחשכה?... כצללים נחו על לבו דמיונות ותמונות, פזיזים ונאורים, כרצועות-אור אלו שחלפו זה עתה על-פני התקרה, דמיונות ותמונות משונים שריה סגליות נודף מהם ורחש להם כאושת שמלה... חרקה הדלת חרישית. צל לבן נכנס. סמך התחלחל. הצל קרב אליו ופסיעותיו לא נשמעו. הנה נכפף אליו.

— אמא ?

— העדיין אינך ישן, בני ? למח אינך ישן ? — הלחש
היה כל-כך מתוק.

— אמא ! אתחלק נא בנעלי-השלג על הסליב...

— נומה, בני, נומה !...

הרגיש הנער על פניו נשימת אמו החמה. נשקה לו
ומיד נעלמה.

סמך לא יכול להרדם. למה זה היו פני אמו רטובים ?

VI.

הרובע שִׁמְפָּל כבר נרדם באפלת גנותיו, בשעה שמרטוב
ופוליה יצאו מבית הג' קריינין. מרטוב הרגיש את הלילה חסר-
הכוכבים כעננה חמה ורכה שאפפה אותם. עננה זו כאלו הפרישה אותם
מן העולם כלו. רק שניהם לברם, הוא ופוליה. בדידות האפלה
השרתה על הלב עצב קל ובלתי-נתפש כערפל. זמן רב הלכו
שותקים ומקשיבים אל הרהוריהם בלתי-הברורים אף הם
וספוגי המוסיקה של הנב' קריינין, כדפי-ספר ששומרים ביניהם
ריח של פרחי-אשתקד...

פוליה התחילה מזמרת בנהימה חרישית איזה נגון שעלה
בזכרונה פתאם.

— מה זה ? — שאל לנגון.

— זהו שיר עממי יהודי... שיר עצוב על מלך ומלכה
שהיו מאושרים, ואשרם נהרס אחר כך... שיר עצוב... הוא
חיבב מאד על אינהורן.

— מי זה אינהורן ?

— אותו צעיר שאת תמונתו ראה אצלי באלבום...

— א, אותו בחור בעל הבלורית הנבונה ? הייתי רוצה

להכיר את העוף הנפלא ששמו אינהורן.

— הרי זה מין עוף... מין עוף ש... אולם, תיכף נוכל לראותו, אם רצונו בכך.

ירדו אל גן האוניברסיטה. פנסי הגן החוררים החשיפו זעיר-שם ענפים כתומים, צלעי נועים, אך את הסודות הצנופים בין האילנות בכל-זאת לא גלו... נזכר מרטוב בדברי הג' קריינין. אכן, יש יגון בדמי האילנות בסתיו. העלים נושרים בלי הפסק גם ביום לאור החמה, גם בלילה, באין איש רואה אותם, באין איש שומע אותם, כרמעות חרישיות... בין השדרות — שפשוף פסיעות, אשי סיגירות, לחש... והעלים נושרים, נושרים, נושרים... פוליה חבקה זרועו ומשכה אותו מן הגן לעבר בית-הקהה לנדולט.

— להיכן?

— שם נראה אותו.

— את מי?

— אותו עוף... — לחשה לו ספק בצחוק ספק ברצינות כמי שזומם מעשה חמא.

משכה אותו, בלי לשאול את פיו, אל אחד החלונות של בית-הקהה המכוסים בוילאות בד צפוף. משני עברי הוילון היו רְחִים פנויים. פוליה הרביקה פניה פעם אל רְחִי זה ופעם אל רוח זה, הסבה ראשה אילך ואילך, התיצבה על בהונות רגליה, גחנה למטה, בקשה, חפשה. מרטוב עמד מאחריה תָּסֶה ומחכה לסוף הדבר, מבלי שהבין מה יזמה הנערה הזאת.

— איננו! — קראה לבסוף כנואשת, כשהסירה את פניה מהחלון ומהרה להסתלק משם.

אחר כך אמרה נעצבה:

— בכל ערב הוא יושב כאן בפינתו. אני רואה אותו
מכאן דרך רוח הוילון. היום לא בא... לא בא... מפני מה
לא בא — אני מבינה...

נתן בה עינים שואלות, תמהות. הפנתה פניה ממנו ובכונה
מיוחדת הסתכלה בפנס הרחוב.

הציע לה ללוותה אל ביתה, אך היא מאנה לשוב הביתה.
— לתינוקות שכמותה הגיעה השעה לשכב כבר בעריסה.
— אני אוהבת לטיל לבדי...

הסתכל בה: פניה כמדומה נעשו פעוטים ומחודדים. כאלו
קר לה. עוררה בו איוו רחמנות.
— אף אני אוהב לטיל לבדי.

עמדה, הביטה אליו. פניה נעשו קשים. בין עיניה רעד
קמט קמט.

— ואם כן? — והוציאה את זרועה מתחת לזרועו.
— ואם כן... נקה אוטומוביל וגסע לטייל מחוץ לעיר.
הרעיון הזה מצא חן בעיניה, והקרה על פניה — נמוג.
ופתאם — הפשילה ראשה וצחוק, צחוק טוב של קלות-דעת
וחסר-דאגה פריץ מפיה...

האוטומוביל עבר לארך חוף היאור. מהחוף שמנגד צווחו
אורותיו האדומים של הקורסל, הדומה מרחוק לבירת-פלאים
שבאגדה. באמצע היאור בערה לה בענות-תוגה, כהויה בודדה,
עינו הכחולה של מגדל הצופים, ביחידות, באפלה. בערה לה,
ואחותה, הכחולה כמותה, התנודדה מסולה למטה במים, רועדת
ושואפת לעלות אליה מן המים ואינה יכולה...
— הלילה הוא כל כך נחמד, ואדוני שותק.

— אני שותק מפני שהוא כל כך נחמד.
 — כשטוב לי, כשאני שמחה באה אל לבי, אני מרבה
 לפטפט ולצחוק. ורוצה שאף אחרים יצחקו עמדי.
 ואחרי רנעים אחדים :

— יש בני-אדם שאוהבים להתאונן, על שאין להם לפני
 מי לבכות בצר להם. אני מבינה זאת. לבכות צריכים בחשאי.
 ולצחוק...ה, עם כל העולם! לצחוק לעין השמש!... כמעט כל
 האנשים הקרובים אלי אינם יודעים לצחוק.
 ופתאום :

— ברישקובה שלנו אין חבריות צוחקות כל עיקר.
 רצה מרמז לסנוט בה ושאל אנג הבטה אלכסונית :
 — ואינהורן שלה ?

— אינהורן? ה-ח-ח... אינהורן שלי ? שלי! ה-ח-ח... לא.
 גם הוא אינו צוחק. הוא ממתח את עצבי ; בשעה שהוא מדבר
 עצבי הם השומעים... הוא מדבר יפה, באש...

פתאם הגיע לקראתם, מתוך הלילה, ה"לונה-פרק" עם שפע
 אורותיו, עם נהמת המוסיקה שלו, כלוע פעור מפיק אש... אך
 האותומביל חמק עבר ; האורות והמנגינות שאגו זמן-מה מאחריהם...
 צנח קלה נשבה עליהם מהאור ומהכרמים אשר על חופי
 התלולים. צמרמורת חלפת גופה. נלחצה אליו והוא כסה עליה
 במעילו. נשתתקה ושוב לא פצתה פה.

שוב הרגיש שהלילה עוטף אותם ומפרישם מן העולם.
 סוף-סוף מי היא עלמה נכריה זו ? מי הוא?... מה הדבר שהלילה
 הוה חורש על שניהם ? איזו מוימה הוא חורש שתתגלה רק
 לאחר כך?... פרדסים וכרמים שחורים עוברים על פניהם. מבעד

לרשת האילנות נוצצים וכבים חלונות הַיָּלֹתֹת זה אחר זה, זה אחר זה, וַיֵּלֶךְ — וַיֵּלֶךְ, וַיֵּלֶךְ — וַיֵּלֶךְ. כשביבים בודדים, כקטעי היים מובדלים ובודדים, וכל אחת מאירה לה לנפשה היא... פתאם נזכר כי פִּלְצִיה נגנה את הַבְּרָקָה־לֶה בשאר-רגש, ונסערת מאד היתה. אִיוֹ עגמה ענתה אותה ורצתה להסתירה ממנו. מה היא עושה כעת? וראי שאינה ישנה. שוכבת לה פרקדן, כהרגלה, ועיניה פקוחות כלפי החשכה... ופוליה שותקת. קר לה אף-על-פי שניסיתה להחטת את צוארו. מי יִדַּע רחש חלומותיה של הקטנה הזו? ... האוטומוביל טס, טס... מרטוב השב: כך הם החיים. הכל חיים בשביל עצמם והכל בורחים מעצמם...

הרכין ראשו והסתכל בפני העלמה. כלה היתה מכונסה ומכווצה בתוך מעילו. ככתם חור הכסיפו פניה.

— פוליה! — לחש לה — האומנם האהבה היא שלטון?

פוליה הודיעה כלה בתוך המעיל שלו.

— בודאי, בודאי! — קראה בהתרגשות כאלו נתפשה בסתירת-מה, כאלו מצטרקת — אהבת האשה היא שלטונה, אבל... לא על הגבר! האשה שאינה מסוגלה לשלוט באהבתה אינה כדאית לכך... הילדים והאידיוטים תוחבים אל פיהם כל דבר יפה ונוצץ. יש נשים שנוהגות כך באהבתן... את האהבה אין לתפוש, אין לאכול... צריכים רק לאהוב, ודי בזה... יותר שהאהבה היא רחוקה, יותר היא יפה, יותר היא בת-קיום... צריכים לאהוב, ודי בזה...

פתאם זרקה מעל כתפיה את המעיל, פשטה לפניו למעלה את זרועותיה השלובות באצבעות כפיהן, וקראה:

— הלא יש, הלא יש אושר בעולם! היכן אבקשנו?...

לא, קשה לחכות, כמו שאדוני מיעין! יש שאני מסוגלת לרוץ ולשוטט כמשוגעה עד כלות הכחות ולבקש ולבקש...

נתכנסה שוב במעיל ועוד יותר נלחצה אליו.

ובאותה שעה, כשהעלומים הנסערים היו לחוצים אליו, היתה לו פתאם ההרגשה שבקרבו הוא כבו זה כבר העלומים ואינם, שאת צקון-לחשם הדל זה כבר משמוע. באותה שעה דמה שעולם-האלגביש השקוף עד לאיץ-סוף, סגור מפניו, שהשמים סגורים עליו, שהוא כלוא בתוך ארון צר. בתוך העולם האלם והכלוא הזה אין חיו אלא סתבה בלויה שהיתה פעם שם-ל-אדר...

האומומביל טס, טס... סתבה בלויה זו של חיו עפה אף היא, כמו אורות הנילות, ממנו והלאה, אל תוך החשכה, אל הבלתי-נודע...

VII.

דרך ערפל רק ושקוף הסתננה השמש, ואורה היה מעם.
היוֹרָא הביט בבקר טבעד לאותו ערפל אפור-לבנבן הבמה של
כלאחר-יד, אחות-תנומה. אבל גברה עליו שוב התנומה. פרש
אל מאחורי המסך להרדם...

מן הבקר ישב מרשוב לפני שלחן-הכתיבה, ולא היה
מרוצה מעבודתו. כעיני וקן קטות ודומעות נשקפו לו חלונות.
וכמו דרך שמשות-סתיו עכורות, הסתכל גם באותו עולם שבקרבו
ושעל אדותיו רצה לספר בפואימה הלירית שלו... להקת חזיונותיו
המבהיקים, המשתלבים ומתלכדים, מתפתלים ומתפורים שוב
במחולות-דמיון, כעגילי עשן הסיגריות, להקה עליוה זו, כאילו
הועם והבה מחמת גשם-סתיו וערפל נח על הכנפים ותדרמה
נִסְכָּה על התנועות. ובחביון-הנפש היותר עמוק, היותר חשך,
מאחרי הקלעים של החזיונות והדמיונות, שהוא מטפל בהם כעת,
רוחש לו בחשאי חלום עז כשכרון, ומצפה... כשיגמרו אלה את
מחולותיהם, כשיכבו נִיְתָם המוחה, אז יעלה הוא, הלום זה, שגם
שירה, גם תנועה צפונות אתו —

— פוליה!...

לרגעים היה סניח את עטו, נשען בגבו אל משען-כסאו

ומביט מתוך יאוש חדל-אונים אל ההלונות הדלוחים. עתר ענן הסיגריות מסתלסל מסביבו בקוים דמיוניים ואינו מסתלק. ומרטוב כותב ומוחק, כותב ומוחק... יותר ויותר כבדה, יותר ויותר עצלנית ומטושטשת נעשית מחרוזת הדמיונות החיים והסתנועעים אי-שם בקרבו, שגם חדרה גם כאב שם חריפים כ"ן, הרשים כבוקר ומתוקים כתפילה... — לעזאזל!

דחה מאליו את הניירות וקפץ ממקומו. לא אסף אפילו את עליו, לא החליק עליהם בחבה ולא ישר קצותיהם, כדרכו תמיד לפני שהוא מחוירם אל תיקו, לא כדאי! יהיו מונחים כמו שהם... נגש אל שלחן-הרחצה ליטול את ידיו, ומתוך כך נתן עיניו בראי שלפניו והסתכל בפני ידיו שלא דרש היום יפה ושאינו מרוצה ממנו כלל. זה שבתוך הראי הסתכל בו כנכלם ומכיר עֲנָתו... אותו הלום עו כשכרוך, שחכה במהשכיו לתורו, מצא פתאום שעת-כושר, קפץ ועלה מתוך מחבואו, התחיל רוקד על אותה במה, שאך זה עתה נסתלקו ממנה דמיונותיו, קפץ וזרק על ימין ועל שמאל קוי-אור, צחק ורק, והדי רנתו צללו תחת בפות גבוהות ואפלוליות שבנשמתו:

— פוליה... פו-ו-לי-א-א-ה...

מתוך צפצוף וקף מרטוב את צוארוננו, נשל את סוכנו ויצא החוצה.

כשרפק בדלת חדרה של פוליה לא נענה מיד. מבפנים החדר הגיעו לאוזניו שני קולות צחוק. האחד, צחוקה של פוליה, קל ומצלצל, מקפץ ומדלג ממעל, מהאמץ בכל פעם להתגבר

ולעשות קפיצה יותר גבוהה. הצחוק השני — של גבר בלתי ידוע לו, מחלחל עמוק, כבד ושבע.

שוב דפק. הצחוק נשתק בבת-אחת.

— מי שם?

מרטוב קרא בשמו.

— אה! יכנס נא מהר, יחוש נא לעזרתך, אנא!

פתח את הדלת ונתעכב משתומם בפתח. פוליה שכבה על הספה כפותה, מחותלה ומתבוססת ברעלות ובמטפחות. כהן עמד כורע לפני פוליה ומשתדל לסהר לפתח הרצובותיה.

פוליה, מכיון שנשתחררה, קפצה וישבה. טבעד לרשת שערותיה, שזרמו על לחייה, נצנץ אורם תנוך אזנה, דומה לעלה פרח תולע קטן... פני כהן הסמיכו והפכו נחושת כהה. קצות שפתיו הפתוחות ונהיריו זעו, רעדו; נשמתו היתה כבדה ועיניו הבריקו בנוגה שמנוני רך. שערותיו היו מדובללות ועיבתו מרושלת. כלו היה דומה למתכת שעברה באש, נתחטמה, התרככה והתקטמה... התחיל מספר מה למרטוב. קפצה פוליה לתוך דבריו, צעקה, קבלה, התרעמה. מרטוב לא הבין מדברי שניהם כלום, אך סקר בתמיה את פניהם המשולחבים והמפיקים התעוררות. „אך זוהי גסות רוח! גסות-רוח שכוו!... — קראה פוליה — אני — אך בדרך הלצה, והוא כלסטים ממש... שוטה!“ ומבטה המרוגז ננעץ בנקודה אחת וכאלו נדרה לא לדבר יותר מרוב כעס. כיון שנשתתקה, התחיל כהן שוב את ספורו. בנשימה כבדה עדיין, אך במנוחתו הרגילה ובהומור כבה, התאונן על שגעונותיהן של הנשים. אוי לך אם אתה מסרב להן, ואוי ואבוי לך אם אתה נשמע להן. הנה „זו“ רצתה דוקא להיות שעה קלה כפותה. מה דעתו

לשגוען כזה? רצתה למעום מעמה של תפיסה, חח... מה שייד לאמר, רצתה? הלא מנוחה לא נתנה לו! „אנא, מיִשָּׂא חביבי!“ מי שהן זקוקות אליו נעשה פתאם הביבן... „אנא טול זכפות את ידי ואת רגלי! אבל אסרני נא בחזקה, בחזקה!...“

שמעה פוליה את המלים האחרונות, לא התאפקה ופרצה שוב בקריאה, ספק כעס ספק צחוק עצור:

— את, את! אל נא יאמין לו... שקר... ח... שקר הוא אומר... וכהן אינו משגיח בה וממשיך את ספורו. „אבל בחזקה, בחזקה“, מתחננת היא. רוצה היא למעום מעמו של אונס, של אדם כפות שאינו יכול להניע אבר. אפילו אם תאבק, אפילו אם תתחנן להתיר לה—אומרת היא—בבקשה לא להשניח... „אבל בחזקה“... — הצחוק חלחל בגרונו, וביחוד הצחיקה אותו המלה האחרונה, שחור עליה כמה פעמים.

— אבל הלא יש גבול בין הלצה ובין אמת... אוי לה לאשה שתפול לקרבן בידים הגברים! — אמרה פוליה עדיין כמתרעמת.

— נדאח שחביב על האשה לנפול בידי הגברים לקרבן — השיב כהן והתבונן אל כפות ידיו האדומות והמשורטטות בצפרני פוליה שריטות כחלהלות וזבות דם. הוציא את סמפחת-המשי מכיסו העליון וחלל בה את כפו.

פוליה, שעדיין חשה על גופה את ידיו החזקות, את לטיפות הברזל שלו, וכלה בערה סחמת הגפופים והחכוכים החזקים, הוסיפה מסתכלת בעינים ספיקות תרעומת כשהיא מנסחת שפתייה, ופתאום —

— פהח — ח-ח-ח... —

ישוב אותם שני קולות הצחוק המתגוששים: האחד —
 קל, מצלצל, טס ומדלג, והשני — כבד, מורח מן הגרון בכח
 ורומח לצעדי דוב: הֵה הֵה הֵה...

מרטוב לא חבין מה זה היה לכהן. איזו קליפה קשה
 התפקעה על פני צעיר זה...

פתאם תפש מרטוב את עצמו בקנאתו לצעיר הזה: חשק
 משונה התעורר בו שגם פניו יסתמקו מהתרגשות, אהבה
 וחרדה, שגם עיניו תברקנה, שגם נשימתו תכבד מחמת התאמצות
 כחות-הגוף ורתיחת הדם בעורקים...

— משונה היה המראה — אמר — כשראיתיה שוכבת
 אמורה בידיה ורגליה, ושערותיה פזורות.

— כעין בת-המלך השבויה. לא כך?

— ואני הייתי אם כן כבן-המלך הפודה והמציל.

— כבן-מלך מאגדה מזרח מאד.

— מדוע מזרח?

— בכל האגדות בני-המלכים הם צעירים בלי שערות-
 שיבה... ובכלל אין בני-מלכים זקנים... — זרקה לו תשובה
 עוקצת מתוך קלות-דעת עליונה.

— אמת! — קרא כהן ומפיו נפלטה "ה" אחד, שִׁיר של

צחוק.

גם מרטוב צחק לדברי פוליה. אבל פתאם כאלו נפקחו
 עיניו ונתגלו לפניו בבת-אחת גם האור העכור שבהדר, גם אי-
 הסדר שבו, גם שמלת-האשה המוטלת בקצה הדרגש, גם נקישות
 הגשם בחלון, נקישות תכופות, חרישיות, מתונות ומתמידות,
 כלאחר-יאושו... והרגשה סתומה וכבדה היתה לו, שלא היה יכול

אפילו להחזירה לעצמו. אך אחר כך, כשנוכח באותם הרגעים
באר את ההרגשה המעיקה הזו כך: הוא כאלו עומד בחוץ,
מאחורי הדלת, וקר לו, ובבית פנימה — הֵן הֵן...

פוליה עמדה לפני הראי ותקנה את תלבושתה. מאצל
המטה המעולפת אפלולית הקובה, הודקר וקפיץ פתאם טקטוק
השעון-המעורר, והוא מפטפט בלי הפסק כתינוק מפונק ושוטה
זה: „טיק-טיק-טיק.. ואני יודע סוד אחד... טק-טיק-טיק... תיכף
אספר מה שאני יודע... חי-הו-חי... טיק-טיק-טיק...” אל רחלן
נגש דבר-מה סמוי-מן-העין, קל כצל, ידוע לו מכבר, קרוב לו
מאד, ולא ידע מה זה. האם זה ריח דק-מן-הדק שמרחף כאן באויר?
האם זה צבע או חפץ שמבטו נתקל בו לרגע ומיד נעלם מעיניו?
לשוא תרו ובלשו עניו בחדר, לשוא נפנה חטמו לכאן ולכאן —
הוא לא הפש את זה...

— ועכשיו, אדוני הספר... סליחה, אדוני כהן! יואיל נא
לעשות את תסרקתי. אה, אדוני מרטוב! הוא אינו יודע איזה
כשרון הלך לאבוד אצל אדם זה. בין הספרים היה הארון כהן
יכול להיות גאון ממש...

כהן תחב את המסרק מעל לאזנו: „סיו סינוסום ברישניה”!
(ברוסית: תיכף ומיד, העלמה!) שפשף ברגליו, כרכר אילך ואילך
מתוך קירות והשתחויות מגוחכות. כהן רצה לחקות בתנועותיו
את הספרים מערי-השדה, והביא את פוליה ואת מרטוב לידי
צחוק.

צר היה למרטוב על הצעיר הזה, בפניו הותיקים והרציניים
תמיד, בהבעת החשיבות והכרת ערך-עצמו, שלא נסתלקה ממנו
אף רגע. מרטוב חמל עליו. הלא היה איזה יופי בקשי-המתכת

שבפניו. בידי העלמה הזאת נתרכך, נתמעך, וכאלו הפחת ממשקלו ומערכו. עלמה כפוליה יכולה, כנראה, ללוש גם ברזל. בפעם המאה שאל מרטוב את עצמו אם פוליה אוהבת את כהן. פעמים דמה שאינה מכבדת אותו כל עיקר, וכאילו היא מתיראה מפניו. פעמים דמה שהיא קשורה אליו, וביחידות מדברים הם בודאי בגוף שני... כפו האדומה והגרמית של כהן רועדת רעד כל-שהוא, כשהיא אוספת לתוכה את השערות הנוצצות המתפתלות בקצותיהן כעין עשן פז קל... רו של נקבות לן בסתרן, ואחד משישים שבתאות-גוף לוחש בלהבה החיה הזאת השוטפת על גבה ועל כתפיה... מרטוב ישב והתבונן והרהר הרהוריו, ובתוך כך לא נתקררה דעתו מהדבר הכמוס והמודע לו שהש באויר, כגון מילודיה שנשכחה ושלוש יגע בנפשו להזכר בה...

פוליה עקרה מצרור הפרחים, שעמד לפני השלחן הקטן שלפני הראי, פרה אחד, ובלא שהחזירה פניה, הושיטה אותו לכהן, ואחר כך עקרה עוד אחד ומסרה אותו, על ידי כהן, למרטוב. אלה היו חבצלות לבנות.

— אה! החבצלות! — קרא מרטוב בשמחה וברעדה. פתאם הכיר את הדבר הנעלם שהטרידו כל הזמן.

— איך זה מצאה בסתיו חבצלות אלו? — שאל כהן.

— בנה של הגברת קריינין. אותה אישה... הלא הוא מכיר אותה, זו עם הצלב האדום... יש לה בן נהמד כמותה. הוא נתן לי אותם.

נפש מרטוב סלדה מהדברים האלה ומהטון שבו נאמרו. בחדר זה, שיום סתיו מסנן את אורו העכור דרך וילאות הפלוסיין, שדהו כבר ושמתגאים עדיין בשלשלת היוחסים שלהם;

בין רהיטי הפלוסים האלה, ששוחקים בפני עצמם שתיקה ותיקה ומראה להם, שהיו יכולים לספר הרבה מעברם לפני שנעשו „יורדים“, אלמלא היה מעציב להזכיר את ימי האושר שעברו... — בחדר זה איך נתעו החבצלות הלבנות, כנסיכות צעירות ולבנות שבאו אל מאורת-דלים ומרעיפות בה את ניחוח עדניהן! „אותה אשה עם הצלב האדום“ חחח... טוב שהפרחים אינם יודעים לדבר, כמו הוילאות והרהיטים. אלמלא כך, אפשר שהיו מפטפמות ומספרות שיש אי-שם טרקלין אדום וקטן, ובטרקלין יושבת היא נוגה וגאה, ובפנה, בקרבת „בת-קול הרחוקה“, מאחרי רשת הצללים האדמדמים, חולמות חבצלות לבנות, עגומות וענוגות כמוה, זוכרות מה, עורגות למה, מקשיבות מה...

— האם סטש היה אצלה? — שאל מתוך איזה צער

סתמי.

— מה מגוחך הוא הנער! — אמרה פוליה בצחוק —

וביחוד כשהוא מסתכל בי בפיו הממוצמץ כאלו הוא מוצץ סוכריה. היום שאלני כמה זמן עלי עוד ללמוד באוניברסיטה. ולמה? כ- כה (וחקתה קולו הדק והצעיר של הנער) כשהיה סטודנט ילמד אף הוא רפואה, ובכל יום ויום עמה יחד יכנס אל השעורים ועמה יחד יצא. חחח...

כמו מי שמסלק מעליו דבר שהיה לו לזרא, כך השמיטה

פתאם מידי כהן את שערותיה ופרעה אותן בכונה על שכמה בתנועת-ראש חזקה ומהירה.

— איננו שומה כלל וכלל — הוסיפה — אלא שלא

למד עדין להסתיר את מחשבותיו, וחולם כמו ילד בקול. בחיי, אני מתחילה אוהבת את הנער הזה! הוא מזכיר לי את התפוח

הצעיר שצמח מול בית אבא. בילדותי הייתי אוהבת לשכב בצל, למפס עליו ולנער ענפיו... דומני שריח תפוחים הולך מגופו של סמש. — הנה! — קראה כשגמרה לסדר עליה את שמלותיה, וחתיצב נוכח שני הגברים. סודר ירוק ירד מעל כתפה האחת באלכסון כלפי מתניה ושם נקשרו קצותיו בעניבה רחבה בעלת ציציות ארוכות. לראשה היתה חבושה מטפחת משי אדומה קשורה לאחור, ומתחת למטפחת בצבץ נור-זהב של שערות, שנח בהוד-מלכות על המצח.

סלקה ידיה אל גבה, הבליטה את חזה הפורח והנע מתחת לארג האוירי:

— ובמה אין אני צוענית?

הגברים לא אמרו כלום. כהן הסתכל-הסתכל, ופתאם שם את הסיגריה שלו בין שניו הקפוצות והחשופות, גום אותה בכח, וקצה זנבה נשאר נעוץ בין שניו... ה, לא היתה כלל וכלל דומה לצוענית! יותר מדי שמש, יותר מדי בהירות היו בפניה ובשערותיה. מרטוב השוה אותה בלבו אל אותו תפוח שמול בית אביה, בשעה שזהב החסה מטפטף מקצף נצניו; השב גם על זהרי שדמות הקמה בסביבת רישקובה מולדתה. עמדה לפניו כסמל הבתולים, שזה עתה גמלו; כשליטה ומצוה עמדה בראש מורם, מופשל קצת לאחור, ידיה על מתניה. על פני מרטוב ומעיניו קרנה התפעלות. אך בנפשו כנפה גם תוגה סתומה, אותה תוגת-הכסוף שעוטפת את נפשו תמיד כשהוא מתבונן אל היפה, אם זה אור ירח זולף בדממה בצאלי סבכים שחורים או אלה הם צללים ואורות דולקים זה אחר זה, זה אחר זה על-פני קמה סואנה, או אלה הם צלילי פסנתר הרמוניים...

— הצוענית רוצה לנחש לכם — אמרה פוליה.

נטלה את כפו ההפוכה של מרטוב, התבוננה כביכול אל הקנים והקמטים, כשכנפי נחיריה ווויות שפתיה רעדו מצחוק עצור; — אתה אדוני, נשמת, חיתי! אוהבות אותך ברוניטה אחת ובלונדינה אחת, אך אף אחת מהן לא תנשא לך. סופך, מהנ... להלך בןק וקן, לגדל קרחת ולרדוף אחרי ילדות בנות שתים עשרה.

— הָהָה — דחק כהן מגרונו צחוק שמן.

— לא רע, לא רע... — מלמל מרטוב בצחוק אף הוא, ובלבד שלא לשתוק.

— ואתה, אדוני, נשמת, חיתי! — אמרה מנחשת על כפו של כהן — סופך לקחת אשה, להוליד תריסר ילדים, לתלוש כל ימך „תלושים“ בבנק, לגדל כרם וקרחת גם יהד... — ואשתי מה תהא עליה?

— איזו קֶסְנִיפֶה.

— הָהָה... עכשיו תנחש נא לה לעצמה. מה יהא בסופה היא?...

— בסופי אני?

פניה נשתנו פתאם. החזירה פתאם גבה אל הגברים, התיצבה לפני כששתי זרועותיה משולבות ממעל לראשה, ודומה היתה באותו רגע לצֶנְתָר גבוה כליל-יופי.

— מה יהא בסופי אני, מר כהן? — חזרה שוב על שאלתו. ובקול מכונס, יבש וסרוק משול לקול מזמר שעף באמצע ומירתו: — להיות כפותה... כפותה... ובחוקה ובחוקה, מר כהן! בדלת החיצונית צלצל הפעמון. פוליה נבהלה, הסירה

בחפזו מעל ראשה את מנחתה, ורקה מעליה את הסודר, האיצה בכחן ללכת לראות מי זה מצלצל, ואם זה אליה בא מישח, יעכבו במסדרון עד שתספיק להביא סדר בחדר. אספה שערוניה על חזה והתחילה קולעת צמחה מהר-מהר באצבעות רוטטות. מן המסדרון נשמעו שני קולות של גברים. פוליה קפואה, מתהדת-צואר, נטויה-ראש היתה כלה הקשבה. גל תולע צפוף עלה וצף על צוארה, פניה ואזניה, וסיד אחר-בך חזר וירד, ופניה נעשו חורים-שקופים.

— זה הוא — רובבה בלחשה דקה, עד שבקושי הגיע לאזני מרטוב.

צעיר אהר נכנס אל החדר בתנועות שלוות, מתנונות. מרטוב הכיר בו מיד את טופס התמונה שבאלבום של פוליה. לבוש היה בגדים פשוטים ושחורים, שהשתדלות יתרה במסר ונקיון נכרה בהם. נכנס במעילו שהיה לה מגשם וצוארוננו זקוף. הערפל הקר בחוץ כאלו לא התפור עדיין על פניו. הרושם הראשון שעשה על מרטוב היה של אדם כמוש, עיף ומודקן בלא עת. אך יותר שמרטוב הסתכל בו, יותר תמה על הרושם הראשון הזה. כעין פנורמה מתגוללת ומתפרשת לאט לאט, נתגלו לו גם פני הצעיר יותר ויותר. אחר כך מצא בצעיר הזה גם את העלומים שנעלמו מעיניו ברגע הראשון. היכן גלה את העלומים האלה? אפשר בלבנת עורו הצחה, אפשר בצוארו הרק והגבוה, שחיה מתרומם בצניעות-בתולים מעל לצוארון לבן וכרוך בעניבת-פרפר שחורה. ראה בו גם את חורידים העדינים והכהלהלים, שהשתרגו בבישנות על רקות מצחו הבהיר. וירידים אלה דומים היו לגתיבות כהלהלים, שבהם מטילים ארכות-וקצרות חלומות-

שחרית ותרדומי-נוער. לבסוף ראה, שבתוך העינים השחורות והבוערות באור שזה יש שנדלקות להבות ועירות, כגון פנינים שחורות מנצנצות מתוך קפולי קטיפה שחורה...

הצעיר דרש בשלום פוליה בשפה בלתי-מובנת למרמוב. פוליה הציגה אותו לפניו. כף-יד צרה, ארוכה וחלשה היתה לו. — האדון אינהורן מסרב לדבר רוסית. הוא מדבר אך עברית או יהודית. והאדון מרמוב הוא — מרמוב, המשוור הרוסי... השתדלו נא אתם, אדוני, להבין זה את זה... — דברה פוליה נבוכה, מתרגשת, שמחה ומתביישת בשמחתה זו.

— למה אדוני מדבר דוקא עברית — שאל מרמוב לתומן. — מפני שהיא שפת המעולים שביהודים — ענה הלז בבת-צחוק מבושה אך בקול רענן ורוה שלא התאים כלל לפניו הצנומים והחורים.

— אם כן, יש לשער, שהמעולים הללו הם מועטים מאוד — העיר כהן בלעג נסתר.

פני כהן שונו מן הרגע הראשון לבואו של אינהורן, כאלו שוב התקין עליהם את קליפת-המתכת הקשה שנתקלקלה קצת קודם לכן. סנטרו אף הוא נעשה קשה, בולט וחר. אי-אפשר היה כבר להכיר בו אותו צעיר שחקה לפני רגעים אחרים את הספר מעיר-השדה.

אינהורן במקום תשובה, רק הצליף על כהן מבט אלכמוני בתמיה, כמי שרוצה לאמור: „איך! הגם אדוני כאן? ואני לא ידעתי“...

— ודאי שהם מועטים, מפני שהם מעולים — העירה פוליה על דברי כהן, ותנוכי אוניה הסמיקו.

נוכרה מתאם שכלם עומדים עריין, נבחלה כאלו עשתה עבירה שאין לה כפרה והתחננה לפניהם שישבו. תיכף תעשה תה. לא? האם אין האדונים רוצים בתה? ומפני מה? הלא ה"פרימוס" החדש שלה... מוטב, יהא כרצונם, אין אונם. אבל לפחות ישבו נא, בבקשה. ובכל-זאת תנסה לשפות את הקומקום. מר אינהורן אינו יודע כלל, שיש לה "פרימוס" חדש ונפלא במינו. מר כהן התמחה לבשל עליו תה. לא כך, מר כהן? בבקשה, בבקשה, ישבו נא האדונים, והכל יבוא על מקומו בשלום... תנועותיה היו נחפזות, עצבניות. כל גופה היה כנתון להשפעת זרם גלוני. היהודית, הרוסית והעברית שמשו אצלה בערבוביה.

התישבו מסביב לשלחן העגול. אינהורן ישב מרוחק קצת, בקצה הספה. גופו היה קצת כפוף. ידיו נחו משולבות על ברכיו הרכובות.

— ומה בחוץ? גשם, ערפל? — שאלה פוליה, כאלו לא ידעה זאת מאליה.

— גשם, ערפל, ובכלל—גועל-נפש—ענה אונהורן בתנועת-יד קלה. האור הקלוש, שולף אל החדר הקטן דרך וילאות הפלוסין, היה עגום, אפור וקר. ופסת-ידו של אינהורן הבהיקה בלבנינותה.

שתקו. מתוך הקובה, סמראשתי המטה, קפיץ פתאום טקטוק השעון המפפפט: טיק—טיק—טיק... אני יודע דבר-מה... חי—חי—חי... אני יודע דבר-מה... פוליה תסכה ראשה באגרופה ועיניה נתלו בפני אינהורן. זמן רב ישבה כך, הביטה אליו ושחקה. פתאום פנתה אליו בעברית:

—למה לא ראיתי את פניך זה זמן רב, שלמה?

וצליל משונה היה לקולה הרפה. איוו אנקת עָרְגוֹן היתה זאת. דומה לא אל הצעיר הזה היושב כאן כפוף-גב בקצה הספה, אלא אל מי-שהוא רחוק ונסתר נכספה וכלתה נפשה: למה לא ראיתי את פניך? — — —

אל! אנה פנה יפיה השליט וההוגג? כאלו נצטמצמה וקטנה פתאם העלמה. במקום פוליה, אותה פוליה, ישבה כאן איוו בת-ישראל מרישקובה תמה ופשוטה, עניה סוערה... האשה היה זמן רב נשען על אגרופה, ועיניה היו זמן רב מרותקות בצמאון ובכמיה אל פני הצעיר, היושב לפניו, במעילו עם הצוארון הזקוף, ישיבה ארעית. מרטוב התבונן אל שניהם והשב על אותו הַלֵךְ מכושף, שעליו מסופר באגדה, שהלך וסבב בדרכים מדרכים שונות ועל סביבותיו שם תמיד אל אותו מקום...

אנהורן לא ענה לה מיד. אחר ישעה קלה של שתיקה, פתח בטון מַעֲשֵׂי ויבש. על-אדות הנשף שלהם בא לדבר. הכנסת הכרטיסים תהיה בודאי מרובה. צריכים להתריז מן ההכנסה גם לטובת ה"חדר" שלהם. הראדיקלים יתנגדו בודאי, והוא לברו לא יוכל להם. מה דעתה היא? ... אה, מה יבשים היו הדברים, מה מעשיים! איזה קול אפור, קר וכלו חול, כסתיו זה שבהוין, כאפלולית זו שבבית. האומנם לא ידע צעיר רק ושוב זה כמה הכאיב את לב הצעירה? ...

גבות עיניה נצטרפו פתאום לשלשלת רקה אחת. עצבי פניה נתמתחו. הזקיפה את עצמה ובקול אטום אך מוצק, אמרה:

— ובמה אוכל לשרתו?

נציץ בה אינהורן מבט חר כשפור.

לא הבליגה זמן רב בארשת מניה הקרה. עורקי פניה
המתוחים נתרופפו שוב. כלה הפיקה בלבול-דעת, עלבון וצער.
ומרטוב נזכר בכתובת האדומה שבקצה תמונת הרצל
ועל שירי הינה, נזכר באלבום. בערב, בערב — הרחר מרטוב —
בהיות העלמה לבדה עם חלומותיה ועם סערת-נפשה, ונגשה אל
השלחן הקטן שספית רקומה פרושה עליו, ופתחה את האלבום,
והתבוננה, וחזה מתרומם, מתרומם... מה ור הדבר, ששם בקצה הספה
יושב לו אותו צעיר ישיבה ארעית, בשעה שכתן הוא המטפל בתה,
הוא הנכנס לרגעים אל מאחורי הפרגור, למקום שם עומדת סמט פוליה,
והריהו מקשקש שם במסתחות, פותה את הארון וסוגרו, מעמיד
על השלחן ספר, רבה...

אינהורן נגש אל השלחן, נטל סמל תה, ובתנועה אי-שגירה
שלח ידו, בתוך שרוול רטוב עדיין, אל הסופר, חטט בו זמן רב
בכפית, עד שהצליח להעלות בה חתיכות אחדות ולפור, יותר
משהעלה בכפית, על פני השלחן. שב וישב על מקומו. כהן
השתטח על כסאו מתוך הרוחבת-דעת, פשט ידו ומרחוק בחש
בספל שלו, ודבר דוקא רוסית ובאבק אירוניה:

— מה הם אותם ה"חדרים"? מה יעשו הילדים "בעברית
הקרומה" שלהם? היאכלו אותה? היהיו מלמדים בשנייץ? אין
צורך לאמר שלא יוכלו לקנות ליטרא לחם בשפה זו...

אינהורן שתק כאלו לא שמע כלל את דבריו. רק לאחר
זמן-מה נתן עיניו בכהן כזוכר נשכחות:

— יסלח לי! דומני שכבודו אמר דבר-מה?

— כן, אדוני! — השיב הלה בבת-צחוק קלה וקנחנית —
אמרתי דבר-מה... שאלתי מה יעשו חניכי „החדר“ שלו בעברית
שלהם? באיזה מקום בתבל אפשר לקנות בשפה זו לישראל לחם?
אינהורן, במקום לענות, הוסיף להביט לפניו במבט של
סוור-רוח, וקשה היה לדעת אם הוא שומע או אינו שומע מה
שכהן מדבר.

— החיים, אדוני! — הוסיף כהן מרגו על-די שתיקה
זו — הם בבחינת בית-חרשת גדול. בית-חרשת קואופרטיבי. הכל
חייבים לעבוד בנ. הפועלים והעובדים בו הם הם גם האדונים.
שני הצעירים הסתכלו זה בזה. באישוני כהן נצנין דבר-
מה קר ושנון.

ספני שאינהורן לא יצא מגדר שתיקתו, צרף כהן את
גבותיו, הבליט עוד יותר את סנטרו, כרוצה לקעקע קיר, ואמר:
— יש אנשים שאוהבים לעוף בענני שמים... יעופו להם
לשלום! יהיה יותר אור כאן על האדמה, הָ הָ... אך מעופפים
אלו, הָ הָ... עפים תמיד על אחריות אחרים. להם האידיאלים
ולוולתם המפרקת השבורה, הָ הָ...

הפעם לא התאפק אינהורן, מנה אל פוליה ואמר:
— השומעת היא, פוליה? ישמרנה הבורא מהקשא לבעל
שיש לו אורונים או... אידיאלים! בעלה יעופף לו, והיא תשבור
את מפרקתה.

כהן תפף באצבעותיו על השלחן, תלה עיניו בספון וצפצף
חשאית.

פוליה היתה שקועה במחשבות, במחשבותיה היא. אך
בזן שהגיע לאזניה קול אינהורן קורא בשמה, נודעועה בכל

גופה. ופתאום, כמו מתוך מהבוא, הגיחה אל פניה בת-צחוק קלה וחשאית שנשתפכה כפלג-אור. בקול נמוך מאד, כממשיכה את הוט מחשבותיה שמותה לה כל אותה שעה בפני עצמה, אמרה כלפי הללו של החדר:

— המשוררים והמספרים אוהבים לקלם ולשבח את המעפילים והמתפרצים אל על, את השואפים אל השמש, אל הדרור! אלו הייתי אני טופרת, הייתי בותרת לי לכתוב רק על... ובובים! אל תצחקו נא! על ובובים קטנים רפי-כנפים הייתי כותבת, שרגליהם דבקו במשחת-דבש. קשה, קשה כאד לראות ובובים כאלה ביסודיהם, לשמוע את זמזומם הנואש. הם מתלבטים בכנפיהם, כל מהותם שועת אל על, אל מרחב, אך רגליהם דבקו ברבש...

איש לא העיר על זה כלום. לגטה באופן מכונתי מן התה הצונן שלה שתי-שלוש לגימות, ואמרה שוב, אנכי צחוק עשוי: — אדוני מרמוב! הרי לפניו „תיסה“ מן המוכן. יכתוב נא על זה שיר, אבל בתנאי שאת מחצית ההונורר ירים לטובת „החדר“ העברי בגניבה, שְׁמֵר אינהורן משתדל לטובתו... פני אינהורן הפכו אפר. קם ממקומו ללכת. ודרך-אנכי העיר:

— ההקשיבה היטב איך צלצלו דבריה האחרונים? אינסטינקטיבית, בלא שידעה בעצמה מפני-מה, קמה אף היא מעל כסאה, והתייצבה מאחרי כסאו של כהן. נשענה בשתי ידיה על גבו של הכסא, מתוחה כמיתר ובעינים סגורות למחצה שאלה מתינות וכבושות:

— איך צלצלו דברי? — סניה היו קצת מוזרים.

— כדברי גברת עשירה שעוסקת בפילנתרופיה... רצוני
לאמור, כגברת שבעלה הוא בעל נכסים גדולים... למשל נאמר,
נו, בעל בית-חרושת גדול... וכיוצא בזה.

הפשילה פוליה פתאם את ראשה ופרצה בצחוק ממושך:

— נהא—ח—ח—ח...

זה היה צחוק כבוש, שפרץ יותר דרך הנחירים מאשר
מהפה, שלא נפתח כמלוא שעורו. הניחה כפה על ראשו של
כהן, וקראה:

— השומע הוא, אדוני כהן? דברי מצלצלים כדברי
בעלת בית-חרושת... בודאי בית-חרושת של ברזל... נה—ח—ח...
מה דעתו לזה? השמע למהות היטב? — ובחריקת-שנים ובכל
כח אגרופה הקטן אחזה בבלוריתו וטלטלה את ראשו אילך
ואילך, עד שפני הצעיר נעוו מכאב, וצעק.

פתאם הרפתה את אגרופה והפיתה באופן טיכני שערות
קצרות אחדות שנשארו מבצבצות בין אצבעותיה.

נפשו של מרטוב היתה עגומה מאד מכל מה שראה
ושמע. לא ידע אם זוהי הרגשת בדידות או קנאה. קנאה במי?
במה? אף את זאת לא ידע.

רצה אינהורן ללכת וכאלו שכח מה צריכים לעשות לפני
יציאתו. עמד כמפקפק. רכס את כל כפתורי מעילו, ושוב פרמב.
נוכר פתאם, אמר "שלום" הטוף ויצא בחפזו.

מיד אחריו נפרד גם מרטוב מפוליה ומכהן ויצא.
בין-השמשות הסתויות המוקדמות אפפוהו. עמד והביט
נוכחו בעינים עכורות, כזה שמשדל להוכר במה שעזב או שכח

בבית טאחריו. אותו חלום צעיר, הריף ועו שרן בקרבו בדרך
לכתו אל פוליה — אי? ...

במרחק-מה ממנו ראה את גופו של אינהורן הכפוף
והמטולטל ביד הרוח. דבר-טה מתום דתף אותו כלפי האיש הזה,
והחיש צעדיו. אינהורן כלו מכונס בצוארנו חזקף, בכובעו
המשולשל, לא הרגיש בו תחלת. אחר כך נהרו פניו וקרא בשובע-
רצון, כטי שמספחך ללכת יחיד: „האם אנו הולכים שנינו
בדרך אחת?“

שניהם מצוטצמים בתוך מעיליהם הסרוכסים, עברו שותקים
את סיטמאות השמפל. מכיון שיצאו אל רחוב הרונה, אחז אינהורן
משהו בזרועו של מרטוב, נלחץ בגופו אל צרו ולחש לו. מחמת
רעש הרחוב לא נשמע לחשו. וחזר ואמר.

— מה? מה? — קרא מרטוב כמקיץ משנה.

— אני אומר... אני שואל אם אדוני שמע מה שאמרה
הגב' זינגר על אדות הובובים... הובובים והרבש?...

— כן. שמעתי.

— הלא אדוני מכירה מכבר.

— מילדותה.

— וכי ראה את פניה בדברת את הדברים הללו?

— בגשמת הנערה הזאת אין הכל חלק וישר. ובדרך

כלל... רק השד יבין מה שנעשה כאן!

אינהורן הרפה ידו וגופו נכפף והתכוץ עוד יותר. בלבו
של מרטוב התעורר רגש חם וטוב כלפי הצעיר. איזו סקרנות
דהפה אותו להתקרב אליו.

נכנסו אל בית-הקפה „הכתר“, שעל חוף היאור. בפנה

רחוקה ישבו שניהם. מרטוב התבונן זמן-מה אל פניו המעונים והחורים של אינהורן, אל עיניו השחורות והיפות, ואיזה יצר גרה אותו להכנס עמו בשיחה על אדות פוליה. אינהורן קדמחו ואמר:

— אם כן איפוא, אדוני מכיר אותה מכבר?

— משנת העשר שלה אם לא קודם לכן, מעירת מולדתה בפולסיה.

— כן, כן. היא בת עירה. העירה היהודית הקטנה שלנו! — קרא בקריאת של התפעלות בלתי-מובנת לבן שיחתו.

— אני זוכר אותה עירה — אמר מרטוב — עירה דלה מרופשת ומפגרת בכל. הצעירים והצעירות מתמלטים ממנה אחר אחר אל הכרך... נצלים באיזה אופן שהוא מן העירה... הנה גם פוליה...

אינהורן עשה בגופו תנועה חזקה על כסאו:

— נצלים? ממה נצלים? אבל אמת... מן העירה המנוסה היא גדולת. שנים רבות היה משתמר בה יין היהודיות והחיים היהודיים עם נרדם וריחם. מכיון שנפתח בעירה פתח כלפי הכרך והציוויליזאציה כביכול, נתחמץ יינה ונסר ריחה...

מרטוב לא הבין יפה לדברי אינהורן. ומפני שדבר יהודית נראו לו דבריו עוד יותר מוזרים.

אחר רגע קט, הוסיף אינהורן:

— אך פוליה נשתמרה. נשתמרה גם כאן. הביאה עמה לשווייץ, את ריח היהדות...

על פניו החורים רעדה אדמומית קלה, ובעיניו — אותו נצנוץ של מרגליות בין קפולי הקטיפה.

— בקרבת פוליה — המשיך אינהורן — יש שאתה שוכח את ההרים האלה שמסביב, ואתה זוכר שוב את אגם עיר מולדתך עם הגשר הרעוע, עם בית-התפלה הישן על חופו, עם הבאר והקולב הגדול שבחצרו... פעם אחת באתי אל פוליה בערב, ומצאתיה יושבת בחשכה. קראתיה לילך עמדי אל הקינו, והיא: „יש לי כעת חשק לילך למקום אחר“ — „לאן?“ — „אל בית-התפלה — אומרת היא — הלא ליל יום הכפורים עתה. רצוני לשמוע „כל-נדר“... אינה אדוקה כלל. מן העירה היהודית באה... אה, פוליה!... — ומאין יכולת להביע מה שבחובו, עשה בורע סחונ באור, שהיה בעיני מרטוב כהבעת דבר מרכב, סתום ובכל-זאת מלא הן למראית-עין — אלו היתה זקנה, היתה, אני מצייר לעצמי, תזורת על הפתחים עם מטפחת אדומה ביד ומקבצת נדבות למוכת איזה „תלמוד-תורה“, כמו שעושה אמה בודאי. שם בחררה, לפני שעה קלה, הבינותי כמה יקר לה בית-הספר העברי...

— הרי... הרי... אם איני מועה, להיפך!

— להיפך, הוא אומר?

אינהורן הסתכל בו זמן-מה בבת-צהוק קלה של סנוד-ראש, כמי שאומר: „שמע, חביבי! צר לי מאד, אבל הלא אינך מבין כלום בעניני נשים“...

אחר כך נכפף אליו ואמר כמגלה סוד:

— הנשים אוהבות לעלות אל הגלגלתא. הן אוהבות את

הצלב גופא...

ואצבעות ידו הרקות והצנומות רעדו על גבי שיש השלחן

כקצות סיתרי כנור שפקעו...

מפני סבת-מה התלקח בנפש מרטוב, לשמע דברי אינהורן האחרונים, שמה של פלציה שחלף אותה כשביב-אש. עיני הצעיר היו נעוצות בו, ומרטוב לא הבין מפני מה הרגיש איוז בוושה בפני איש-שיחיו... פלט מפיו רצועה כחולה של עשן הסיגריה, הציץ בפני אינהורן באירוניה, ואמר רק בכדי להסתיר מבוכת-נפשו :

— הרי זה תכסים חדש לצוד לב נשים : להרבות יסוריהן. כך ?

אינהורן הרגיש באירוניה הקלה של השאלה :

— ואף-על-פי-כן... ואף-על-פי-כן... יש שאשה דובקת באדם או נפרדת ממנו לא רק למרות היסורים שהדבר גורם לה... כן...

מרטוב צִשֵּׁן, שתק והשב : „הלא הדין עמו, יקחהו שדו!... האשה הסובלת מאהבה שותקת... פלציה אף היא שותקת, תמיד שותקת... החושים שקשרו את שניהם, התמתחו בזמן האחרון יותר מכפי המדה, כל נגיעה קלה בחושים האלה מכאיבה ומסוכנת... ופלציה שותקת... תמיד שותקת...

אינהורן תמך לחיו באגרופו ומבטיו רחפו בחלל האויר. צלצול כופות, חלון פקקים סבבוקים, קריאות גברים, צחוק נשים — כל זה התבולל להמולה אחת דומה להמולת נחיל דבורים. כרוכי-הברונזה צחקו צחוק ערמה מוסתר ביצקם מקרנות-הזכוכית זרטי אור חשמלי על פני קרחות הגברים הכפופים כלפי הנשים; פעמים הערימו לגרש לרגע את צל המגבעות מעל פני הנשים ולגלות לעיני כל את העור הכמוש, הפוך, האבקה והקמטים, הקמטים... והנשים צחקו מטוב לב מפני שלא

השדו כלל בתעלוליהם של כרובי-הברונות... טעל לראשי הנשים ולקרהות-הגברים הנוצצות, חיות ומתנועעות לכל צד הנוצות הגבוהות של מגבעות הנשים, נוצות לבנות, אדומות, ירוקות, כחולות, זקופות, כפופות, רכות, קשות... כלן זעות, נדות, אלו באלו נפגשות, אלו מאלו נפרדות, מסיחות ומספרות ביניהן בלשון נסתרה ואלסת, עושות להפיהן, חורשות מזמות נסתרות על גבר ועמיתו...

פתאם החזיר אינהורן את ראשו כלפי מרטוב. מקצתו מבולבל, מקצתו מתביש, כמי שמכיר באולת דבריו, אמר: — ישמע נא, אדוני! הלא הוא משורר ובוראי... נהח-ח-ח... ובוראי כבר אהב הרבה בחייו, כמו כל המשוררים. הוא יודע כבר בוראי מה זאת?

— וכי לשאל בעצתי הוא מתכוון?

— וכי אפשר ליעין במקרים כאלה? האהבה היא פזמון, שכל אחד שר אותו בקול-אחר ובנעימה אחרת. הבל שאי אפשר לבוא אל אדם מנוסה בכמה נסיונות ולאמר לו: למדני נא, כיצד אוהבים?... אבל לא! לא זאת צריכים לשאול. אלא זאת: למדני נא כיצד נמנעים מאהוב?... אומרים שהאהבה מצמיחה כנפים לאדם, ח-ח-ח... — צחוקו היה עשוי, עלוב. טבל אצבעו במעט הקהה שנשפך על השלחן וצר בה צורות שונות בתנועות מהירות ועצבניות; אצבע זו הסתובבה על השלחן אילך ואילך כבעל-חי קטן זה שבא ארס אל תוכו.

— אומרים—הוסיף—שהאהבה מצמיחה כנפים. לי נדמה...

לי נדמה שהנשמה לקוחה בשבי. איזה שק צר מאד נתון עליה. לי נדמה ש...

לא גמר. המלים ננעצו בגרונו. עיניו הנלהבית בתוגתן
העו וסבבו בחלל האולם, כשי שנחנק ואין לו כח לצעוק לעזרה.
„נערי המסכן! — חשב מרטוב שהביט אליו בסימפטיה
והשתתפות—לימים כמה תהיה מתגעגע ליסוריך ולצערך עתה!“
ובמון רך אמר לו:

—הביבי! הנשים אינן יכולות ליתן לנו יותר מחלום על
אושר. האושר גופא צפון סחן... הנשים... כך! יש שאתה נתעה
ביער עבות. עוף וצמא אתה הולך שולל אחרי משק מעין מפכה,
אתה מסכן נפשך ויורד למטה אל הנקרה, שמשם אתה שומע
קול המים. פתאם מגיע אליך הקול הזה מעל לראשך, מבין
רכסי סלעים... והרי אתה שב אל עקבותיך, אוסף שארית כחותיך
ומעפיל לעלות. עודך מטפס ועולה והנה אתה שומע את המים
משוקקים מעבר מזה, ופתאם — מעבר משם... זהו האושר שאנו
מקוים למצוא אצל הנשים...

אינהורן שמע סתוך פזור-רוח, אצבעות ידיו הרועדות
תפפו על שיש השלחן.

מרטוב קרא לסלצר, סלקו ויצאו החוצה.

—יבנס אלי בשעה פנויה! נפספס שעה קלה, אם יהיה
לו רצון בכך — אמר מרטוב לאינהורן כשהושיט לו את ידו
לפני הפרידה.

אחר כך לזה אותו במבטו:

„הלך לו... הנה הוא הולך לבדו בהשכח ונושא אתו
בתבו אושר גדול בלא שידע זאת. ידע לו לאחר שיסתלק ממנו...“
רכס מעילו, נתן ידיו בתוך שרווליו והתחיל מטייל הלך

ושוב לאורך חוף היאור. פתאם נזכר בשאלה ששאלו אינהורן, שבשעתה לא פגעה בו כלל, ועכשיו הסרה על לבו וגרמה לו כאב: „אדוני בודאי כבר אהב הרבה בחייו?“ כבר אהב!... מה זה, האם כבר חי את חייו?... הדברים האלה צללו באוזניו כגור-דין. גור-דין זה שנאמר לפי-חוטו סמן שחתוך הוא, שאין עליו ערעור. „אדוני כבר אהב“, חור כטה פעמים בלבו. ואם כן... ואם כן... לאהוב, לסבול, לחיות ולצפות לאהבה, — כל זה הוא ענינם של אינהורן, של כהן! והוא — בטעותא מכבודו, יסרה נא לזו קצת הצדה, ימנה הדרך למחותנים, לאדון כהן ולאדון אינהורן... ואם כן... היותר טוב, היותר יפה וחריף, היותר מבהיק שיכול לבוא בחיים, כבר בא. כבר היה ועבר? ופסיק? אולת היא בשנותיו לבקש עוד מה שאליו שמצפים בחררה של פוליה... אבל כל-כך פתאום! פתאום? ח-ח... מה משונה הדבר שנדמה לו זה לפתאום...

אינהורן, המסיה לתומו, כוון אליו את שאלתו בכל עוקצה, כגון שפור הד. ועל חודו התיכת חייו מתלבטת... הוא היה נחשב בין הגברים המצליחים, אמנם כבר שיבה זרקה בו, אבל שיבה זו מוסיפה איוה הודר לפניו. יש שהיה שוכב על דרגשו, מעשן וזוכר... וזכר את פטרבורג, את מקרי האהבה שלו הנסתרים והגלויים. וכי אן, במקרים החולפים ההם, לא ידע גם חרדה, גם שכחה-עצמית ולא רק לשעה? האם לא ידע אז גם המית-נפש גם טכאובי-קנאה? אכן כל זה גו כעשן סגוריה, אבל אהבת-העלומים הלא גם היא נצחית איננה, גם היא מטהרת להתנדרף כצליל... ובכלל, למה יליל-התולים זה, בשעה שיש לו פלציה? כלום אין אהבה זו מנהילה לו רנעי-אושר? ומה לו

עוד? אה, פלציה?... היכן היתה פלציה בת-השבע-עשרה, או התשע-עשרה או בת-העשרים? בורעות מי היתה או?...

עמד מלכת מהמת כאב הצביטה שחש בחזהו. פצע יש שם ואגב הרחורים נגע בו באי-זהירות.

לא! לא! אף אותן שם ברוסיה, היו כבר נשים בשעה שבאו אליו. את נצני הנוער קטפו אחרים, לפניו, הן היו באות אליו בוכרונות ובלא סקרנות. לא יין בקשו כבר אלא שכרון...

רוח לחה נשבה בפניו. סמוך אצלו, למטה בהשכח, התחבטו חסים אל החוק. שתי סירות קשורות התנגפו האחת אל חברתה ביתמות כזו. ומרמז הרגיש פתאם שבחיים כולם יש יחסות ועדירות, הרגיש בזה עד לירי אימת. מהו כל הענין הזה שקוראים לו חיים? „ואושר“ זה, שהשתמט ממנו בלא-יודעים, ומאפס תקוה לתפשו שוב ולעצור בו, הוא מהלך יחידי באפלה עם געגועים לא ברורים בלב, — „אושר“ זה מהו? התלקחות לחבה לשעה קלה, צוהת-רגע, ומיד שוב דממה, חושך ודממה... נזכר מרטוב ברגש שפעם בו היום בשעה שהלך אל פוליה. כעת לא הבין טיבו וטעמו של רגש צהלה וחג זה מהו, מנין בא? ולמה זה אחר-כך, בצאתו מביתה, הרגיש כאלו התעללו בו, כאלו בתחלה טפלו בו ואחר-כך עוובוהו לנפשו מבלי שים אליו לב? יש שנראה כאלו לא מהיום בא אליו רגש זה של טרומה וחנקל, אלא מכבר. אולי מאותו בקר על „בובע נפוליון“ כשנתגלתה לפניו פתאם אותה ילדה, שזיה פעם מהבק על ברכיו, כפרי בשל רוח-עסים ומצפה ליד קומפת, מוקפת צעירים מעריצים?

ומן רב התהלך לאורך החוף. היאור רבץ תחת עקת הלילה הקר והאפל. רק עינו הכהולה של מגדל הצופים היתה צרה יחידה באישון-לילה. נדדה שנת אחד הברבורים. חלוטות רעים בהלוהו ויבדל מווגתו ומטשפתתו ויצא לברו לנוד על פני היאור בחשכה ובקרה, גלמוד ואלם. המתכונן הוא כבר לשיר את שירו היחיד, שיר הטות שלו? כל הברבורים הנעים ונדים על פני המים גלמודים ואלטים בצר להם, חושבים בודאי על השיר ומכינים בודאי כבר תרומים...-- השב מרמוב. על החוף שטנגד בער הקורסל באחרוני אורותיו, וכתמים ורודים נתוו על המים. יש שהברבור היה עובר בין הכתמים האלה, ואז היה מהבהב וכבה חלימות.

רצה מרמוב ליבב חרש-חרש ככלב בודד ועוזב זה, הרובץ בחוץ לפתח בית בליל סגריר...

VIII.

בשעה השביעית בבקר, הרים שמש בבהלה את ראשו מעל הכר והביט אל השעון אשר על הקיר לראשותיו. אך מתוך כך נזכר פתאם שהיום יום ראשון לשבוע, וחזר והניח את ראשו. שכב בעיניים עצומות ובקש לתפוס את קצות חוסי חלוטותיו שנתקו וקרעיהם תעו עדיין במחוו...

בלב הנער נבעה פתאם טבוע קטן של שמחה. נבעה וגולה השמחה בכל עורקיו שלווה ומחממת. כמו שמש קלחה בכל נופו. יחד עם זה היתה לו איזו צפיה חגיגית. ולא ידע הנער שמחה זו וצפיה זו מה? יום ראשון היום, וכמדתה שום דבר יוצא מן חרגיל אינו עתיד להתרחש. כמו בכל יום ראשון לשבוע, "יעבוד" גם היום לפני הפסנתר פי-שנים מאשר בכל ימות השבוע, ובשעת סעודת-הצהרים יגישו פרפרת נוספת, יטייל עם אמו, ישחק בפוט-בול. ומה עוד? לא כלום. ומה היה אתמול? אתמול בבית-הספר קראו את ה"נר", ספרו על הנרי השלישי ועל ה"ליגה הקדושה"... ושלשום... אה, שלשום!... שלשום הלך בשליחות אמא אל העלמה וינגר לקחת איזה ספר רוסי. הביא לה איזו הבצלות מצרורה של אכא. העלמה וינגר שמחה מאד על הפרחים, הריתה את החבצלות, העמידתן במיז

לפני הראי, ואחת מהן נעצה בלשושה מתחת לחות. הרבה דברה אליו והרבה צחקה אליו. דבריה היו חביבים מאד. טוב היה לשמעם, לשמעם עד אין קץ. חבל, חבל שאינו זוכר מהם אף מלה אחת, ואינו יכול לחזור עליהם בלב. והוא דבר אליה כנראה דברי שטות. העלמה זינגר הסתכלה בו בפנים שוחקות, ופעם אחת פרצה אפילו בצחוק וקראה: „איזה נער! בפעם הראשונה בחיי אני רואה נער כזה!“ נתנה ידה על ראשו וטרפה את חסרתה, שכל-כך מרח ויגע בה לפני שיצא מביתו. מעשה זה הביאו אמנם לידי בושח ואפילו לידי כעס. „בודאי קטן אני מאד בעיניה“. ועתה הומה בלבו השמחה ולא ידע נפשו... בימים האחרונים יש שתוקפים אותי רצונות וחשוקות מחרים. הוא מרגיש את עצמו והנה הוא קל מאד והריוו מתאזה לקפץ ולדלג כתינוק קטן. יש שהוא רוצה לשיר, והריוו מצטער מאד על שקולו אינו נשמע לו. צוחק הוא, ותוך-כדי-צחוק הוא שואל: „למה זה?“ יש שהוא תופש את עצמו שבת-צחוק מרחפת על פניו, בת-צחוק מתם, ללא-סבה וטעם, ומתביש בה. חושש הוא שמא הרגישו בה גם הבריות. ולמה הוא כל-כך מאושר? אל מה הוא מצפה? — אלו נשאל על כך, לא היה יודע להשיב דבר. מה יודע האפרוח החולץ ראשו מתוך קנו ומרנן לקראת וריהת-החמה?... שוכב לו מטש כשהוא מחבק בורעותיו את כרו, עיניו עצומות, בת-צחוק על פיו, שוכב ומקשיב אל מה שבקרבו...

פתאם קפץ מעל מטתו, התחיל מתלבש, מסתכל לרגעים בראי, ושוב נזכר ש„מדמואזל זינגר“ טרפה בידה את חסרתה. רצה פתאם לשיר. רצה לשיר את הסננינה שהוא מננן על

הפסנתר. קולו היה סרוק ורצוץ, כקול נער בגיל הצמיחה. באמצע השורה נשתקע פתאם בהרהורים לא ברורים, שלא גוף להם ולא דמות. פתאם התחיל מסתכל לצדדין, כחושש שמה יראוהו בתקלתו. ליתר במחזן נגש בלאט אל דלת חדרו ונעל אותה, אף-על-פי שידע, ששום אדם לא יכנס אליו בשעה זו. נמל כסא והגישו אל הארון. התיצב עליו, ובלב דופק, כגנב, הוציא מתחת הלבנים שעל האיצטבה העליונה ספר קטן. בין דפי הספר היו מתיבשות מגילות אחדות... הריח אותן, וחש ריח רענן ושלול מאד. התבונן בהם, נגע בהם באצבע, ומיד מהר וסגר את הספר ושוב הטמינו בין הלבנים. ירד מעל הכסא ופתח את תריסי החלון. אהדים מחלונות הַיִּלָּה שסנגד כבר היו פתוחים, וכלי סטה היו מתאַוָּרִים על ספיהם. ריבה אחת הוציאה מבעד לחלון את ראשה החבוש במטפחת אדומה, האפילה בכף ידה על עיניה והביטה כלפי ההרים. החלבן וכלכו הס"ט-ברנרדי, שניהם רתומים לעגלה קטנה מעונה כדי-חלב, עברו ברחוב. "Bon jour, Monsieur!" (שלום לך, אדוני!) קרא לו החלבן. לסמך היתה הרגשה שריבה זו, חלבן זה והעולם כלו מלאים כשהו אותה השמחה המפעמעת, שכולם יודעים ומכירים שטוב להיות, ושכולם משתתפים עמו בצפית-מה סתומה ומרנינה.

סוף-כל-סוף התחילה יחידותו מכבירה עליו. השאון והחרדה שבקרבו לא נתנו לו מנוחה. נכנס אל הטרקלין ונגש בראשי אצבעותיו אל דלת חדר-משכב אמא. הקשיב.

— מי שם? — שאלה הגב' קריינין.

— המותר להכנס, אמא?

— הכנס נא, סטיו!

בחדרה של אמא היתה אפלולית ואויר מתניק מריה
הסרוקים, שהיה כבוש בו מוסן. לא בנקל הבחין הנער את פני
אמו החורים מתוך לובן כלי-המטה. נגש אליה, נשק לה והתפלא
שפניה כל-כך עיפים.

איזה כובר ירד עליו מתאם: האור והרננה שתסמו בו
לפני רגע כאלו נמגעו על-ידי האפלולית הזו ועל-ידי חורון-הלאות
הזה שעל פני האם.

— מה זה היה לך, סמש, שחקרמת לקום? ומה זה
פצחת בשירה בבקר השכם? — שאלה בבת-צחוק קלה ומתוך
תרעומת כבושה.

— כלום העירוחיך משנתך, אמא? אנא, מלחי לי, אם
יקרה! — קרא מתביש — שכחתי... לא עלה על דעתי...
— שכחת, לא עלה על דעתך... זהו הרבר! — והחליקה
בכמה על ראשו.

— ההיטב ישנת? — שאלה אותו. ועד שבנה ענה לה,
התרוטמה על מרפקה מעל הכר, חבקה צוארו, הביטה אל תוך
עיניו וחזרה ושאלה רכות: — ההיטב ישנת, בני? — עיניה,
שהביטו אליו בטבט חודר, שאלו אחרת.

הנער הסב פניו מעיני אמו ואמר:

— ישנתי טוב מאד, אמא, כמו תמיד!

הוא גופא לא ידע מה זה עכב בעדו לאמור לה את
האמת, שיש אשר שעות רצופות בלילה הוא שוכב ער בעיניו
פקוחות ואינו יכול להרדם. חשש שמא תוסיף לחקור אותו, השתסמ
מבין זרועותיה וקם.

— האפתח החלונות, אמא?

— מה זה לך היום? אני בטמא והוא יפתח החלונות...
 — אם כן אלך לי לטייל.
 — ופת שחרית?
 — אחר כך.

יצא מבטי אם ספיקי תהית-ראגה לוחו.
 בחוץ עמד ונשא עיניו אל ההרים. אר כחלחל רק ושקוף
 חליט אותם, ושרטוטיהם נמוגו והתמוגו עם השמים. „יום בהיר
 יהיה היום!“ — וצחק. נזכר בפחד שנפל על אטא כשרצה
 לפתוח חלון בחדרה, ושוב צחק. ישב על האפנים שלו ו —
 מום!... בין שדרות השמפל הרמוכות והמבחיקות ממל בוקר,
 מול השמש הצוחקת והמאושרה, מול הרוחות הרעננות והמלספות...

הגב' קרייניץ שכבה בטמאה וחרדה בבנה. זה זמן-מה
 מרגישה היא בסמש שאינו שלו. לעלמה ויגור יש השפעה חזקה
 עליה. כשהרגישה בזה בפעם הראשונה נבחלה. קמה בה ראגה:
 עצבי הנער חלשים הם, דמיונו נלהב, התרשמותו מהירה וחזקה
 וגילו... האם אין זה מוקדם, האם אין זה מסוכן בגיל רך כזה?...
 פתאם בא הדבר והאם עמדה לפניו אובדת עצות. תחלה בקשה
 תחבולות לדרתות את העלמה הזאת ואת בקוריה התכופים. אך
 יחד עם זה היה לה השיש שמא עצבי הנער יתחדדו על-ידי כך עוד
 יותר, שמא דמיונו יתלהב עוד יותר, ויסבול. מה לעשות? מה לעשות?
 אך שלא-מרתה התחילה דאגתה זו נמהלת גם באיו
 קורת-רוח. איו מתיקות גרמה לה המחשבה שסמש שלה אוהב
 כבר, האהבה הראשונה של בנה... כמו לקראת מסתורין

של-קדושה פרפר בה לבה, לב אם. דואגת ונפעמת הקשיבה
להמית-סתר בלב, ופעמים לא ידעה, אם לבה הוא זה החוסה
או לב בנה...

סטש שלה אוהב!... אהבת סטש הראשונה!...

יגון מתוק יעמוף נפש האם המקשיבה אל פסיעות אהבה
זו הבישניות, החשאיות; דומה שפוסעת היא, אהבה זו, על גבי
מרבר עלי הסתיו הראשונים הנושרים בעצב ובדממה על יבילי
האם, עם דמדומי קיצה הגוע...

סטש שלה אוהב!...

כיון שהוברר לה הרבר, היה לה רגש דומה למה
שהרגישה בשעה שהתינוק שלה התיצב ראשונה על רגליו,
בשעה שקם ראשונה והלך לו... גל דם חזק וחם הציף את
לבה, כשראתה את ילד-טפוחיה, את בן-אונה, והנה הוא גבר,
והנה הוא אוהב... אבל מיר נמחל בשמחה זו גם מעין יגון-
פרידה, פרידתה מבת-חיים זה שהיה מעורה בלבה, ופתאום
נעקר ממנו ודבק בלב אחר, בלב זר... זוהי פרידת-אם מבנה
ששנית קם ועמד על רגליו והלך לו... זוהי גם פרידת-אם
מעלומיה היא... כשהאם מרכינה את אונה אל לב בנה יקירה
ושומעת בו פרפורי האהבה הראשונים, הרי נדמה לה, שאלו
הן דפיקות הןקנה הרובצת כבר לפתח חייה...

ומאליהן, ברגעים שאינה מצפה להן ביותר, מתנערות,
מתחת לאפר החיים השרופים, נשכחות חביבות ומרות. פנים
מיוזעים אך רחוקים ונשכחים מתחילים מסתמנים, כמו מתוך
ערפל, בשרטומים מרפרפים. נוכרת היא באותם הראיונות החולפים
והמסעירים בתוך חשכת השרדות, הפגישות המקריות והמקוות

בחברת צעירים וצעירות בחדר אחת מחברות. הגלה הירוקה של המנורה משרה צל על פני כלם; הכל מפטטים וצוחקים ומתוך הצל הזה, מתוך המפטוט העליו — אותם המבטים השווים, האלמים, התובעים... בנשפים, כשהיא משתמחת על כסאה, עיפה מרקודים, ומאהורי כסאה אותם הפנים החביבים קרובים אל ראשה, והיא מרגישה בנשימתם המזועזעת את שערות ערפה, והריהי מקשיבה לדברי לחש מתוקים, וצוחקת כמו מתוך חלום... כל זה מתנער בזכרונה כמו משנה, והיא הוגה בו שעות רצופות, נכספת להציל מן הנשיה פרטים שדהו וטושטשו זה כבר.

כך יש שאדם מפשפש בשברו-כליו ובפסול-הפציו, ובהיסח הדעת מודמנת לירו קופסה אחת קטנה כרוכה בשרט כהול, ובקופסה חבילת סכתבים שנכתמו מרוב ימים, פרחים שנכבשו... באהבה מיוחדת ובתנונה מסירה בלב, הוא מתבונן בשריד זה של עבר מת, ועל לבו עולות אז מחשבות שאך לעתים החוקות חושב אותן איש: על החיים שחולפים ועל אותו דבר שחזר שעתיד לבלוע אותך בסוף בלתי-הידוע...

הגב' קרייניץ ירדה בעצלתים מעל מטתה, התעטפה, מתוך פהוקים ממושכים, בגלימת-הבקר שלה, פתחה חלונה והוציאה ראשה החוצה. היה בקר סתיו בהיר ונחמד. באויר צף אד לבנון ושקף. האפר, הבהים הפזורים במורד ומציצים מתוך ירק גנותיהם, האגם הרחוק המנצנץ וכבה, — כל זה נראה ואינו נראה, מחוסר-ממשות, אלא רומז, אלא מרתף באויר. יד רפה וענוגה שרטטה אותם, והשרטוטים גם הם רפים, אויריים, דקים ויפים. ההרים מסתמנים באופק בכחלחליותם השקופה, וצבא

עבים קלים ולבנים חונים על צלעיהם. דומה, מחגורת צרפים לבנים חוגרת אותם... עינה של הגב' קריינין נתקלה בנִילָה שמנגד. "צחרחורה", שמה של וילה זו על שום שהיא קלה, רכה וכולה לבנה-לבנה, כנערה עליזה בעצם תומתה. באביב ובקיץ היה קיסוס ירוק מטפס על כתליה הלבנים מכל צד ועבר, מלפף אותה, נצמד אליה ומכסה בעתרת-ירקרק חרוץ. אך עם הסתיו הלך הצבע הירוק הלך ודהה, והקיסוס הפך כולו תולע. הנה עומדת עכשיו "צחרחורת" יפהפיה זו כמו אשה בשנות עמידתה: כולה לוחשת באש אדומה... רק ועיר-שם ועיר-שם סבבצצת לבנוניתה כנכר למה שהיה... קריינין הביטה אל הוילה שמנגד וחשבה על החורף הממשמש ובא: הרוחות החזקות יטופו את העלים האדומים עד לאחר, ועמדה היפהפיה שוב ערומה, אך צחרורה כבר לא תהיה כמו שהיתה. רק שריגים שהורים כמו גידים ישתרגו עליה סביב, סביב...

סרה מהחלון והתחילה מתרחצת, מתלבשת ועושה תסרקתה. כשישבה לפני הראי, הקריבה פניה אל הזוכית וזמן רב התבוננה אל עור פניה. דומה שבזמן האחרון חור ביותר על המצה התסתחו חריצים דקים. זמן הזווית החצונית של העינים השתרגו כלפי הרקות קטמים קטנים. "הנה הנה!", חשבה על הזקנה. נפלה בשכמה אל טשען-כסאה, וידה צנחו באין-אונים על ברכיה וחשבה שוב: "הנה היא באה!..." בפורן-רוח התחילה סורקת שערותיה, מוציאה כפעם בפעם מבין שני המסרק את השערות הנושרות, מסתכלת בהן, כורכתן על אצבעה כעין עגיל ומניחתן לפניה. חושי הכסף מבצבצים מתוך השפע השחור והנוצץ. והרהורים על הזקנה אינם מרפים ממנה. היא מאוינה אל פסיעותיה. מחכה לבואה

במנוחה, בלי שום כאב בלב. "והיכן נעורי?" — שאלה זו היתה שואלת לפני שנים, כשחיתה עדיין צעירה. זה כבר הדלה מהתענות בה. היא מהליקה במסרקה את שערותיה וכאלו מתענגת על ורידי הכסף המשתזרים בהן ונוצצים מתוך עֵבִי-השהור. אלי! מה רבות הן הנושרות! ימים יבואו וכולן תהיינה לבנות ותמעטנה מאד על ראשה. האומנם? כולן, כולן לבנות?... והראש יהיה קצת כפוף. וקר יהיה לה. תתמיד לישב לפני הקמין הבוהק. וסמך שלה רחוק יהיה, שקוע בקלחת החיים. וכשיבוא אליה מדרכים רחוקות ובלתי-ידועות לה ויספר לה מאהבתו ומשמחתו, מתכניותיו ומהצלחותיו, יבחר לו במתכוין לשון מיוחדת, מלים מיוחדות, "כדי שתבין הוגנה"...

ורקה הלאה את המסרק. קמה, התהלכה בחדר פעמים אחדות, ואחר כך התחילה קולעת מהר-מהר את תסרקתה.

אי-שם, במחבואי-נפשה, יושבה יראה אחת כמו במארב: היאהב אותה מרטוב תמיד, תמיד? האהבה הוא אותה עתה? לאהבה יש כריתות וגלגלות?... הנוער חולף, היופי חולף, אבל האהבה?... אבל האהבה?... אכורי ונורא יהיה הדבר אם גם היא מוכרחה לחלוף! מרטוב התחיל מבקר את פוליה לעתים קרובות. פוליה מספרת לה לפעמים, מתוך קלות דעת, על בקוריו והוא אינו מספר... וכשהוא מתחיל מסיח לפי תומו על אדות העלמה הזאת, מיד מתעורר בקרבה איזה מרגל-חרש. היא מרגלת כל גיע קל בשרירי פניו, צדה כל מבט, לוכדת כל בת-צהוק על פניו, בולשת בנשמתו ותופשת כל בת-קול של רחש-לב מתוך קולו, וכל-כך היא הרדה, כל-כך היא חרדה... אהבתה הקפדנית יש שמעודדת מרגל-חרש זה שיושב במארב בתוכה,

מסעייה בידו ומסצויה לו עובדות ; אבל יש שאהבתה את האיש ואת האושר שהוא נותן לה, מתקוממת נגד הרגול, נלחמת בו מבקשת להשתיקו ולבטלו. המלחמה היא תמיד קשה, ותמיד נופלות על שדה-קרב זה שדורות גאותה ואהבת-עצמה, ולבה וב דם...

היא חשה צמרמורת קלה בכל גופה, סגרה החלון ושוב ישבה לפני הראי, אך את פניה לא ראתה. ראשה נתמך בטנטרו על כף ידה העומדת במרפקה על ברכיה. מה שראתה קודם מרחוק, נחור לה עכשו מקרוב. המקום, שהיתה זמן ידוע תופשת בחייו, הולך ומצטמצם יותר ויותר, יותר ויותר מתפנה ממנה חלל ריק. ואמנם מה יכולה היא ליתן לו? ולו הלא נחוצים עדיין השאון, הששון הסוער. והיא — כל מאוייה ותשוקותיה משתככים, ומצטמצמים אך בו לברו! כל תשוקותיה ותאותיה כאלו עברו בכור לוחם, נצרפו ונודקו בו והיו לאהבה טהורה, שלוחה, מחממת ומאירה אך איתנה, קבועה, עמוקה ותמיד אחת, תמיד יחידה. אהבתה אינה עוד לא רוחות, לא סופות, אלא אויר טהור ושקט הממלא את כולה, היא אויר חייה הפנימיים... והוא — נפשו, כנפש הפאון, תמיד צמאה. השקט שבאהבתה היא אינו מרוה אותו, אלא מפריע, כובל... סוף-סוף היתה צריכה להבין זאת, והבינה... והנה עתה שוב היא לברה עם שמש, כמו לפני שנים, שניהם לבדם ללא-משען וללא-מחסה, ודוקא בשעה זו, שעת משבר לבנה... והיא מה היא יודעת, מה היא יכולה, היא האם החלשה, בלתי המנוסה, הזקוקה כל-כך לעזר ולסעד?...

צל מלחף של תקוה רחוקה ועמוסה רמו לה להרגע.

אפשר שתקוה זו רפזה לה כל הימים במסתרים והוא לא ידעה, ועתה הרימה קול: סטש אוהב את פוליה, עז צעירה ומתחוללת זו... מרטוב אינו יכול אלא לענין אותה לכל היותר, אבל אוהב תאהב נער כסטש...

הגב' קריינין פקחה עיניה מתוך נדנוד ראש חזק, כאדם שתפש עצמו בהרהור-הטא ורוצה לסלקו מיד...

מרגזה על עצמה, על הרהוריה המטרידים ובלתי-המבוקשים גמרה בחפזן את תלבשתה, לקחה כוכך ויצאה אל החורשה הקטנה אשר מאחורי הוילָה, לטיול הבקר שלה.

האר הלבן כבר עלה מן הארץ, הכל היה עדיין לה ומצוחצח. ההרים נחשפו כלם ונתגלו כל קפוליהם, בלישותיהם וקמטיהם. בתוך שקעוריותיהם נשתיירו עדיין חתיכות-מוך, בנות-עבים נשכחות, שפגרו אחרי הצבא שחנה שם בבוקר, והלך לו למסעיו בדרכים לא ידועות. בנות-העבים הקלות הללו נוצצו ורעדו כלהבות לבנות... החורשה בערה בכל צבעי-הסתיו הלוחטים: התולע, הזהב, האזמרגד... בתוך החורשה היו צנה וצל. אי-שם חדרה השמש והבהיקה הקליפה הרטובה של האילנות, הבריקה שכבת העלים הכתומים שנחגבבו על השביל, על הדשא, על הספסלים החבויים בתוכם עד לבלי הראות. הנה בקצה עלה בודד אחד, בראש זלזל, נתלתה טפה ואינה נופלת, והריחי זורחת ומוזהירה לאור החמה כאבן בדולת אחת גדולה... בין האילנות היתה תנועה אלמת ובלתי-פוסקה. העלים נשרו בדממה ככתות כתות של פרפרים אדומים. צִוְרָר... — מצפצף איזה בעל-כנף בקול חד ורוטט הומה לרעד חוט-הטלגרף. הגברת קריינין הולכת לה שפי ופוסעת רכות על העלים המרשרשים

מתחת לרגליה. יש שהיא עומדת, תולה עיניה בעלים שנאחזו
בהודה של סוככה ומשתאה אל הדממה שמסביב. מגבהי האויר
באים צפים אליה צלצלי בעמון של איזה בית-חפילה, אטיים
רחבים, כבדים ורוים, צלצלי-שחרית של יום ראשון... ושוב —
דממה!

הרגישה שגם בקרבה היא קמה דממה. הכל בקרבה
משתפה ורוגע, רוגע תחת מעטה עצבות שקופה... עלה אדם נח
ברדתו על חוה. נטלה אותו, הסתכלה בו והשיבה:
"קמט אחד כי יחרת על המצת, שערות לבנות אחרות
כי תתוספנה בפאת הראש — וסוף לאהבת..."

סמך שב הביתה עצוב ונרגז. לאמו ענה בלא השק
וקשות. כשישב אל הפסנתר לנגן היה כל כך פזור-רוח, עד
שאמו אמרה לו:
— הרף, בני! לך להתעסק בדבר אחר, איני יכולה לשמוע
את נגינתך היום.
כמעט לא קרה כדבר חוה, שאמא תפטר מנגינת חוקו.
נבוכ מאד שאל:

— כלום נגינתי כל-כך רעה?

— פזור-רוח הנך היום. וגם ראשי כואב עלי.

בשעת סעודת-הצהרים, כשנפגשו שניהם לפני השלחן,
כמו צל רחף ביניהם. ביום הראשון היו מרשים לעצמם לאחר
לשבת אל השלחן, ושמחת-חג היתה שורה עליהם. הפעם נפטרו
זה מזו בחפזון ומתוך עתיקה.

— להיכן? — שאלה האם.

— אל חדרי.

— למה אינך הולך לשחק במוט-בול? הייתי מיעצת לך
ללכת לשחק. תתבדר קצת.

— לא, אני רוצה לישוב בחדרי.

— מה תעשה שם בחדרך? הכנס אלי. אני משתעממת לבדי.

— לא, אמא! רצוני לישוב בחדרי — הישיב בעקשנות.

אך לפני שיצא מחדר-האוכל, נגש אל אמו מבויש ואמר:

— אמא! היודעת את היכן הייתי?

— לא. אתה לא ספרת לי.

— הייתי בבית-התפלה הקטולי.

— בבית-התפלה? מה עשית שם?

— אמא! למה לא למדתיני להתפלל?

— איזו מחשבה עלתה על דעתך? למה זה פתאם?

— עברתי באופנים ברחובות העיר. ראיתי אנשים ונשים

נוהרים אל בית-התפילה. רבים מחברי הלכו אף הם לבית-התפילה

וספרי-התפילה בידיהם. הפעמונים צלצלו כל-כך יפה, מפתח בית-

התפילה הגיעו זמרת המתפללים ונגינת העוגב... תקפני, אמא,

פתאום חשק עז כזה להתפלל... עזבתי את האופנים שלי בחוץ

ונכנסתי והתפללתי...

— הלא אינך יודע כל תפלה...

— התפללתי כך... במחשבה, בלי מלים...

— על מה התפללת?

— איני יודע.. התפללתי על הכל... על לא כלום...

איני יודע...

נבוכ ומבוש מדברי עצמו, הפנה שכמו ויצא בחפזו
מהחדר.

הגב' קרייניץ נכנסה אל מרקלינה. בקמין בערה אש. ישבה
לפניה בעינים קפואות. בכל גופה הרגישה איזה קפאון, איזו
אפסיה, כאלו נרדמו בה כחותיה וכל תשוקה לעבודה ולתנועה.
אף מחשבותיה זחלו בעצלותם במוחה.
נכנס הד"ר דינוב.

זה היה בן זקן כבן ששים. מסורבל בשר, בעל פנים
מגולחים ומתולעים, בעל בלורית לבנה כשלג, פוסע ונושם בכבדות,
מדבר אל כל בני-אדם בגוף שני ואינו מקפיד אם פונים גם
אליו בגוף זה. ציני, מרושל בתלבשתו. צוארונו ומנשטיו לא
הבהיקו ביותר בלבנם. אמיגרנט פוליטי, נדד הרבה בימי חייו,
ואיש, אפילו ממקורביו, לא ידע לספר על עברו כלום. היו מרננים
אחריו. יש אומרים שהסיר כבר פעמים את רתנו. היה ממיסדיהן
של האגודות האנרכיסטיות בשווייץ וספרו עליו בלחש שנדוהו מן
האגודות בער מעילה בכספיהן; יש שהיו מרננים גם על
עסקיו בתור רופא... ואף-על-פי-כן היה מקובל בחברה וחביב על
הבריות. אהבו את ציניותו ופשטותו. מיום בוא הגב' קרייניץ
לג'ניבה התקשר אל ביתה ככלב זקן ונודד. כמעט יום היה
נכנס אליה, מתערב בעניניה הפרטיים, נותן לה עצות, נוף בה על
שגיאותיה ואי-מעשיותה, בחינת גדול שמדריך ילדה קטנה. היא היתה
מקבלת את זה פעמים ברצון ופעמים בלא-רצון. אך כמעט תמיד היתה
נשמעת אליו, מפני שלא היתה מנוסה בחיים המעשיים, בכמה
דברים קלי-ערך היתה נתקלת כמו במעצורים גדולים, ולא ידעה
לעבור עליהם בלא עצתו ועזרתו של הזקן הזה, שהיה פקח

פעמים גם נרום, ויודע את החיים והאנשים. היה הולך בשליחותה
וטשמש אותה ברצון וגם בעונג.

נכנס, כדרכו, מתוך אנדרת זקנה ונשימות כבדות, נשק
לה בכפה, צנת על כסא סמוך אצלה, וזרק בפניה מבט של
עין אחת פקוחה לרוחה. עינו השנית היתה חסיד ממוצמצה.
נדנד ראשו בשלילה, ואמר:

— ומה, יונתי? היום הגנו זה... מה שקוראים „חמוצים“
זה הסתיו... הסתיו, יונתי, א? c'est ça...

רצתה הגב' קריינין לדבר עמו על אדות סטש, אבל
התיראה אינסטינקטיבית מצינוחה. התחילה מתאוננת על אי-
יכלתה לחנך את בנה ב„גיל כוח“, כשהנער דורש והירות יתרה,
מפול מיוחד והבנה יתרה. הזכירה גם את שמה של העלסה
וינגר, דרך-אגב, כמובן; דברה על התרשמותן של סטש... אבל
הד"ר דינוב הבין מהמלים הראשונות את הפל. נאנה שוב:

— אה-ה-ה, יונתי! c'est ça... כלום לסטש כבר
מתחיל צומח הפיקס על השפה? מסכן...

— מה ענין השפם לכאן?

— איך מבינה? א-ה-ה-ה... — הוציא מקטרתו מכיסו,
הקיש בה פעמים על כרכוב הקמין עד שדשן אותה. אחר כך
פטם אותה לאט לאט בטבק, הדליק בה אש... כל זה נעשה
במתינות, בלא חפזון, בשעה שזו חתכה לתשובתו. הוציא מפיו
שתים-שלש פעמים עשן, ואחר-כך אמר:

— c'est ça!... הביבתי!... שלש פעמים בחיינו הגנו
חולי-אהבה. שלש תקופות של יסורי-אהבה. תקופת השפם —

א'! — וכפף את אצבעו הקטנה — אנו אוהבים או את הלבנה וסובלים נוראות. תקופת הוקן — ב'! — וכפף את אצבעו השניה — בתקופה זו אנו מקלקלים לרגלי עניני אהבה את קיבתנו ואת קופתנו ב„קבינטים המיוחדים“ של בתי-הפלון ובתי-האוכל, וסובלים שוב... ולאחרונה, ג' — תקופת הפונדירה והקרחת. גם בתקופה זו אנו אוהבים וסובלים יסורים נוראים. אבל הפעם אנו חוזרים לנעורינו, ויסורינו דומים ליסורי אהבת הירח הראשונים ואת אומרת: מביטים מרחוק ונאנחים... אה-ה-ה...

— אדוני הד"ר! מה שאמר זה עכשיו אינו מחובב ביותר...

— אבל אמת ביותר.

יותר לא הוסיפה לדבר אל הוקן.

הד"ר דינוב נאנח עוד שעה קלה, מלמל קצת בחטמו ובפני עצמו, עשן ועשן, ולבסוף הלך לו. או השתטחה על הספה מכורבלה בסודר. צמרמורת עברה עליה. דממה ומנוחה בקרבה. אי-משם בתוכה שמעה דפיקה כבושה וחרגונית כטקצוק שעון. מתוך הפנה חלצה חבצלת אחת צוארה, כפפה אל פני האשה את ראשה, והסתכלה... עברו שעות...

לפנות ערב ננעץ ראש בפתח וילאות הדלת, וקול צעיר

שאל חרישית:

— המותר? וכי אין איש כאן?

הג' קריינין הרימה ראשה:

— מי שם? א, פולינקה! (1) בבקשה...

(1) ברוסית: הקטנה מהשם „פוליה“, שאף הוא הקטנה מ„פולינה“.

פוליה פרצה אל החדר רעננה ועליות כררכה תמיד. הג' קריינין התרוססה ממשכבה, הלכה לקראתה. התנשקו ושבו אל הספה. הג' קריינין השתטחה, ופוליה ישבה על ידה, ושתיהן מטפטו כחברות טובות.

— למה חורים כל כך פניה? — שאלה פוליה.

— לפי גון סוג האויר — ענתה הג' קריינין בבת-צחוק.

— לדודי, להיפך. האויר משנה את גוני לפי מראה פני ומצב-רוחי. אם אני שמחה, או השמש חוקרת „קִינִיזֶק" (!) בשמים; ואם אני עצובה או גם לשמים כולם יש נולת, והיום שרוי במרה-שתורה...

תך-כדי מטפוטה הרגישה בג' קריינין, שהתחילה מתאם מתרגשת ושנעשתה מזרת-רוח. החזירה מבל-שמים את ראשה, וראתה את סָשֶׁשׁ, שנכנס בלאט אל החדר, וישב לו בפנה רחוקה.

— א, בִּנְנָא מִירָא, סְנִינְרָה! — קראה אליו פוליה והושיטה לו זרועה.

סָשֶׁשׁ לקח את ידה בשתיקה. אך היא מהרה והפשה אצבעותיו ולא הרפתה אותן.

— נו, מה? — שאלה אותו שאלה גרידא, כשזרועה עדין פשוטה בקו אופקי, ואוחזת בקצות אצבעותיו.

— מה? — חזר על שאלתה הרישית ובמבוכה.

— אימתי נתחיל כבר להתליק יחד על-פני הפליו? לא כל-כך מהר?

— לא נחליק כלל — ענה בקול קשה כמעט בהתמרמרות,
והשמיט אצבעותיו כתוך כפה.

— למה ?

הטון של דברי בנה התמיה את הג' קרייניץ. כדי לרכך
את הרושם, אמרה :

— מפני שהוא יודע שלא אנוח ולא אשקוט בביתי אם
ילך להחליק.

— לא זה בלבד... גם מפני שאיני רוצה בכלל — ענה
הנער מתוך פנתו.

לבה של האם התכווץ. ידעה שכנה סובל ולא ידעה במה
להקל לו.

— סמקיו חביבי ! עשה אור בחדר וגשה אלינו. רצוני
שתשב עמדי פה — ובפנותה אל העלמה — השכים היום בבקר
מתוך שירה, וכל היום הוא מתרגז...

— כך הם כל הילדים. אמא שלי היתה אומרת : אם
בבקר — רנה, לערב — בכי — העירה פוליה.

ספס לחץ, כבקשת אמו, את הכפתור החשמלי, ויצא
מן החדר.

— הוא כל-כך משונה היום — אמרה האם בדאגה —
איני מבינה מה זה היה בזמן האחרון לילד המסכן שלי...

— א, אינו עוד ילד — השיבה פוליה — יש לו כבר
בוראי עסקיו שלו, שאינו יכל לספר עליהם לאמו...

— הוא הוא שמפחיד אותי ביותר.

— אל נא תדאג, אמא ! (פוליה, מתוך ההתחמאות

והתקרבות יתרה, היתה נוהגת לקרוא לה לפעמים „אמי הקטנה“ גם האדוקת מוכרחת היא אצל הילדים, גם האבעבועות מוכרחות הן. ועוברות. אף זה יעבור.

מפי הגב' קריינין נפלטה אנחה חרישית. פוליה גחנה אליה פתאום, חבקה צוארה, לחצה את לחיה אל לחי חברתה הגדולה, ורובבה :

— אמא! אמא הקטנה והטובה... את, מה טובה היא!... עצבי הגב' קריינין נתרופפו לגמרי מהשרפכות רגשנית זו. כל היום התאותה לבכות. איזה כלי מלא רותחים על גדותיו נשאה בקרבה, והיתה מאמצת את כל כוחות-נפשה לכל האכזר את שהי-המשקל ולבל תשמיט טפה מהרותחים. אך הנה דברי פוליה הגוישו הסאה — ועוד מעט, עוד מעט קט הפרוץ בבכי...

השתמטה מזרועותיה של העלמה; קסה, התהלכה פעם ושנים בחדר, עד שעלה בידה שוב להבליג על עצמה ולנשט אל העלמה בפנים נרגעים.

התחילה הגב' קריינין מספרת עם פוליה על-אדות הספר שזו השאילה לה. זה היה ספור יהודי בררגום רוסי. קריינין לא קראה זה כבר רוסית והקריאה קשתה עליה ואף על-פי-כן לקה הספור את לבו. בו היה מסופר מחיי העירייה היהודית, שהיו זרים לה לגמרי. יהודים דומים לאלה, יסעל-אדותם מסופר בספר, היו יוצאים ונכנסים בבית אביה. אף אביה היה אחד מהם. הגם הוא, פוליה, מרגישה מעין געגועים כשהיא קוראת בספרות הזאת?

פוליה ענתה באי-חשק, שבעירה אין שום דבר ראוי

שיתגענעו עלינו. הכל בורחים ממנה, החיים בה קשים... פתאום נזכרה ואמרה שיש לה בקשה אליה.

— בקשה?

— לא גדולה. אבל האם תסלא אותה?

ניכר היה, שהיא מתבישת וקשה לה להחליט לחביעה.

— כיצד אוכל לדעת למפרע אם אוכל לסלאה או לא?

— אבל צריכים לשטור את הדבר בסוד.

— בסוד? אי-אי! הרי זה מעורר בי סקרנות.

ופוליה ספרה לה, שיש בג'ניבה כמה וכמה עשרות משפחות יהודיות שגלו מרוסיה. הלא הגברת מכירה בודאי את היהודים מהרובע פֶּקִי. רובם חיים שם ברוחק. המקום זה, השפה והחיים זרים. יש בחייהם הרבה צער. ובניהם גדלים בסביבה זרה, מתלמדים בבתי-הספר המקומיים ואין מי שילמדם להתפלל בעברית, להבין פרק בתנ"ך. הרבה צער יש בזה. לכשיגדלו לא ידעו כלל שיהודים הם. להחזיק בית-ספר על חשבונם אין ביכלתם. והנה בא הנה צעיר אחד, סמורנט, והורות למרחתו הרבה, חוקם בית-ספר ליהודים ההם: שם לומדים הילדים תפילה, מדברים עמם עברית...

— מי הוא אותו סמורנט?

— סמורנט אחד... אין גברתי מכירה אותו — ענתה פוליה

בלא-חשק כמשתמטת.

— ואם כן?

— יש מן הצורך לתמוך בבית-ספר זה. קופתו דלה מאד,

והריהו תלוי בנס. מן הצורך הוא לתמוך בו כדי שלא יפול...

הלא תודה הגב' שכך הוא... צריכים להציל את התינוקות...

גברתי מכירה כאן את המשפחות היהודיות מאלום. כלן עשירות...
אם גברתי תאבה תוכל לעשות מה...

הגב' קריינין לא סהרה לענות. הפליאה אותה מאד הצעירה
הואת. במה היא מתעסקת! ולמה היא דואגת!... נשמת העבר
הרחוק שלימי ילדותה, נשבה בפני קריינין. נזכרה את אביה. זה
כבר לא עלה זכרו על לבה. עניני השעה סוככו בעד הזכר הזה.
והנה עתה פתאום... אביה מת לפני שנים אחדות, ויחד עמו מת,
כסדרמה לה, גם אותו עולם משונה של תפילות, של מנהגים
עתיקים וספרים עתיקים... כשהתחילה פוליה מדברת אליה, התחיל
אותו עולם פלאי ונעול, נפתח במקצת לפניו. אבל איזה קשר
בין העלמה וינגר ובין אביה?

— פוליה! האם היא מתפללת לפעמים? — שאלה קריינין,
ספני שבטוחה עברו פתאום דברי סטש היום על התפלה.
— לא. זה כבר לא התפללתי.

— תבוא נא אחרי ואראה לה דבר-מה!

הביאה אותה אל חדר-עבודתה הקטן, נגשה אל הכוננית
שספרים צרפתיים, אישכניים ופולנים המכורים יפה ונוצצים בזהב
גביהם, היו מסודרים בסדר נאה על ארבע איצטבאותיה, ופסלו
של בטהובן ממעל לה. גחנה, הוציאה מהאיצטבה התחתונה
שלושה ספרים ישנים, מכורים בעור, קרועים ושסועי-גב. בסלוד-
של-קדושה הגישהם לפוליה. אלה היו ספר חומש, חובת-
הלבבות ושבת האר"י.

— זה מאבא שלי. אבא שלי היה ירא-אלהים. האם היא,
פוליה, מבינה דבר-מה בספרים האלה? — ותוך כדי דבורה,
דפדפה בהם מתוך סקרנות. ריח עז ומשונה נדף מבין דפיו.

כריח ארוך, שתכריכי-מת גנוזים בו זמן רב בלא להפתח. היל קדושה וצרבת-דת הסתמנו על פניה, בשעה שענייה חזו בין האותיות והשורות כמו בנתיבות מסובכים ונפתלים בתוך חורשה קדומה... אצבעותיה החליקו על הגיר הקשה. עם הקצוות הכתומות, המסולסלות והתפוחות מרוב שמוש. דומה שאותו עבר היא מלפפת, אותו עבר רחוק, שצחק לה פעם מבעד צעיף—ונעלם...

— כשאבא היה קורא בספרים האלה, יש שהיה בוכה... היה מרבה להתפלל... — אמרה חרש אל נפשה כשהיא מוסיפה לדפדף בספרים.

סגרה אותם, ובוהירות ובקדושה החזירתם אל מקומם. חבקה את מתני פוליה וחזרו אל הספה. קרייניץ הבטיחה לפוליה להשתדל בדבר בית-הספר, ואף חלק מהוצאותיו לקחה על עצמה אלא למי צריכים למסור את הכסף? אה... כן! וה"סוד", "הסוד" חיכן הוא?...

— את הכסף — השיבה פוליה בטנוחה — צריכים לשלוח על-פי כתובת אותו סטודנט שמטפל בזה. והסוד... באמת, אין כאן סוד... אלא, פשוט, איני רוצה שיוודע למישהו שאני מתענינת בזה, שדברתי עמה על בית-הספר. בל ידע מזה איש השמעה? — האף אותו סטודנט אינו צריך לדעת?

— לא ולא!

— אהא... —

— שום "אהא", נברתי! אותם הגברים נמהרים הם להסיק מסקנות. אלהים יודע איזו השערות-של-שמות עולות לפעמים על דעתם... צריכים להזהר... אני מתענינת פשוט בבית-הספר... רק

בבית-המפר, כמובן... ואיני רוצה שאותו סמורנש או מישהו אחר יחשוב אחרת...

— ואינה רוצה שאף אני אחשוב אחרת? — בבת-צחוק של ערסה שאלה הגב' קריינין.

פוליה אדמה קצת ואמרה:

— איני רוצה שאף היא תחשוב אחרת. אנב, הכתובת למשלח הכספים היא: ריו קרל-פֹּכמ, מספר כ"ה, קומה ג', שמאל, הארון ש. אינהורן.

— תחכה נא, תחכה נא! קרל פֹּכמ, כ"ה, קומה ג'... דומני שאני מכירה את הצעיר הזה... זעזוע קל עבר על פני פוליה.

— מהיכן היא יודעת אותו? — שאלה בשמה רפה.

— זהו צעיר בעל פנים אוריינילים מאד. הוא דר אצל אשה עניה, שמתפרנסת משירות בבחים ורים לשעות קבועות. אשה זו שכבה פעם חולה ואני טפלתי בה. שם הכרתי את הסמורנש. הוא היה מנדנד העריסה, מאכיל התינוקות, משחק עמחם... ואיך היה עושה זה! כדאי היה לראות! את לבי קנה ממשי... צעיר מענין...

— א, לגמרי לא טענין. בן-אדם ככל בן-אדם—העירה פוליה.

— לא. הוא אחר.

— ראיתי הרבה צעירים לא פחות טובים ממנו.

— לא בגלל טוב לבו, אלא...

פוליה חשקה מאד לשאל הרבה על-אדותיו, אך תחת זה הפליטה בשוין-נפש גמור:

— איני מכחישה שיש לו מצח יפה ועינים...

— והעינים? — נכנסה הג' קריינין בצחוק לתוך דבריה —
 והעינים? המצאה אצל הרבה צעירים עינים כאלה?... אבל
 איך אוכל לשמור את כל הענין בסוד, ובז-בזמן לקבץ כספים?
 — למה בסוד? אני רוצה רק שאותו צעיר...
 — בעל העינים היפות...

— יהא כך — חזרה פוליה בהעיות-פנים — בעל-העינים
 היפות לא ירע שאני השתדלתי בענין זה... רק זה בלבד, אותם
 הצעירים, הלא היא מבינה, יכולים לחשוב אלהים יודע מה...
 — כן, כן, אני יודעת, אני מבינה... — הפסיקה אותה
 הג' קריינין בצחוק קל.

פוליה הרגישה באירוניה הקלה שבדברי הגב' קריינין,
 לפתה בשתי ידיה את צווארה, לחצה פניה אל זרועה, סמוך
 לכתפה, וקראה:
 — לא! לא! לא! אינה מבינה כלום! כלום אינה
 מבינה!...

וכשהרימה את פניה המשולהבים קצת:
 — ואם היא מבינה הכל, אם היא מבינה... אדרבא,
 תאמר נא לי מה זאת, מה זאת... אהבה? א? אבל תיכף ומיד!
 אבל תיכף ומיד! בלא לחשוב הרבה, ובשפה ברורה, כדי שאוכל
 להבין!

— ה-ה-ה... מה זה היה היום לפוליה שלי?
 — תאמר נא לי, תאמר נא לי, אמא הקטנה, מה זה
 היה לי היום?

נמלה את שולי הסודר השקוף שהיה על כתפי הגב'
 קריינין, מתחה אותם על פניה ודרך האריג הך-מך-הך, קראה:

— הן, אהבה!... אהבתי!... איך?

וצחקה.

זרקה ממנה את הסודר, אחזה את שתי כפות ידיה של הגב' קרייניץ, לחצה אותה יפה יפה, כלה נרגשה ונסערה, ודברה: — אינו בת-צחוק יש לה, בת-צחוק חרסית כזו... כאלו דבר-מה זורח בקרבה פנימה, ונוגה-זרחו על פניה... וראי רבים אהבה בחייה! תאמר נא לי, האם כן הוא? הרבים הם האנשים שאהבה?

— פעוטתי! וכי כל אשרנו הוא באהבת האנשים אותנו?

— אם לא זאת, מהו אשרנו?

— אשרנו הוא רק באהבתנו אנו, בתי!

— אה, לא! — קראה פוליה — אהבתנו אנו הוא אסוננו...

בת-הצחוק כבתה פתאם על פני הגב' קרייניץ. צמרמורת קלה עברה על פניה, וקמט עקום נה אצל פיה:

— האומנם? מאין לה זה: כשהייתי בשנותיה חשבתי אחרת...

— ועכשיו?

— ועכשיו...

לא גמרה. נחמכה בגבה אל משען הספה, מופשלת-ראש לאחר ופניה כלפי התקרה. הם היו חורים מאד. אזור כך התרוטטה מסקומה לאטה, כמו חולה, נגשה אל החבצלות, אספה גבעוליהן בכף יד אחת, וכסתכונת לחריה מהן, השקיעה את כל פניה בתוך גביעיהן הסכוכים...

מיד קפצה פוליה מסקומה, נגשה אליה מאחור, חבקה בידה האחת את סתניה, ובשנית למפה את זרועה, למפה הרישית, ושחקה. שתיהן שתקו.

אחר רגעים אחדים לחשה לה בדממה :

— אמא... אמא טובה, חביבה ויפה! צדקת, צדקת...
אנו צריכות לאהוב, אך לאהוב ולאהוב, אנו הנשים... אוהבים
אותנו או אין אוהבים — אחת היא לנו. לאהוב ולסבול —
זה נורלנו. באהבה זו שאנו אוהבות — כל אשרנו. הלא כה
הם דברך אמא, אמא קטנה וחביבה!
דברה בלחישת, לאט לאט התנועעה עמה, כשהיא חובקת
אותה, כוו שמנדרת ילדה קטנה ומשדלחת...

כשיצאה פוליה החוצה היה כבר חושך. הרוח הסתה
באילנות והעין הבהינה בקושי, בחשכת האויר, את העלים
הנושרים באויר כשלג שחור... כשעברה את החצר, שמעה
מאחריה רשרוש עלים תחת צעדים. נפתח — ולא ראתה שום
איש. יצאה אל הרחוב. לא רחוק מהפילה של הגב קריינין
היתה תחנת הטרכם. נכנסה פוליה אל סוכת התחנה לחכות
לטרם. בסוכה היה חושך, אור הפנס הסמוך לא הדרר אליה.
פתאום נפל פחד סתום על פוליה. נדמה לה שמישהו מסתובב
בלאט מאחרי הסוכה.

„אלה הם העלים המרשרשים“, הרגיעה את עצמת.
והתיראח בכל זאת לצאת מן הסוכה.

לבסוף נגש קרון הטרכם סמוך לפני הסוכה ברעש מהריש
אזנים. פוליה קפצה אל הקרון הריק. והציצה בחלון :
סטש עמד בחשכה, בלא כובע ובלא מעיל, והביט אחרי
הטרכם המתרחק...

IX.

הנשף של הסטודנטים היה מטשמש ובא. פוליה היתה עסוקה מאד. הדפסת התכניות וכרטיסי-הכניסה, שכירת האולם, קבוץ הפצים שונים להגרלה, — כל הענינים המטרידים האלה, ישנהגים לחלקם בין חברים אחרים, העמיסה פוליה על עצמה. יום יום היו רואים אותה הולכת הליכה מהירה ונמרדה, סובבת בחנויות של קארוש וקוראטרי, ובהן מלווה אותה כצל, טעון צרורות וקופסאות, בפנים עיפים ובמצה מויע. הליצנים ש"במושבה" קראו לו על שום כך "דשני מוש" (ברוסית: הבעל ממעון-הקיץ) או ה"פו". בתחילה היתה פוליה מתענינת בנשף אך מעט מאד; מכהן קוו עורכי הנשף לקבל רק נדבה הגונה, כי ידוע ידעו, שהוא עומד מרחוק לעניני הסטודנטים, ואלה שטמחו בגלל זה וגם בגלל שהוא "בורגני". והנה, לתמהונם של הבריות, השקיעה פוליה את עצמה בעניני הנשף מתוך התעוררות של קדחת, וכהן נגרר אחרית. על כבר הפלן-פלי, באולמי האוניברסיטה, בבית-האוכל לצמחנים ובכל מקום שהסטודנטים נפגשים שם, היתה פוליה מחלקת כרטיסים למכירה ו"פושטת את העור" מכל מי שמזדמן לידה. ותמיד כהן עמה. הליצנים היו רומזים על זה ב"מהג..." שנשמע לכמה פנים; והצעירות, לשמע ה"מהג..." הוה

היו צוחקות צחוק עצור מתוך השפלת עינים, כאומרות: "ביצר
נוכל להבין מה שעולה על דעת-הגברים שלכם?". וביניהן לבין
עצמן היו מתלחשות.

פעמים, כשהיו פוליה וכהן מורמנים, דרך חוור על
פתחי היהודים העשירים, סמוך לדירתו של מרשוב, היו סרים
אליו לנח. פוליה היתה משתטחת על הדרגש ומצוה לכהן
להריק את החבילות ולהראות לה מרשוב את כל הרכוש שעשו
למובת ההגרלה. וכהן מציית, מטריח את עצמו, מוציא אחד
אחר ומגבב על השלחן גלויות מצוירות, סכבנות, גלילי-חומים,
פסלים, כובות, הצוצרות של תינוקות, גרבים, עפרונות, מסרקות...
אחר כך היה משלב ידיו על כרסו, מנענע ראשו מעלה ומטה,
ונאנה על עצמו:

— ואת כל אלה אני נושא ואני סובל זה ימים אחדים...
פוליה ומרשוב צחקו.

— תסתה אני עליו, טר כהן! — אמר מרשוב — שהוא
מקריב את עצמו למובת הנשף...

— וכי אתן לה לשאת לבדה את כל המורח הזה? הלא
נפול תפול!

— וכלום לא נמצא סטורנט אחר, שהיה יכול למלא
מקומו?

— את מקומי?...

הוא שאל את השאלה הזאת בטון, שהביא את מרשוב
לידי טבוכה וחרטת על שאלתו.

בכל התייחסותו של כהן אל פוליה היתה מעין אפוזיטרופסתו
של גדול על קטנה. כהן היה מאותן הבריות שמרגישות את

עצמן הקיפות ושולמות רק בשעה שהן משועבדות לחברה ותלויות בדעתה. כמה וכמה מסנהגי פוליה, מדבוריה ומעשי-שובבותה היו טעוררים בו חרעומות והתמרסרות כעבירות על הנמוס, והיה מרשה לעצמו להעיר למוסר אוניה בדברים קצרים, כהלכות פסוקות, מוטעמים ומודגשים בהבטה בטוחה ותקיפה של בן-סמך שאין מורים בפניו. פוליה היתה מקבלת את אפומרופסותו במנוחה ובבת-צהוק, שקשה היה לעמוד על משמעותה, אם היא של בטול או של חבה.

הנה היא שוכבת על הדרגש של ה' מרטוב, עיפה מהליכה ומדאגות לאין סוף, והריחי שופכת לפניו את לבת. הכרטיסים נסכרים בקושי, התמונות ההוות אינן עולות יפה, המזמר מהקונסרבטוריום, שהבטיח השתתפותו, חור בו... באותה שעה יושב לו כהן פרוש בקרן-זווית, מוציא מכיסו פנקס קטן מכורך הדר, ובעפרון דק שהיה מהודר יפה יפה, הוא רושם ורושם, מבקר ובוהן איזה חשבונות. פוליה מעבירה פתאם את כמה על מצחה ומתאוננת על כאב ראש. כהן, השקוע לכאורה בחשבונותיו, אינו מאבד אף מלה מדברי פוליה: "שליש ושמונה... ושלוש... ארבעים ואחת... וכל זה בגלל הנשף. כדאי לחלות בגללו... ארבעים ואחת... ועוד שלשה... סוף-סוף עוד תפול חולה במטה... ארבעים וארבע..." פוליה שומעת את רטונו ואינה יכולה להתאבק מצחוק: — אה, כהן טוב-הלב שלי! הנה הוא הנאמן לי מכל מכרי. ואני מכירה לו טובה בעד זה. מה להם לכולם אם ראשה של פוליה כואב עליה, או אם שנה הכואבת אינה מניחה לה לישון? מה להם, קרי-הלב, הנולת שלי? אך לא כן כהן, האביר שלי... על הנולת שלי בנוי כל צער-עולמו...

על-פי הרוב היתה משלחת את כהן עם החבילות הביתה והיא היתה נשארת אצל מרטוב. ומה מזור הדבר! מכיון שכחן היה נפטר לביתו, היתה זו נעשית אחרת לגמרי. כאלו מעין חדש היה נפתח אז בנפשה, היתה מדברת על חיה הפרטיים, על עניניה האינטימיים, על „ביתה“, על מכתבים שקבלה מעירת-מולדתה. על-פי רוב היתה מתאוננת סתם, מבלי שהבין מרטוב על מה ועל מי...

פעם אחת נכנסה אליו בשעת בין-השמשות עצובת-רוח מאד. קבלה מכתב מה „בית“. אמה מתאוננת על העסקים הגרועים, על „היורדים“ שנתרבו בעירה. סיום שהתחילו מגרשים מן הכפרים התחילו קבצני הכפר מתכנסים בעיירה, ושם איש רעהו חיים בולעים. תחלה עוד היתה התנות מקור פרנסה לאיזה יהודים, אך אחרי שה „סויזניקים“*) התחילו פותחים חנויות משלהם כדי להתחרות ביהודים, נשבר גם מטה לחם זה. והמנוסה רבה לאין שעור. נסים לאמריקה, נסים לאוסטרליה, לארץ-ישראל, נסים יהודים כמו מדליקה. והעיירה מתרוקנת והולכת, ממש אין להחירה שוב. נסגרים בתים אחד אחד, ועל החלונות מדבקים קרשים, כשברי החרס על עיני המחים... המכתב הזה עקר מאד את רוחה של פוליה. היא מוטלת על הדרגש ומזמרת לה חרישית שירים יהודיים-עממיים, פתאום עוברת לאיזו אופירה ומסיימת בנגון וולכי... זמרה בלי הפסק, חרישית, אך בדביקות רבה. מרטוב התהלך בחדר, עיזן סגריה אחר סגריה והקשיב, מבעד לזמרה הזו, אל עגמת-נפשה וסערת-רוחה של הנערה.

*) חברי „אגודת העם הרוסי“ — חברה אנטישמית.

פתאום הפסיקה. נזכרה דבר-מה וקראה לו שיגש וישב על הסבוכיִקָּה, סמוך אצלה.

— מה לך, פוליה? — שאל וגהן אליה, כדי לראות בחשכה את פניה (פעמים היה מדבר אליה בלשון "את" על סמך הכרתם מכבר, והיא לא הקפידה).

— ישמע נא, בבקשה, מה שאני רוצה לשאול. יאמר נא לי את דעתו: כלום מסוגלה אני לאיזה מעשה... לאיזה מעשה, נו... רע מאד, בקצור, למעשה ששל, סקנדליוזי? שאלה זו הפתיעה אותו כל-כך, שלא מצא סיד מה לענות.

— שאלה משונת... — נמסר.

— מוטב. אנסה לשאול בנוסה אחר. אם יודע לאדוני בבקר אחד יפה או בלתי-יפה, שפוליה ויגדר עשתה מעשה מגונה... נו, נאמר מגונה מאד... מה יהיה אז? היוסיף לקבלני ברצון בביתו? חיבקש ללמד עלי זכות? או אולי ידחני בבוז? — אבל, פוליה! אלהים עמך, פוליה! איזו מחשבות עולות על דעתך? למה החקירה הזו? הלא אין את מסוגלת לשום "מעשה מגונה מאד".

— נניח... דבר שאינו מן הנמנעות...

— איני מבין, מה יכול להכריחך לכך... איני מבין בהחלט כלום...

— מה יכול להכריחני? נה-ה-ה... ושטא יש דבר כזה שיכריחני? טי יודע... לא! ובאמת, מנין לו שאיני מסוגלה? ולי נרמה להיפך... בעצמי איני יודעת אם טוב או רע אעשה. רק זאת אני יודעת, שפעמים אני תופעה חיים, כה תופעה, כה תופעה

חיים!... המבין הוא? לחיות כמו... כמו... בקצור לחיות!

ובקול נרגש:

— בילדותי קנו לי בובת-חרסינה יפה מאד. הבובה הקסימה אותי. יפה מאד היתה. אך אמא לא נתנה לי לשחק בה, מחשש שמא אשבור אותה, כי קטנה הייתי אז. חלום יקר אחד מלא או את כל חיי, יומם ולילה: הבובה היפה שלי! אך חלומי זה היה סגור בארגנה של אמא. פעם הוציאה אמי את בובתי מן הארגו ואמרה לי: הנה יש לך כבר שכל לשמור על חפצך. הא לך בובתך לשחק בה. אולם אז הייתי כבר גדולה ולבי לא הלך אחרי בובות... כך נדף ההלום בטרם נפתר.

ראה מרטוב שנשמת העלמה לכודה ברשתות געלמות, והריחי מפרכסת בהן, רחם עליה ולא ידע כיצד יתיר את העניבות המהדקות אותה. היה בדבריה-תלונותיה אלה עם דמדומי ביון השמשות משהו מגרה, משהו מסעיר הדם, כהשתכרות זו המתגברת עם כל טפה וטפה, לאטה וחשאית... קם מהטבוריטה ועבר אליה אל הדרגש. התחיל מדבר אליה דברים רכים וטובים, חמים ומרניעים. היא נלחצה אליו בגופה, כמבקשת ממנו חסות ומפלט. ממגע זה עבר כורם חשמלי בכל אבריו. ריחה וחומה שכרו אותו.

דבר אליה על אדות האהבה, היופי והאושר האצורים בעלומים. בשעה אחרת ואלו שמעם מפי אחר, היו הדברים נראים לי כבנליים וריקים. באמת, לא הדברים שהביע היו חשובים באותם הרגעים, אלא משהו אחר, אחר לגמרי, שהסתתר מאחרי הדברים. באותם הרגעים היתה נפשו גופה שוקקה מעגמה לא ברורה, מחמלה על הריבה הצעירה הזאת, שמור צערה

וסערה נעלם ממנו, מאהבתו אל צערה זה חסתום ומכיסוף אל גופה הריחני. ערפל חם ומהמם עלה אל ראשו.

— העלומים, העלומים!... — קראה — מוטב שאעכרם ובלבד שאשמה מעט. החיים מהם? והירות! נחת... והירות! ממי? מהבריות? מעצמי? ממי? איני יודעת! על כל פסיעה והירות, אך והירות...

המי! — הפסיקה מרמזב וחטה אונו להקשיב: מהחדר הסמוך נשמע שעול — מי שם?

— עורב וקן אחד — השיב קולו של הד"ר רינוב.
— א, דוקטור! — קרא מרמזב בקול אטום מכעס על שבא זה להפריעו.

פוליה קפצה במהירות ממקומה, והתחילה מתקנת את חמרקה שהיתה קצת פרועה.

הד"ר רינוב נכנס בפסיעות כבדות ודבר:
— מפני-מה לא הדלקת המנורה?... על כל פסיעה והירות...

— עורב וקן... — רמז מרמזב והעלה אור בחדר.
פוליה, קצת מבוששה וקצת מהייכת מתוך מבוכה:
— אי, אי! לא יפה, לא טוב מצדך, אדוני הדוקטור, לעמוד מאחרי הדלת ולהקשיב! יודה נא על האמת! האם לא כן, הוא עמד מאחרי הדלת.

— ה, הגם את הנך כאן, בתי החביבה? — קרא משתומם, כאלו אך זה עתה הרגיש בה — מה שלומך? מה חייך-מעשיך? לחץ ידה בכניעה רבה — לא, בתי, אל תחשדי בי כדבר הזה. מה שאמרתי, מנסיוני אני יודע. מן הנסיון אני יודע שעלול אדם לאבד

ראשו לא רק מתוך הליכה בחשכה, אלא גם תוך-כדי ישיבה בחשכה על הרגש, למשל... וביתור כשאני יחירי... אָח-ח-ח ! קר, קר מאד — התהלך בחדר וגאנח ושפשף ידיו זו בזו.

— אדוני הדוקטור ! הנסה פעם „לאבד ראשו“ בחשכה ? —
שאלה פוליה דרך צהוק והצלפת מבט כלפי מרמוב.

— אָח-ח-ח ! גם כזה וכזה קרה לי, בתי היקרה ! אני בחשכה הייתי תמיד מאבד את ראשי. לאשרי הייתי מוצאו אחר כך לאור הבקר...

— היכן ?

— על הכר, סמוך אצל ראש אחר...

— סבא ! יעצור נא בעד לשונו ! — קרא לו מרמוב.
פוליה צמצמה את כל תשומת-לבה על נעלי-ידיה, שמתחה אותם בקושי על אצבעותיה.

— למה היא ממהרת כל-כך ללכת ? — שאל הוקן באחוז בכמה, כרי לעכב בערה.

— והירות, אדוני הדוקטור ! — קראה הנערה בחלצה את כפה — שמא שמע שגם אפשר לא רק לאבד הראש אלא גם לשבור המפרקת, ולא רק בחשכה, אלא אפילו לאור החשמל ?... ויצאה.

— אש להבה ! — קרא אחריה הוקן בתנועת-ראש.

ומיד נגש אל השלחן הקטן עם לוח-האישקוקי. כאדם העושה בתוך שלו מעשה רגיל, סדר עליו את ה„גלמות“ בשתי מערכות זו כול זו. אחר כך מציץ את מקטרתו והמתין. מרמוב התהלך בחדר ועשן אף הוא.

— די! — קרא לו הוקן—די להסתובב כמטלטלת אילך
ואילך. שב!

מרטוב עמר, הביט אליו בתמיה ופרץ בצחוק.
— הסבא שלי! יסלח נא לי... הלא שכחתי לנמרי שהוא
יושב כאן, בחיי... איזה פוור-רוח! אבל יסלח לי...
— אדם חביב אתה, אין מה לדבר! בקצור: בלבנים או
בשחורים?

— בלבנים... בשחורים... מה נפקות, סבא? אלו לפחות
היו ה"גלמות" מתנועות מאליהן...

— מה יתנו ומה יסיפו לך "גלמות" כאלו שלא היו
שואלים אפילו בעצתך?

— את התענוג לראות בנצחון-שוא ובמסלול-הבל, בלא
שאשתתף בהם.

התחילו משחקים. זמן רב שחקו מתוך שתיקה. רק עשן
הסיגריות והמקטורת התאבק מעל לראשיהם.

מרטוב הפריע הראשון את השתיקה:

— אותה עלמה, נחמדה היא מאד... הניל שלה... תקופה
של משבר בנפש... מעוררת רחמים. אבל רחמים... רחמים,
מצ... — פצה בישתי אצבעותיו מתוך התקשות למצוא המלה
המתאימה — מעין אימוציה אסתטית יש ברגש זה של רחמים...
המבין אתה את זה?

— הבנתי יותר ממך... היכן התיצבך בסוסך? הריני
מסירו תיכף... צריך אני לאמר לך: בריה משונה הוא האדם,
בריה משונה!... כך, הלכתי! שמור נא את ה"רץ". אתה מצחק
היום רע מאד.

— בריה משונה, במה ?

— אח-ה-ח. ברהמי ובאכוריותו. אין לך בריה שתגרום כל-כך הרבה צער לחברתה כמו האדם, ואין לך בריה שתדע כמותו מאותם הרחמים, מאותם הרחמים — ופצה באצבעותיו, בדיוק כמו שעשה קודם מרטוב — שיש בהם מעין אימוציה אסתטית, מבין אתה ?

מרטוב זרק כלפי דינוב מבט בוחן. עיני חוקן היו משפלות אל לוח האישקוקי.

מרטוב דמה, שהוא מבין אל מה מתכוין הד"ר דינוב. זכר הגב' קרייניץ חלף במחן. הבקר הביאו לו מכתב קטן ממנה, ובמכתב היה כתוב: „אני סובלת. בוא והשיבה לי את סנוחתי. בוא אלי ואמור לי שאני שוטה, שחרדתי לשוא היא, שכלום לא שנה בינינו, ואלהים יברכך. אני מחכה לך בבקר, בצהריים, בערב, בכל עת ובכל שעה. בוא! בוא!...". המכתב מונח בכיסו, והוא חכה לפוליה הערב... כלי האישקוקי בין אצבעותיו נקש ונקש הרישית מתוך רעידה קלה על פני הלוח.

— א! מה הוא מתכוין ? — שאל מרטוב בקול אטום.

— כונתי שתזהר במשחקך. עד שאתה רודף אחרי קל-המרוץ, הוששני שמא תאבד לך המלכה...

נעץ מרטוב עיניו בוקן וזמן-מה בחן אותו כמבטו. פתאום שלח ידו וזרה הכלים מעל הלוח:

— המשחק נגמר !

— לא. הוא רק נפסק. ודע לך גם זה : אל נא תתחיל במשחק, אם אינך יורע למפרע שתוכל להמשיכו עד הסוף...

— אדוני הרוקטור! הלא באמת עורב הנהו! עורב וקן,
עורב וקן...

הרופא פשט לפניו את רגליו על הרצפה, נעץ ידיו בשני
כיסו מכנסיו וממותח כך בנקליט, שלח כלפי התקרה עשן
מקטרתו, כשעיניו האחת ממוצצצה, והשניה קורצת אל תוך החדר.
— היכן אתה סועד הערב? בביתך או בעיר? — שאל
אחר שעה קלה.

— הדבר תלוי בסוג-האוויר. הטוב הוא או רע?

הזקן משך באחת מכתפיו:

— עברתי ברחוב ולא ראיתי, באטונתי.

מרטוב פתח האשנב והוציא ראשו החוצה:

— קר ושקט בחוץ. להיכן נלך לסעוד?

— אל הפנסיון של מרס ריבו, מול המגרש של פֶּלִין-פֶּלִין.

אני סועד שם בימים האלה כמעט בכל ערב. המזונות שם תאווה
לֶחֶם. מרס ריבו נועדה מתחלת ברייתה להכין רוסטביפים טובים.
פניה כפני חלת-חטים חמה, ריחנית, קצתה לבנה קצתה ורודה-
אדמדמית, שאך זה עתה הוציאוה מן התנור. אתה תראה, אתה תראה
גם מאחור גם מלפנים לא יחסר לה המזג... הכל קום-איל-פז...

— הבה ואשמע הפעם בעצת בעל-עבירה זקן ואלך לטעום
מחלת-החטים שלו...

כל הדרך לא הוציאו שניהם אף הגה מפיהם. שתקו גם
בשעת הסעודה. מרטוב היה מרוגז-עצבים ואכל בלא-תיאבון,
והד"ר דינוב צמצם את כל כונתו ברוסטביין שלו. מצחו הגבוה
והורוד הזוע, בלוריתו הקלושה והלבנה השתרבטה, הודקפה
בגרגרנית זו שקוראה: „הב! הב!“ מומן לזמן היתה נפלטת

מפיו נהימת-הנאה. מרמז השב: „איזה כיעור! איזה בעל-חי מכוער הוא האדם“.

אחרי הסעודה יצאו שניהם איש עם מקשרתו ועם סיגרייתו, ועברו בשביל הצר שלאורך הפליין-פלי. המגרש היה ריק. איזה זוג עמר מרוחק, בתוך העשב ושתק. שלשה ספורנטים. כסדומה מהבלקן, עברו שלובי-זרוע וצפצפו איזה מזמור מאופיריטה ידועה, שלמדוהו בקפה-שנטן. רעש מרחוק הטכם. שרק איזה אוטומוביל מקרוב. ושוב השכח ודומיה. מרמז הלך על-יד הד"ר דינוב וחשב, שהוקן הוה מסתיר ממנו את דעתו עליו ועל יחסו אל הנב' פלציה-עורב וקן זה מטפטט הרבה, ואת סוף-דעתו אין איש יודע. מרמז החליט אמנם בנפשו, שאין דעת הוקן מענינת אותו כלל. ואף-על-פי-כן הרגיזה אותו שתקתו. ברי שהוקן מחייבו, והחרנו על שאינו אומר לו זאת.

כממשיך הרהוריו, אמר בקול:

— אומרים שבחיי כל אשה יש תקופה, שהיא בחוקת מכנה לה, תקופת המשבר... והו הגיל של האשה הבלנקית... הושבני, אדוני הדוקטור, שתקופה כזו מצויה גם אצלנו הגברים. — אצל גברים הולכי בטל כמותך.

— הפעם לא כוון אל האמת. אני עובד הרבה ובהשק. ויש לי שעות נפלאות של קורת-רוח. האמנות, הפיוט... — האמנות, הפיוט אֶחָדֵיהָ...

מרמז עשה עצמו כאינו שומע, והמשיך:

— לכאורה, אין לי תרעומת על מולי. בספרות יש לי הצלחה. יש לי מעריצים. ספרי נמכרים בכמות הגונה. אולם... אולם... למה אכחד ממנו, סבי הטוב? יש שאת כל הספרות,

את פרסומי, אפילו את נצחיותו של שכספיר, הייתי נותן בעד נסף אחד של חיים! שומע הוא? את כל זה הייתי נותן בעד רגע אחד של נעורים רותחים, בעד רגע אחד קלא אש-עלומים... הד"ר דינוב לא אמר כלום. ידיו היו מסולקות על גבו ומציץ בלי הפסק את מקטרתו. היה מוציאה מדי רגע מפיו, רוקק הצדה, ושוב מוצץ. מרטוב המשיך:

— להתהלך, סבא, בין בני-אדם, עם ההכרה בלב, שכל הרענן והפורח כבר לא לך הוא, שכבר סף, סף לגבי כל זה... נורא הוא! נורא להתהלך כשכיב-טרע בין צמחים וגדלים!... — האמנות... השירה... זאת, כנראה, אינה פורחת אצלך, א?

— הא! את ערונת השירה והאמנות אפשר לחשקות רק בטל-חיים זה, שעליו אני מדבר לך... ואם מל זה אין, תיבש גם האמנות... ח ח ח... הנה הוא לא ראה אפילו את מוג-האוויר אם טוב הוא... את, סבא, סבא! השמים ושקיעותיהם, ההרים וגוניהם כבר מתו בשבילן, הוא אינו רואה אותם. לא כן? רק הרוסטיביץ של סדם ריבו חי וקים! ידבר נא, סבא! הן, הישן הוא? חבק את מתני הוקן, ובלחש, כמגלה לו סוד, אך בהמעטה מיוחדת:

— הנה הוא מעשן את מקטרתו במנוחה כזו. העולה פעם על לבו, שהוא כבר נדון למיתה?... שהגרדום כבר הוכן? הוקן התעורר מאיזו מחשבה וצחק את צחוקו הפנימי. רק כרסו רעדה קצת בשעה צחוקו, ועינו האחת הפקוחה הבריקה לאור אש המקטרת שהיתה מהבהבת לרגעים. — זה יותר מששים שנה שאני נדון למיתה. התרגלתי כבר...

— אנב, ירשה לי לתקן שגיואה קסנת. דומני זה יותר משבעים שנה...

— אחת היא... — הבק זרועו של מרטוב, ובצאתם אל רחוב אַיקול-די-מדריצין, אמר:

— כשהייתי כבן ארבעים-וחמש או כבן חמשים... אני זוכר בדיוק... היו גם לי מחשבות כמחשבותיו. קנאה זו אל החיים, היא קנאת עונב ולא קנאת אהב... בעורקי צריך אני לאמר לך, נול או עדיין לא דם, אלא יין. איוה קיטור של שכרון ערפל את מוחי. הייתי יפה, צריך לאמר לך, פקת, והנשים אהבוני. ואני אז חלמתי על כבוד, על פרסום וסבלתי בו-בזמן רעב ומחסור. לא ידעתי אז את מי אני אוהב יותר, את הנשים או את חלומותי. ואז היו נשים, צריך אני לאמר לך... מה הן אלו הבאות עכשיו לכאן מכל קצוי רוסיה והבלקנים!... אודים עשנים! הלא הן יודעות כבר הכל למפרע. לא תפליא אותן בכלום. אבל אז, אז... אָח-ח-ח... אָלֹת צעירות, לוחטות... המסתורין, הרטט לפני הרמת-הצעף... והרומנטיות, וה"אָח!" וה"אָח!"... רק אז, חביבי, דוקא אז הייתי מהלך כנרדן למיתה... נשכתי אגרופי מכאב על שאי-אפשר לעצור בעד העלומים והבחרות שלא יחלופו! מרטוב ידע שהוקן טשקר לו הרבה, כדרכו, ולא ידע להבחין היטב בין מדת השקר ובין מדת האמת שבדבריו. ואף-על-פי-כן שמע בענין רב לספורו. הוקן המשיך:

— קצוי-תבל, ארצות רחוקות התהילו אז מושכים את לבי, ואני ידעתי שעיני לא תשורם. ידעתי ששפע של אושר ועלומים ירד לעולם ולא נחלק בין חבריות במדה שוה. ידעתי שצבא של מקרים ושל אפשרויות-הצלחה חונים על האדם סביב

סביב, ועינים אין לי לראותם, להבחינם, לתפשמם. יש רק תקוה להנגף בהם בהיסת-הרעת. ולבסוף — הסות השומר צעדיך ומחכה לשעת הכושר. כל זה רתק את נשמתי ברחוקי-פחד... עברתי אז בתוך קבוצה אנרכיסטית עבודה מרובה ובהתמסרות נואשה...

— ...עד שהוציאוך משם!

— לא נשא. אגדת-הבל... אבל הרי זה כבר נגזר מאופירה אחרת...

יצאו מרחוב איקול-די-מדיצין, ועברו אל הרחוב השומם בקרבת הדרך הפונה אל היער די-בטי. הלכו בשדרות האילנות שלאורך חוף הארנה. בחשכת האויר התחילו מרחפות פתותי-שלג זעירות ומסתובבות, כאפר של מגילה שרופה, הפורה באויר...

— השלג הראשון!... — דובבו שפתי הזקן באדישות.

— השלג הראשון!... — בלבו של מרטוב התלכה רגע אחד אור בהיר, ויהר עם זה זע בקרבו דבר-מה מרנין וחביב... זכרון רחוק, נמוג ורפוי, כדמות עב קל, מימים רחוקים, מארץ רחוקה... רגע משנהו כבה כל זה, ושוב — חושך וקור...

הד"ר דינוב רכס את מעילו, זקף צווארנו ונאמה:

— c'est ça... אנו מתנועעים, הביבי, על גבי לוח האישקון.

איני יודע בזכותו של מי עודני נצב כאן ובזרנו של מי אהרף. סוף-כל-סוף, וכי לא אחת היא לי? וכל השאר שזה לא יותר מעשן מקטרת או מנשיקת-אשה. כך, כ-ך... שנים רבות הייתי רופא באניות שונות. הייתי בסינגפור, בקלקוטה במדגסקר, ראיתי בני אדם... ראיתי את מעשני האופיון במרתפיהם וראיתי את קברניטי המדינות בטרקליניהם. הצר השזה שבכלם צריך

אני לאמר לך—ברוסֶפֶיף על מַדָּם ריבוּיִשׁ יוֹתֵר מִמִּשְׁיוֹת, באִמּוֹנְתִּי!
 נִגְשׁוּ אֶל אֶחָד הַבָּתִּים הַבּוֹדְדִים מִקְפֵי גִנוֹת וּגְנֵי-יֶרֶק.
 הַרְפֹּא הִתְעַכֵּב לִפְנֵי דַלַּת הַבֵּית, זִמְן-מָה פִשְׁפֵּשׁ בְּכִיסִי בַגְדָיו
 וּבִקֵּשׁ מִפִּתְחוֹ, וְזִמְן בְּתוֹךְ כֵּךְ הַבְּרוֹת לֹא-בְרוּרוֹת, כֶּשֶׁם שְׂרוּטָנִים
 הַשְׁכוּרִים, הַיִּשְׁנִים וְהַזְקֵנִים. מִן-סֹף מֵצֵא הַמִּפְתָּח, פֶּתַח בִּקְוֵשִׁי
 הַדַּלַּת. חוֹר וּנְפִנָּה אֶל מְרֻטָּב, נִשֵּׁם לְתוֹךְ פְּנֵי רֵיחַ טֶבֶק חֲרִיף וְאָמַר:
 — c'est ça ... אַתָּה מִוכֵּן וּמוֹמֵן הָעֶרֶב לְהַלְקוֹת אֶת עֲצֻמְךָ
 עַל שׁוֹקֶנְתָּ... אֲבָל הֵנָּה, לֹא כִדָּאִי כָל הָעֵינִן הַזֶּה... כָּל אוֹתָם
 הַדְּבָרִים הַנָּאִים שִׁשְׁרַת עֲלֵיהֶם בְּאוֹנֵי הָעֶרֶב, כִּמוֹ הַעֲלוּמִים,
 הַשֵּׁשׁוֹן, הָאוֹשֶׁר... הָאוֹשֶׁר! חֶחֶח... הֲלֹא בִינֵנוּ לִבִּין עֲצֻמָּנוּ אֲנוּ
 יוֹדְעִים, שִׁפְרוֹשׁ אֶחָד לָהֶם וְהוּא: מָה שִׁטְמוֹן בְּתוֹךְ אוֹתָם
 מִכְנָסֵי-הַבֶּד הַלְבָּנִים וְהַקְצָרִים שֶׁמִּתְחַת לְשִׁמְלָה... נִשְׁמַת הָאִשָּׁה,
 הַבִּיבִי, אֵינָה יוֹתֵר מִנְשִׁיקָתָהּ, וְגוֹפָה — נִנָּה! הַצֵּר סְרוּחָה מֵאֲחֹרֵי
 חוּת מִקְוֶשְׁטָהּ, בְּאִמּוֹנְתִּי! וְשִׁכְלָה — אֲבָל בִּשְׁם ה' אֵל נָא
 תִּבְקֵשׁ אֲצִלָּה סְתִירוֹת. אִם תִּרְאֶה הַיּוֹם אֶת בַּת זִוְגֶתְךָ נִעְלָה
 וְטְהוּרָה, אֵל נָא תִתְפַּלֵּא מֵחֵר אִם תִּמְצָאנָה עַד הַצּוּאָר בְּרִפְשָׁ...
 חֲרִי זֶה הַגִּיּוֹנִי מֵאֵד מִנְקוּדַת-מִבְּטֵי-הַהִגִּיּוֹן שֶׁל הָאִשָּׁה. c'est ça ...
 וְאִם עוֹד תִּזְכֹּר שֶׁגַּם זֶה—תִּפָּף בְּכַפּוֹ עַל כְּרִסּוֹ שֶׁל מְרֻטָּב—שֶׁגַּם
 זֶה סוֹפּוֹ לִהְיוֹת בְּצֵה סְרוּחָה שְׂרִמָּה תִרְמֹשׁ בָּהּ, וְהִלַּכְתָּ מִיד, מְבִלִּי
 לִשְׁהוֹת אֶף רֹגֶעַ, אֵל מַדָּם רִיבּוֹ, וְהוֹמַנְתָּ אֲצִלָּה רוֹסֶפֶיף מִן
 הַמּוֹבָחָר, וְאִכְזַת וּשְׁבַעַת וְגִהְקַת, וְהִיִּית מֵאוֹשֶׁר...

— רָצָה אֲדוֹנִי לִהְיוֹת הָעֶרֶב מוֹרְלִיסְטָן וְהִיָּת לְצִינִיקָן.

— אִדָּם יוֹתֵר שֶׁהוּא צִינִי יוֹתֵר הוּא מוֹרְלִיסְטָן. חֲרִי לִפְנִיךָ

פִּתְגָם שֶׁל עוֹרֵב זָקֵן, אֶ רְוֵה־רָצִי.

וְנַעֲלָם מֵאַחֲרֵי הַדַּלַּת.

מרמז עוד עמד רגעים מספר והקשיב לפסיעות הזקן
הכבדות, על מדרגות חורקות, בלויות "אֶחָדֶיךָ" ממושך.

אחר כך פנה והלך לו בלא מטרה לאורך קי-די-שול-
בלי. למטה, לרגליו, שקקה והטתה הארוה, בלא הפסק וסמויה
מן העין. פתותי-שלג נפלו על פניו, אל מתחת לצווארוננו ושם
נמסו. בקרבו היו שממון ועוובה. עוובה דומה לזו שבבית
שהלונותיו אטומים בסמרטוטים, שרוה טיבבת בארובתו, וצרצר
מנסר מאחרי תנורו הקר... חגיע אל גשר העין, ופנה לעבר רחוב
איכול-די-מדיצין, ופתאם שמע שקוראים לו. פנה כה וכה ולא
ראה איש. עשה עוד פסיעות אחדות, ושוב שמע את שמו.
פנה לצדדים, והנה דמות אשה הולכת ומתקרבת אליו.

— כלום לא הכירני?

— פוליה? !..

על פניה ועל כתפיה הלבנה שכבת שלג דקה. שערותיה
שבצבצו מתחת למגבעתה היו כאניצי מוך לבן. פניה היו
שוחקות.

— טילתי. ישבתי אצל חברתי לא הרחק מכאן. אין לי
חשק לשוב אל חדרני. אולי יסכים לטיל עמדי קצת, תחת השלג

החדש — ומבלי שהמתינה לתשובתו, הבקה את זרועו ומשכה אותו כלפי הגשר; עברו עליו ולא הרגישו בזה.

— שמחתי מאד לפגוש את אדוני כאן.

— אף אני מכיר טובה למולי על שומן אותה לי על דרכי.

הצליפה עליו פוליה מבט מהיר, תמה ובוהן, ומלמלה:

— מפני מה? הוא אינו יהידי על דרכו...

ומיד סהרה והסבה את הדברים לענין אחר:

— אותו ד"ר דינוב זקן משונה הנהו. הוא מטיל עלי

תמיד פחד בעינו הפקודה והקורצת. כמדומה שהוא לועג לי תמיד.

נוצר מרטוב בדברי הד"ר דינוב האחרונים, והרגיש

סלוד-נפש:

— אנא, פוליה! — קרא — אל נא תתנולי בשיחה על

אודות הזקן! דברי על מה שתדברי, על... על... השלג היורד, אך לא עליו! —

— מוטב אם רצונו בכך. האוהב אדוני את השלג

הראשון? אני אוהבת אותו מאד, בכל שנה, עם ירידת השלג

הראשון, קמה בי התעוררות כזו, הכל בי רך... איני יכולה

לשבת בחדרי. שעות רצופות אני מטיילת תחת השלג. ואז אני

מתגעגעת מאד על עירי-מולדתי, על התליקה על הקרח, הנסיעה

בעגלת-החרף, תנור-הרעפים החם שבבית. כאן אין לא אותם

התנורים הגדולים, ואף לא אותה הסדת החורף... הייתי אוהבת

ללוש פקעות של שלג; השלג שורק ככה בין האצבעות. כשפקעת

כזו נקלעת בפנים ומתפוררת, אז ריח רענן כזה סוטר באף

ומגרה נחיריו... ביתוד טוב בימי החנוכה. הלא אדוני יודע בודאי

מה זאת חנוכה, כשמדליקים נרות על אדן החלון... אמי מטגנת
או לביבות מתפוחי-אדמה, האויר ספוג ריח של גלדי-שומן. אבא,
הדוד ושוחפס, שבא מן האחוזה הסמוכה לכבוד החג, משחקים
בקלפים. אני ואחי מצטמצמים בקצה השלחן ומשחקים בלוטו,
ובקוצר-רוח טחכים למה שאמי מכינה במטבח. קשה לכבוש
את היצר, מהמת ריח הטגון המרתף בחלל החדר, ואחד אחד
אנו מתגנבים אל המטבח וגונבים בחשאי מערמת הלביבות
המפפעות, ההולכות ומתגבכות על פני הקערה... הדלת סן
החויץ נפתחת במקצת, ראש ילדה ננעץ בפתח ורומו לנו באצבע.
אני ואחי פורצים החוצה. שם מחכה לנו כנופיה של תינוקות
כמוני, שמקיפים אותנו ומספרים לנו לכתחלה בלחש, אבל לבסוף
בהמולה רבה ובתנועת-ידיים: שותפו של אבא, היושב כעת
בביתנו, עוב בהצר את מוסיו הרחומים לעגלת-חרף קלה ויפה...
אין מפקפקים; כל הכנופיה מתישבת בעגלת-החרוף הקטנה,
הכל צופים ורהוקים, תופשים מקומות בלחישת ובחפזן; מתוך
דחיקות, מעיכות, צביטות ובעיטות מסתדרים סוף-סוף. אחי הקטן
אוחז בזוגות שבצווארי הסוסים, כדי שלא ישמיעו קול, אני נוטלת
את המושכות, וכך יוצאים בגנבה מהחצר. כיון שאנו מתרחקים
מהבית—עושי! אל היאור הקפוא! ואין קצת לקריאות, לומר, לה
לצחוק, לשאון. ולמרבה ההמולה, הקריאות והצהוק, יש שהעגלה
נהפכת וקופת הגויות החיות נשפכת אל השלג. בתחלה—בהלה.
מתחת לקופה אנהות וצוחות, ומלמעלה—צחוק. מיד הקופה
מתפזרת, מנערים את השלג, וזכרים את הצעקות והאנחות—
ושוב צחוק. צוחקים לתיאבון. אחר כך, כשהזורים בשלום,
פורצים אל הבית באצבעות רגלים קפואות, בידים צבות ואדומות

כסלק, בפנים משולהבות, ובהמולה רבה מספרים על המעשה שעשינו, על העגלה שנהפכה. טפי אמא פורצות קראות פחד, הישותף ואבא מעמידים פנים של רגוזה, לבסוף נטפלים גם הגדולים לקלות-דעתנו ומשתתפים עמנו במשחקינו העליונים. אוכלים תפוחי-אדמה ב"פרוות" (מבושלים בקליפותיהם), מליחים ולביבות. אנו מחמסים את ידינו בתפוחי-האדמה, פולחים אותם ומביטים איש אל פני חברו דרך האר הבוקע ועולה, ורועשים בלי קץ...

פוליה הלכה עמו שלובת-ורוע ודברה בלי-הפסק ובהתעוררות, כשהיא מלוח במחוגי-יד מחירים ותכופים את ספוריה. איש של זכרונות ותמונות נשפך עליו ברעש ובגיל. הגיל הזה דבק גם בו והחיה את השממה והעוזבה שהיו בקרבו.

— רואה אני — אמר — שעדיין היא קשורה מאד אל עירתה.

נוכרה פוליה במכתב שקבלה היום מאמה, ונאנחה:

— אה, רישקובה, רישקובה המסכנה!...

דרך שיתה לא הרגישו שחדרו אל תוך היער די-לא-בטי, ונכנסו אל השדרה הראשית, הרחבה. האדמה היתה לחה ונוח היה לדרוך על מצע עלי הסתיו האחרונים. עלו במעלה של גבעה. פוליה נתלתה בכל גופה על זרועו ולא חדלה מדבר בהתעוררות ובנשימה תכופה. עיפה ורצוצה היא. כל היום הסתובבה בעיר בעניני הנשף. המכתב של אמה דכא אותה לגמרי. אבל הנה הטיול הזה השיב קצת את נפשה. הנה הורגעה. חבל, שהשלג נמס מיד אחר נפילתו. אלמלא כך היתה כבר מזכתו בפקעת גדולה... מרטוב שתק. אבל מאותה השממה

והעזובה לא נשאר כל זכר. שמחה לא-טובנה מלאה אותה. שמה לראות לאור הפנס שבצד הדרך את לחיה האדומה של פוליה, את השלג על ריסי עיניה, את שני הצללים המשוניים כל כך, המסתנועעים לפנייהם לאורך הדרך, להוצים זה לזה... הנה עוד פנס. שלא במתכוין התעכב מרטוב, והתבונן אל פתותי-השלג המזהירות בהסתובבן מסביב לפנס כפרפרים... במוחו, מסביב לאיזה רגש מאיר, מרפרפים ורוקדים, כמו פתותים אלו, הרהורים על הדרך הארוכה לאין-קץ, החשכה והאינסוף, שפתותי-השלג עברו ושל אחרי זרזן מעט-קט, אברו באפלה... הרהורים על האדם ומזלו על האדמה...

— מה זה! — קראה פוליה נפחדה במקצת כשהיא מביטה על סביביה — להיכן באנו? וכי לא תעינו? היער די-לא-בטי... אבל באיזה מקום? יחכה נא, דומני שנוכחתי... כן, כן! אני מכירה כבר את המקום...

פתאום התרגשה ובעיניה נדלק שביב חי:

— שביל צר אחד יש כאן, ימינה, נלך נא בשביל זה! אני יודעת את השביל, מקום אחד יש שם... מקום אחד אני יודעת שם... רצוני לילך לשם! רק לרגע, רק לרגע, אדוני!

משכה אותו אחריה הצדה, אל החשכה במורד הגבעה ימינה, ולא הדלה מדבר על "מקום אחד שיש שם"... זה כשנה... לא, יותר! זה כשנה וחצי לא היתה שם... אל נא יפחד, נהירן לה היטב שבילי המקום, כל פניה וכל עקמומית נהרתו בזכרונה. שם יש ספסל אחד, ספסל יש שם... מרטוב הלך אחריה מבלי לדעת להיכן, חמה ובלתי מבין להתרגשותה הפתאומית. אחרי פסיעות אחדות אפפה אותם אפלת היער. ריח טהב ורקבון עלים

דאשחקר עלה באפם השביל התפתל במרוון תלול. הרגלים התחלקו על העלים הלחים. פוליה אחזה בורועו בכת. פעמים רחפה אותו לפניו, פעמים משכה אותו אחריה, למטה. ההליכה היתה בחזקת סכנה. עצבי מרמז התחילו מתמתחים. מה זה עלה פתאם על דעת העלמה לשבור כאן את מפרקתה? חלפו ביעף בטוחו דברי התלוננותה וגעגועיה היום לפנות ערב בחדרו... זה כבר, זה כבר לא היה מסתתר בעבי-יער עם נפש צעירה והומיה... שניהם נשמו בכבדות והלכו הלוך והתחלק, הלוך והאחו בגועי האילנות הלחים והקרים...

פתאם נתגלה לפניו מישור קטן מעוגל. האפלה היתה כאן עבה ביותר. מרחוק נצנצו אורות העיר, ככוכבים פזורים, ושמי-הליל היו שם מלמעלה ורודים-חורים כמו במקום בערה. — כאן! — אמרה. שמטה ידה מידו. עובה אותו והלכה סביב סביב כפופת-גב ומחפשת, כקצרת-ראות, הלוך וחפש, כמו שמחפשים בבית-העלמין מצבת-קבר נשכחה. רצה מרמז לילך אחריה, אך היא צותה עליו לעמוד על מקומו ולעובה רגע לנפשה. — איזה שגעון! אני מקוה, שאין בדעתך לתלות את עצמך כאן על אחד האילנות — קרא אליה מאחור.

— הרעיון הוא יפה! — השיבה היא ממקומה — כאן אבחר מקום לתליתי, כשיתיה לי צורך בכך. לפי-שעה... יואיל נא להשאר על מקומו. השך לא יקחני... אל פחד! פוליה מצאה לבסוף את הספסל המבוקש וצנחה עליו חבקה בשתי ידיה את משענו הקר והלח ולחצה אליו את מצחה... לא נעה ולא זעה בגופה, ישבה כפואה על מצבת-קבר... מרמז עמד במרחק-מה, התבונן, תטה ולא הבין מה

שמהחולל בנפש הצעירה. הוא רק ראה, שהוא אחוזה בצבת של צער גדול. הצעירה היושבת שם כפופה ומכווצה בחשכה, רפומה ודוממה תחת כובר יגונה, היתה בעיניו כסמל היגון עצמו. נדמתה לו מרחוק כחתיכת-חיים קרועה ומעוכה שנשכחה שם על-ידי מי. לא העיו לעשות תנועה, להרים קול ולהפריע. יש יופי מיוחד, יופי ועום במראה היגון האלם שבגוף הכורע על גבי מצבה או למרגלות סמטתו של בר-סינן יקר...

לאטה, כחולה וחדלת-כח, התרוממה מעל הספסל. ברגלים כושלות ננשה אל מרטוב, חבקה ורועו ודומם פנו ללכת. יצאו אל הדרך הרחבה ושתקו כל הדרך. פתאם אמרה:

— שם ישבנו פעם אחת. ערב של קיץ היה אז. מאחרי העצים התרוממה לבנה גדולה מאד ואדומה מאד. ישבנו אז על הספסל הנמוך והבטנו אל הלבנה... זה כשנה, כשנה וחצי...

ושוב נשתתקה, וכל הדרך לא פצתה פה. הוא תמך אותה בזרועו בזהירות ובחבה, כשאדם הנושא בשתי כפיו אנרגטל יקר שנסדק ושעלול להשבר...

רק פעם אחת, כשנגשה אל פתח ביתה, והיתה צריכה כבר להכנס, פרצה פתאם בצחוק עצבני:

— ח ח ח... איזו נערה מטורפת אני... אלי! אלי!

X.

פני הגברת קריינין נעשו יותר ויותר חורים, יותר ויותר קטנים, ובהיבטדה התרחבו ועסקו עיניה, שאש זרה וחדה, כלהם הסאכלת, יקדה בהן...

האם לא בדו בני-אדם את האושר מלבם, כשם שהם בודים כל אנדת-קסם? רק אל שלווה ואל דממה, רק אליהן התפללה. והנה בימים האחרונים בא אליה פתאם לפתע הרגש שאם מרטוב ילך ממנה, יעובנה גם אושר חייה... תחילה חדרה אליה האהבה כמו קו-שמש שחודר דרך תרכי תרים מוגף. אבל היא לא נזהרה ופתחה לה את כל חלונות נשמתה. ותמלא את כולה את כל ישותה, כערפל זה הממלא את האויר, ואין אתה יודע את המקום אשר הוא שם ואשר איננו שם. את ישותו של מרטוב הרגישה על תכשיטיה, שהיתה מתקשטת בהם לכבודו, על קטיפת הנקליט, שהיה אוהב לשבת בו, על החבצלות שהיה לפעמים עומד לפניהן ומלטף אותן, ועל כל דבר קטן או גדול שמבטו נח עליו. אף השמש ספירה משהו מישותו, מפני שהאירה אותו יום יום... ומה לה החבצלות, מה לה השמש אם הוא, הוא ילך ממנה!

היא ירעה היטב את המקום שהיתה תופשת בעולמו הבהיר,

השמשו. היתה נחוצה לו כשם שנחוצה טפת הרמץ לעין הצוחקת. בעסקי נשמתו, בחביון הרגשות הנעלמים וסתר הדמיונות המסירים היתה תמונתה מלבינה כשיש פסל אלילה. ועכשיו... מבעד לצעיף צללי בין-השמשות היוורדים כבר על עולמו נסוך-האור, מלבינה ומבצבצת והורית של אלילה שניה, צעירה ממנה לימים...

בכל פעם, כשהיא רואה אותו, היא מפנה אליו את כל קו-נשמתה. עיניה הצמאות, הבולשות, החוקרות ושואלות נצמדות אל פניו ואורות מעליהם כל זיע של עורק, כל ניר של קטמ. אוניה הציתניות בחולות לקלוט, לבלוע כל רטט קל שבקולו... אותו מרגל-הרש שבקרבה ממלא את תפקידו באמונה וכאילו על דעת עצמו. לה אין כבר שליטה עליו, ואין כבר כח לתלחם בו. והנה מתוך הנירים הקלים ביותר, מתוך הקטמים הרקים ביותר קורצת לה, כמדומה לה, אותה דמות צעירה, עם נור שערות-הזהב... כמדומה לה, שוולת דמות זו אינה רואה כלום לא בקרבו ולא הרחק-הרחק מסביב לו...

השנאה את הדמות הזו? לא. אדרבא. היא מצאה יותר ויותר את פוליה נחמדה והביבה. ובה-במדה רדפה אותה דמותה, רחפה לעיניה בכל מקום, בכל פינה, מסביב לה ומסביב למרמזיב: שמעה את קולה מתוך דבריו, ראתה את ברוק שערותיה ואח פניה מתוך עיניו. הגב' קרייניץ הרגישה את עצמה נכפשה וגרפסה על-ידי דמות קלה ועליונה זו; היתה פצועה ומנוצחת על-ידה. והגב' קרייניץ אהבה אותה. היה מעין צרוק-הדין באהבה זו לפוליה. הגב' קרייניץ אהבה בה את כאבה ויגונה... ככלוב צר סגרה עליה ההכרה, שאין לכבוש את האהבה לעד, ואין לאסור אותה בנהושתים. בתוך כלוב זה פרכסה כלביאה פצועה.

אבל יש שהלביאה היתה מתעוררת ומונקת בכל אש-
האיתנים שבערה עדיין בורידיה. ימים נוראים היו לה אז. אותה
התאווה שהיתה נקטמת ונחנקת בקרבה שנים על שנים, היתה
או פתאם מתלקחת, זורמת כל־בה בכל רחשי-גופה ומדליקה אותה
עד לשרשי שערותיה. יום שלומים לבשרה! וכמו פחד תפש
אותה, שאם לא עכשיו, אם לא היום וברגע זה, לא תפרע
עולמית... תאווה לביאה, שמדליקה להבות ירוקות בעינים, מקטינה
את אישונה, מכה אותן בסגורים פראיים!...

חורה ונסערה פרצה פעם אחת אל חדרו של מרטוב,
צנחה באין אונים על אחד הכסאות ונישמה בכבדות. הוא קפץ
אליה בורועות פתוחות:

— פלציה!

היא היתה דוממה, רק בידים עשתה חנועה לא לגשת
אליה.

— מה פרושו של זה?... אבל... מה זה, פלציה?
רק אנחת-דום פרצה מפיה והסתירה פניה בשתי כפות ידיה.
ראה שהיא סובלת והשתתק. דומם לסף אותה, החליק
עליה בכפו. דומם התחיל מוציא מטגבעתה את המכבנות והיא
כמעט לא הרגישה, הסיר לאטו את המגבעת מעל ראשה, והיא
לא סרבה. הוסיפה לשבת קפואה. הוסיף ללשף ולהחליק את
ראשה, בוהירות ובחבה. על-ידי חום הלטיפות הללו נודעזע בה
מה, תפשה את כפות ידיו, והתחילה מנשקתן, צנחה מעל הכסא
על ברכיה, ושוב נשקה ונשקה את ידיו. מרטוב נסוה להוציא
ידיו מתוך ידיה, אך היא החזיקה בהן, הצמידה אותן אל שפתיה.
הרגיש דמעות על ידיו, והתחלחל. השתדל לפייסה, להרגיעה,

הרים אותה בכח ונשא אותה בין זרועותיו אל הדרגש והושיבה.
גופה פרפר כאחוז-קדחת. פתאם פרצה בבכי היסטרי. כותך
יבבותיה-צעקותיה שמע תלונות ותחנונים:

— יקירי!... יקירי!... אהבני נא! בלעדי אהבתך אין
לי חיים... אלו ידעת יסורי... אין לי כעת כלום, כלום, כלום...
שתי אלה היו לי: גאותי ואהבתי. את גאותי השלכתי לרגליך.
תהא נא לי אהבתי לשלל... באתי אליך לאמר לך כמה אני
סובלת. כלו כבר כחותי... איני יכולה יותר... קחני נא, עשה בי
כחפצך... עקור את לבי מתוך חוי ותנחו מרמס לרגליך... אל נא
תשליכני מעל פניך!

מרטוב היה נדהם, מבולבל. לא הכיר את פלציה שלו,
את זו שאהב, את פלציה הגאה, השלוח-קרה, השקטה-נוגה,
שכל לטיפה שלה היתה מתנת-מלכה... הוא חפש בקרבו את
רגש האהבה וההערצה אליה ולא מצא. בזרועותיו פרפרה איוו
אשה אחרת, איוו אשת-עגבים תאווית, איוו אשה-חיה הדורסת
עוגביה בתאותה, הטורפת נפשה בנשיקותיה, המתרפסת מתוך
הקשחת-לב איתנית. לבו התכווץ מכאב. לא אהבה וגם לא חשק
עו לכבוש...

...לנוגה זחרי השקיעה, יצאה מחביון מערתה האשה
הקדמונה בכל חור ערומיה, נאפדה להבי השקיעה האחרונים,
ואל לב השמים שלחה את קול שועתה — — — — —

כשהצללים התחילו מתכנסים בדממה, הרימה פלציה
את ראשה מעל הכר, תמכה אותו בידה האחת, והשנייה שלחה
לאמוף שמלותיה, שהיו פוורות בלא סדר על השטיח, שלפני

המטה. לובן בשרה הבהיק בשעת ערבית זו באור ירקרק-חורק...
 לאות מתוקה היתה יצוקה בכל גופה; צנחה שוב על הכר,
 ורועה נתלתה באויר הסרת-כה, מזהירה בלובן הירקרק. גופה
 התמתה, חליץ עצמותיו וכל יצוריו, מרוך ומהתפנק. מתוך רפיון-
 של-תפנוק הניחה ראשה על הזווה הרחב והאמיץ של מרזוב,
 כשידיה לופחות צוארו. אבל הוא שכב בלא כל רגש של תפנוק,
 ושל עיפות ערבה. שכב דומם כמהוסר-חיים. לא כותק היה לו
 חמשא אשר על הזווה וגם לא מתוקה היתה החכרה שגוף נהדר
 והרמוני זה מופקר ברשותו. זה היה משא מיותר, שאין לרחותו
 שאין ללול בו...

אל החולים הרלה הגב' קרייניץ ללכת. את תלבושת
 האחות-הרחמניה עם צלב-הכסף הסירה מעליה. כל זה רחוק
 עתה ממנה, וקשה לה לשוב אליו גם במהשבתה. דף של רומן
 משעמם, אחרי שנהפך, אין רצון לשוב ולעיין בו. הלא יש גם
 קברים שאתה מונע רגליך מעבור עליהם. ואותם הימים, אל רחום!
 כמה נקבר שם מנשמתה, מהטוב, מהחי, מהצעיר והחזק שבה!
 ומה נשאר לה מכל זה?...

התחילה בזמן האחרון מתענינת בבית-הספר לילדי המהגרים
 היהודים מרוסיה. הרבה עבדה לטובתו; אספה כספים, יסדה ועד
 של נשים כבודות העוסקות בצדקה. כהלום יפה צד זאת לבה
 הענין שבראשו עומד הצעיר המזור והמענין בעל המצח הלבן
 והעינים היפות... באחת הסימטות הצרות של הרובע העתיק של
 ג'ניבה, שמאות דורות עברו שם ועובו אחריהם דממת-הווה

עתיקה, — באחת הסימנות ההן, באולם צר בעל כפה גבוהה וקודרה וחלונות גזטיים, לומדים ולדי היהודים מרוסיה, את שפתם הקדומה, על הכותל — מפת ארץ רחוקה וקדומה... בשעת בין-השמשות של החיים, כשצללים חורים מציצים כבר אל נשמתך, טוב להתעטף במורד הם ולהקשיב אל שיחות מני קדם...

ומנמנמים ומרושלים עברו הימים אחד אחד. בחדרים היתה דממה, והיא תמיד מכורבלה במטפחת על כתפיה, כאלו צמרמורת תמידית בגופה, כובבת מהדר אל חדר, בפסיעות חבויות בתוך שמייהם רכים, כתיצבת לפני הבצלוחיה, מחליקה ומלטפת מרפיהן הענוגים, משתמחת על הדרגש ומרגישה בתנועת הרגעים, השעות והימים הזוחלים-עוברים לאטם ובעצלותים מעל לראשה... יש שהיא שוכבת כך בעינים עצומות ופניה אל הקיר, צרה ולבה ישן בקרבה, היה סמך נגש אליה חרש-חרש, צונה בלאט על ברכיו, מדביק שפתיו אל ערפה, מאחורי אונה בנשיקה-לטיפה השאית וחמה. היא מודעוזה, מחזירה אליו פניה, חובקת צוארו, מושכת ראשו אליה, ואז הם מפטפטים שעות רצופות, מפטפטים לנפשותיהם, כשני תינוקות מיוחמים...

פעם אחת כבש פניו בחוף ולחש לה:

— אמא... אמא...

— סמך... יקירי!

— אמא וכי אומר לך מה שחשבתי לפני רגע? וכי לא

הכעסי עלי?

— א, מהמדי! אדרבא, הלא אתה מחויב לדבר אל אמך

את כל אשר עם לבך. ה-כ-ל! השומע אתה?

התחיל מדבר הנער מתוך הלמות-לב כשיריו מצחקות
במחרוזת האהלמות שעל צוורה :

ישב שם בחדרו וקרא. פתאם, תוך כדי קריאה, הרים
ראשו וקרא : «אמא !» פתאום, כך... ואינו מבין כיצד ולמה...
שוב לא יכול להמשיך קריאתו, כי חשב על אמא, רק על אמא.
ידע שאמא שוכבת שם לבדה בחדרה, ואינה אוהבת את סטש
שלה... קולו היה מכונס ועצוב בדברו ; אצבעותיו מרטו בלא-
הפסק את האהלמות שלה. ולבה, לב האם, נתכווץ בה.

— סנין לך זה, ילדי ? איך אוכל לא לאהוב אותך, ילדי ?
— אני יודע זה כבר שאין את אוהבת אותי. כשאת הנך
כאן לבדך וחושבת, וחושבת, אני איני שם...

— היכן זה שם ?

— שם, שם... במחשבותיך...

— ילדי ! ילדי ! — קראה ולחצה אותו אל לבה — אתה
תמיד שם בתוכי פנימה, גם כשאני חושבת עליך... בני, אתה
צריך לאהוב את אמא שלך תמיד, תמיד...
— תמיד, תמיד, אמא !

— הזוכר אתה, סטש, כשהייתי קוראה לפניך את וול
נורן ואת מיין ריד, ואתה היית הוזה על נסיעות אל ארצות החוקות
ונפלאות, על מאורעות מפליאים ומבהילים. אמא שלך היתה אז
תמיד עמך במסעך ובתהפוכות מקרי הייך. אמא היתה תמיד
בסכנה גדולה, ספינתה היתה נטרפת בים, והגלים משליכים אותה
אל אי ששם... היא אסורה במערת פראים אוכלי-אדם... ואתה —
אתה הש תמיד לעזרתה, מוצא תמיד תהבולה להלצה מן המצר...
הזוכר אתה כל זה, סטש ?

— הה, היה נפלא אז לחלום כך!

זמן-מה החליקה בידיה את שערותיו, נמלכה עם לבה עד
ששאלה:

— ועתה, בני? ההיית רוצה לעשות עם אמך איזו נסיעה
רחוקה ומסוכנה? עם מי היית בוחר כעת ללכת לארצות רחוקות,
להפליג בספינה אל איי-הים?

מרה ורוד צין בלחיו והתפתה עד לאזניו:

— כעת אני קורא *Les Misérables* של היגו ועל נסיעה
למדינת-הים איני הושב כלל.

— הבה, ילדי, ונחלום יחד כמו אז! טוב? ספר לי הויותיך
ואשמע...

— הויותי? איני יודע אם אוכל לספרן לך. טוב, אנסח!
אין את יודעת לגמרי שבן-מלך הנני, בן-מלך טוב ויפה מאד.
רוכב אני על סוס לבן ואביר, לבוש בגדי-תפארה, נוצת-טוס
בכובעי ורומח ביד. לכל בן-מלך יש נוצה גבוהה בכובעו ורומח
בידו... הולך אני לצוד ציד ביער עם אנשי-צבאי. אבל היער היה
עתיק וגדול וצפוף מאד. אנשי לויתי נתפזרו ואני התרחקתי מהם
עם סוסי ולא הרגשתי בדבר שנשארתי לבדי בתוך היער האפל
והנורא הזה. תעיתי. זמן רב תעיתי, אמי! אבל יער שבן-מלך
תועה בו אינו פשוט, כמו היער די-לא-בטי, למשל. הוא נורא-
מזוהר. הצפרים אינן מצפצפות, האילנות אינם מתנועעים. הם נמים.
גם הצפרים נמים. היער כלו נם. המבינה את, היער היה מכושף.
כל הבא אל תוכו, חיים לא יצא ממנו. ואני לא ידעתי. אני הולך,
הולך. והנה ארמון מלכים! גם שם הכל נמים: המלך, השרים,
הסוסיים, באורות, הזבובים באויר. גם האש על האה נמה. הכל!...

הולך אני ותועה מחדר אל חדר, מאולם אל אולם לבדי במקום
המכושף הזה. והנה פתאם אני רואה באחד המרתפים בת-מלך
יפהפיה, ואף היא נמה...

פתאם, מבולבל, הפסיק.

— אמא! — אמר אחר כך בבת-צחוק קלה — את הנך
המלכה עצמה. בת-המלכה היא אחרת. הלא היא מוכרחה להיות
צעירה ממך... היא יפה...

— בעלת שערות צהובות?

— כן, צהובות וארוכות.

— וגבוהה היא?

— כן, אמא! היא גבוהה-קומה.

— וגומה יש לה בסנטרה, לא כן?

— מאין את יודעת זאת אמא? — והורד שבלחייך הפך

תולע.

— מצאתי? ה-ה-ה... — לחצה את ראש בנה וצחוק

עצבני פרץ מפיה.

הנער הציץ בה נבוך ומבולבל.

— למה את צוחקת ככה? את חושבת בודאי על סוף-

הדבר? אבל לא...

— לא כלום, בני! את סוף-הדבר אי-אפשר לי לדעת,

ואף אתה, דומני, אינך יודע. אני צוחקת מפני ששוב לי, הלא

אך רגעים אחדים ישבת עמדי, וראה כבר אני צוחקת. אולי אלק

עמך אל היער המכושף ואעזור לך לבקש את בת-המלך הנרדמה? —

שוב לחצה את ראש בנה בשתי כפות ידה, נעצה בו מבט

עמוק, ושוב צחקה צחוק חזק, שקשה היה לה לעצור בעדו.

הנער אסף את גבות עיניו, ובקול של תרעומת אמר:

— אבל בבקשה ממך, אמא! אל נא תצחקי ככה!

— אל נא תכעס, אפרוחי! — הרגיעה אותו, כשהשתדלה

לעצור בעד צחוקה ולמחות את הדמעות שעלו אל עיניה —
יש שפתאם עיניך נעשות אחרות, עינים חדשות לגמרי. וכשמסתכלים
בהן אז נראה כל דבר כל-כך מגוחך.

— מגוחך? איך זה עינים חדשות?... איך זה... הכל

מגוחך?

— חמתך, בני! עדיין לא הגיעה שעתך!...

סָטֵשׁ אַהֲבָה...

כּפֵּלָא בָּאָה אֵלָיו הָאֲהֲבָה, כַּחֲיוֹן הַמַּלְאָא אֶת הַלֵּב מוֹרָא
וְגַם תְּשׁוּקָה לְתַפִּיל. פֶּעַם אַחַת, בְּדַמִּי לַיִל נִדְוֶד-שְׁנָה, בַּהֲקָשִׁיב
הַנֶּעֱד אֶל הַמִּית-נַפְשׁוֹ, נִגְלָה אֵלָיו הַחַוּוֹן הַזֶּה וּלְחַשׁ לוֹ בְּאֹזְנוֹ
אֶת הַסּוּד הַנִּפְלָא וְהַמְתּוֹק: פּוֹלִיָּה!... וּמֵאֵז לֹא שָׁקְעוּ עוֹד
עוֹד עַל הָאוֹפֵק פְּלֵאִי-הַשְּׁחָרִית הַזֵּדוּדִים-מְתוּלָעִים, מֵאֵז לֹא הָדַל
נֹגַהּ-זֶרֶחַם מִהַיּוֹת פְּרוּשׁ עַל כָּל הַיָּקוּם. וּמֵאֵז נַעֲשׂוּ הַבְּרִיּוֹת כִּי
מִזּוּרִים וְכִי מִטּוֹבִים. עֹגֵב הָלֹוּ בְּאֹוִיר הָעוֹלָם וְאֹמֵר שִׁירָתָה... אֵךְ
לֹא! עֹגֵב זֶה בִּלְבֹו הוּא מִנְּגֵן, נִגְוָהוֹת הַפֶּז וְהַזֵּד בְּנִשְׁמָתוֹ הֵם
בּוֹעֵרִים; הֵלֵא בְּתוֹכֹו הַכָּל כִּי זֶר וְנִפְלָא, וְעַל כֵּן רַבָּה שֵׁם הָרִינָה
וְהַתְּפִילָה...

בְּעֶרְבִים הָיָה מִתְחַמֵּק חֶרֶשׁ מִבֵּיתוֹ, יוֹצֵא אֶל הַגֶּן, וּמִשָּׁם
הָיָה יוֹרֵד בְּהַחֲבֵא בִשְׁבִיל הָעֵצ שֶׁבְּהוֹמָה הַמְּקִיפָה אֶת הַגֶּן. פּוֹתָה
בְּמִפְתָּח הַמַּוְהֶלֶד אֶת פֶּסֶפֶס הַבְּרוּל הַקָּטָן, וְיוֹצֵא אֶל הַשְּׂדֵה. שָׁם
בְּשְׂדֵה בִישַׁעַת עֶרֶב יֵשׁ רֹגֵעַ אַחֵד, שֶׁהָאוֹפֵק הַמְּתַלַּקֵּחַ נָדָם פִּתְאֹם
מִרֹּבב תְּמָהוֹן עַל הָאֵשׁ שֶׁשִּׁלַּח בַּהֲרִים, בִּשְׁלַג וּבִבְתֵי-הָאֲכָרִים
הַמִּזּוּרִים וְעֵיר שָׁם. וְכָל אֲשֶׁר מִסְבִּיב מִבֵּיט וְתִמְהָ. הַחֹרֶשֶׁה
הַשְּׁחֹרָה שִׁנְזָקֶת וּמַחֲכָה. הַצִּלְלִים הָרַבִּים מִתְּכַוְּצִים בְּכָל שְׂוָהָה
וּמֵאַחֲרֵי כָּל סֵלֶע וְנִדְהָמִים. הַזְּמִימִים צוֹפִים. הַהֲרִים מְעוֹנְדֵי-אֵשׁ

מתמיהים ומפחידים, מתקרבים כשיעור פסיעה, כשהם מגלים שקערוריותיהם ובלויטותיהם ונקפאים תחתם, מתוחים ומסתינים. רק רמותיהם היוקדות נעות, מגדל ההתאמצות לא לנוע... רגע כזה יש שם בשעת ערב. וידע אז לב הנער כי נפלאות בתבל. שפתיו פולטות או בדממה לחש לזהט, לחש תפילה:

— פוליה... פוליה...

ומפחד הוא פונה לצדדין לראות אם לא שמע מי צקון-לחשו.

אך הוא לבדו, ואין איש עמו. או הוא מרהיב עוז בנפשו ומשמיע קול רועד אבל צלול והומה:

— פ-ו-ל-י-ה! ... פ-ו-ל-י-ה! ...

— י-ה-ה... — עונה החורשה בכאב געגועים.

סמך נרתע בחלחלה. האומנם זה הוא קרא את הקריאה הזאת? ברגע הראשון כמעט לא האמין למשמע אוניו, לא האמין שמפיו יצא השם המפורש הזה. ומיד כאלו חונן ביד נדיבה ונסתרה. חונן—ולא ידע במה. הובטח לשמחה רבה—ולא ידע על-ידי מי. אל עיניו נגשו דמעות—ולא ידע למה הן. אל אלהים גדולים, מה נפלא זה!

וכשהוא נפנה לשוב הביתה, מתחילים פתאום הצללים כועסים ומפחידים, מתחילה החורשה חורשת רעה, והוא—מה קטן הוא! מה גלמוד הוא! מה לאנשים, מה לכל האנשים ולו, הנער הקטן והרפה?..

אבל תמיד כשהוא נכנס מן השדה אל הבית, לבו מהסס בו וחרד שמא יפגוש שם את פוליה... חברתה מציקה לו, בחברתה הוא סובל. בקרבתה הוא נעשה שתקן ופניו מפיקים

התמרמרות ותרעומת. עונה ברוגז ולא בנמוס הרגיל אצלו. כאלו
נעלב על-ידי מי, כאלו הוא מועס על מי או על מה. פוליה
ומרטוב מושכים בכתפיהם ללא-הבנה מה היה לנער, והאם
נופת בו... באותם הרגעים הוא סובל בהחלט מקרבתה וכוועם
עליה מפני זה. וכשהוא נפטר בלא-שלום מן החדר ויוצא אל
המסדרון, הוא רואה שם על הקולב את מעיל הקטיפה של פוליה.
או מתחיל לבו דופק בו בחזקה. הוא נגש בחשאי אל המעיל
הזה. תוחב את ידיו לתוך שרווליו מלמטה, משקיע פניו בקטיפה
הרכה והחמה. ושואף לתוכו איזה ריח דק ומיוחד, שרק הוא
לברו מרגיש בו על פני כל גופו עובר או רטט של חמדת-
תענוגים ללא-בטוי.

.XI

ימים אחדים היה מרטוב כלוא בחדרו, וכשר"ר דינוב
 דפק בדלתו, קרא לו מבפנים: "כלך לך, סבא! איני בבית!",
 ולא פתח לו. היה לו דמדוך-נפש חסר טעם. נפשו הרגה
 טססגרותיה טחמט התרוקנות פנימית, והיתה כקליפת אגוז זו
 שתוכה נרקב בה כלו. דבר-מה נרקב בתוכו וימת. מפוליה קבל
 פתקא שדבר לה אליו, ושהיא טחכה לו בביתה. הפתקא
 הסעירה בו דמו. לא ענה ולא הלך אליה. למחרת הבקר ראה
 בעד החלון את טצנפת הקטיפה השחורה הידועה לו; התחלחל,
 טחר אל בעלי-ביתו ובקש להודיע לאותה סטודנטה המצלצלת
 שם ש... ש... שאיננו בביתו, שאינו יכל לקבל אורחים, בקצור
 ש... ושכב על הדרגש, נשך שפתו, כאדם שמתאפק סצעוק...
 ברור היה לו שלא התאכזב בפוליה, ואין לו שום חשש
 של אהבת ברור לו שאחרי הכל, פלציה תשאר נעוצה
 בכל שרשיה נמוק בנפשו. כאלה זו בהוך אדמת מטעה תחיה
 שם תמיד נמועה. לעקרה טשם הוא למעלה מאוזה כח שהוא.
 כי נורא יהיה הכאב... ואף-על-פי-כן... הוא סתרגש ונסער כל-
 כך בכל פעם כשהוא חולך עם פוליה. ובכל פעם, כשהוא עוזב
 אותה — ריקנות מדכדכת כזו בקרבו. כאלו מתאבלת בו נפשו

על מה. כאלו היא בוכיה על איזה עלבון כמס, על איזה עוון
דין שאין לו תקנה?... מה זה. מה זה היה לו?...

ימים אחדים היה כלוא בחדרו. ובאחד הימים כתב את
הפואמה שלו על הסטיר הוקן.

פואמה עצובה היתה זאת על סטיר שאבדו לו עלומיו
שלא-מדעת. ישוב ישב בהורשה סטיר אחד. והיה הסטיר חסון
ויפה וקל-רגלים. ותאהבנה אותו בנות היער, הנינפות היפות.
ותתנינה לו דודיהן. לילה-לילה, בהמתח מענף אל ענף ומברוש
אל משנהו הוטי-כסף לאין-ספורות, דקים ומצלצלים, ונינפות
פזורות-שער מתנדנדות בקורי-הכסף האלה וסורקות שערות-הזהב
שלהן במסרקות ירקק-חרוץ, ומומרות ומומרות ככלות נפשן, —
היה יוצא הוא, הסטיר, מסתר ההורשה ובא כמתגנב אל צבא
בנות-היער, וגונב אחת מהן ומושכה אליו, אל עברי-מחשכו, ולב
הנינפה חרד וגווע מפחד ומצפיה מתוקה... יש אשר תכבד
הבדירות על הנינפות העליונות והיפות, ושועו בדמי-הליל ביגון-
געגועים: „סטיר! סטיר! איך? מהר וגוזה נא מסתר-מחשכך,
כי נכספה אליך נפשנו, כמה לך בשרנו... הושיעה נא, ברוך
השם והתענוג, כי עצב ממותת בא אל תוכנו! הלל נא
בחלילך ואנו נצא לפניך במבחר מחולותנו, ונשיר לך את היפות
בוזירותינו. הבה ונרקוד ונחול עד תפקחנה עפעפי-השחר...
ה„סטיר“!... והסטיר היה יוצא הלך וקפץ, הלך וצפצף. והנינפות
מקפצות, מדלגות ומטופפות אשה מזלזלה, אשה מסבכה, אשה
מעל מכמורת קוי-הירח. וכאשר הן מוסיפות לרקוד, כן הן
מוסיפות להסתובב, ותמרות שערותיהן וניהוחי גופותיהן
מתאבכות ועולות, ומתחת לרגליהן מתמרים ועולים טללי

אורות, טללי אורות... וכל זה מלפף ואופף את הסטיר בענן קטורת קרירה...

ויהי ערב אחד ויצא הסטיר אל בנות-היער להתעלס באהבים ובמהוללות כדרכו מימים ימימה, והנה ראו אותו הניגפות ותנוסנה, אישה מאחרי הסבך שלה, אישה בשכטורת-הכסף שלה. "הוי, מה היה לך, סטיר, כי זקנת?", שאלו אותו בלעג. "האומנם? מתי היה האות הזה?", שאל בצחוק, כי לבו עליו היה ותמיד חמד לצון. שלח ידו אל האחת ואל השניה, אך הן חמקו עברו מידו. "לך לך, סטיר כי זקנת! עלומיך אים? לך לך לבקשם באשר תבקש". ראה הסטיר כי לא צחוק עמהן ויהרד בו לבו. "אבל שקר בפיכן! שקר! — קרא בחמת-רוח — הלא עוד דמי בי כיון בנאדים, הלא עוד לשדי בי כצוף-האלונים בירה זין, הלא עוד יוקדת בי עיני ככוכב-הנוגה! הנה הנם עלומי ואיכה זקנתי? שקר! שקר!..." אך בנות-היער השובבות ורעות-הלב מקפצות מסביבו, מתגרות בו, שולחות לו לשון ונמלטות מידיו. זורקות בו מלוא-חפנים קוצים וצנוברים, ונפוצות לכל רוח בצחוק. מתנדנדות הן על ענפי העצים, על קוי-הירה ומזמרות: "גזו גזו עלומיך, סטיר מסכן והלכת, ואתה לא ידעת! קמטו פניך, עקמו קרניך ועלה עליהם חציר, צבתה בטנך, כבדו רגליך ופרסותיך שסועות! גזו, גזו עלומיך, סטיר מסכן, הלכה!..." ויפנה הסטיר וילך הלוך וקלל. וישב על שפת היאור עצוב ונכה-רוח. ויהי הוא מביט כה וכה, וירא והנה פני סטיר במים, והם כמושים ומקומטים וקרנים לו עקומות, ובטן לו נפוחה ופרסותיו מרופטות. "הנה הוא זה! הנה הוא זה!", קרא בגיל וברעדה וירץ לבשר לבנות-היער שמצא את מפלצת הסטיר

הזקן במי-היאור, שם הוא שוכב טבוע, והוא — איש תלחט בקרבנו, הוא הצעיר לעולמי-עולמים!... מעל לראשו התנדנדה על אחד הזוללים נינפה עזלת-ימים וזהבת-שער, ויהי בדברו ככה, סטרה על פניו בקצה הזולל עד לכאב, גערה בו וצחקה עליו: — לך לך, זקן מפה! אל נא תשוב ראות פנינו, עד אם תמצא עלומיך אשר ברחו ממך. כי מה לך ולנו? עלומיך, עלומיך הבה לנו — רק בהם חשקה נפשנו!

וצחוק הנינפות רעד מסביב, על כל זולל ועל כל ברוש: — עלומיך, עלומיך הבה לנו. כי רק בהם חשקה נפשנו!... ויצא הסטיר טאת פניהן אבל וחפוי-ראש, הלך ובקש על כל גבעה ירוקה, תחת כל עץ רענן, את עלומיו אשר אבדו לו...

...הטרקלין של הגב' קריינין היה עומה כלו אפלולית רכה. בקמין רעדה והתפוצצה בחשאי איש אדומה הצללים ופרצופי הרחשים ועו וקפצו. נשמת-היום היתה לכל האפלולית. בפנת החדר, הרחק מן הקמין, לפני עשיית-השמל קמנה, מתחת לגולה ירוקה, יושב מרטוב וקרא באזני ידידתו את הפואימה החדשה שכתב. פלציה ישבה מכונסה עמוק בתוך נקליט רך ורחב, ראשה מופשל לאחור, אל המשען, עיניה עצומות במקצת, והקשיבה.

דרך האשטורות המורדות למחצה רפרפו מבטיה על הפנים היקרים לה, שטופי אור העששית ממחציתם ולמטה, על השפתים התאוניות המתנועעות והמגלות לרגעים ברק שנים, על

הגיר הלבן הרועד בין האצבעות החזקות והמפונקות. הידים עושות תוך-כדי קריאה תנועה ריתמית קצובה למטה ולמעלה, בהתאם אל ריתמוס השיר: דומה לדפיקת-הלב, להלמות הדופק ברקות. בכל אלה הסתכלה דרך רשת אישמורותיה, והכל — הפנים, הגליון, הידים, העששית עצמה נתמוגו לעיניה לשלולית-אור קטנה, ומן השלולית באו וקלחו אליה חרוזים הרמוניים, מחרוזות של תמונות רויות אור ירח, בשמי ליל, טללים וזמירות של נינפות... המראות התדפקו על לבה, לשפו את נשמתה כילדי חן מבקשי אהבה ונותני תנחומים.

כמאובנה ישבה כל הזמן שלופת-צואר ועיפה לאהבה ולאזשר.

„אל אלהים! מה אהבת אני אותי, ומה מאושרה אני כי אהבת אני אותי!“...

מרטוב הגיע אל המקום ששם הנינפות מגרשות מעל פניהן את הסטיר, והלה יוצא ערירי לבקש את עלומיו האבודים. קולו נשתנה, הנמך; נימות נפשיות רכות וחמות צללו סתוכו. פיס, שרל, התחנן, התאונן יחד עם הסטיר...

בנפשה של הנב' קריינין ניעור כאב ישן. רוח קרה נשבה על אותו מבע אהבה ואזשר ותעבור את ראי-הכסף שלו... קסה לאטה מככאה, עברה בפסיעות בלתי-נשמעות את החדר לארכו, התקרבה אל הקמין ופשטה שתי זרועותיה אל האש לחממן...

בגלל מי נברא העולם היפה והטביושף הזה? וכי לה הוא האזשר? התוכל לדעת פעם מה שבבלבו? לעולם לא!... יש שלבו של אדם מפחיד במחשכו. למה רעד פתאם קולו?... מתוך קלות דעת של לב פתי תלחה אושר-חייה בראש תורן גבוה. נוע ינוע

התורן מפני הרוח, ולבה התחיל פוחד, פוחד: לפני שיתגלל ויפרש אושר-חייה קָנָם, תקרענו הרוח לגורים ותשאנו, והיה כלא היה...

הנה תמו אחרוני החרוזים, ועדיין פועטים באזניה הצלילים הריתמיים, עדיין חיים מסביב באויר המחנות הזיפים...

קם ונגש אליה נסער ועיף. צנה לרגליה על שרפרף נמוך ותמך ראשו על ברכיה. היתה מאין הפקרת עצמו בתנועה זו. לא חכה למשפטה. הוא אך את נשמתו ספר לה, את רשמה וכאבה. הניח בחיקה את ראשו. חמלים למה הן? ... שלחה, שלא במתכוין, את ידה והטבילה אצבעותיה בתוך בלוריתו הרכה והמסתלסלת. — דבר יפה כתבת. ענוג מאד ועצוב מאד.

— ידעתי שתרחמי על הסמיר שלי, את הטובה ורבת-החסד!... כל הארגיות של הסמיר היא הכפילות בין הכרתו, שהוא לדידו ממשות, ובין הממשות, שמתחמקת ממנו. הממשות שלו היא יצרו העז, הממשות של הניגפות היא העלומים... הדברים נאמרו מתוך אי-זהירות וקלות-דעת. לא חשש כלל, שמא יקרעו הקרום הדק הפרוש על המקום החולה והרואב שבלבה...

בקרבה התעורר רגש רע וטר וצווה לנקמה, רגש שנשאה חבוי בקרבה כל הימים האחרונים. התעוררה בה תשוקה לצער ולהדאיב. בשעה שידה השתעשעה עדיין בבלוריתו, סננה דרך שנים קפוצות:

— באגדה, הכל יפה. באגדה יש סטירים בעלי-גוף אדם ואוהבים כבני-אדם. אולם במציאות... אדם וקן או טודקן עם נשמת סמיר, בָּרָרָר...

הביט אליה מלמטה למעלה:

— למה זה תדברי ככה?

— המטירים הזקנים האלה בעלי הקקחות ובעלי הנשמות

כאורים עשנים, המורידים ריר פיהם למראה נינפות רכות בשנים—
מוקצה מחמת מיאוס הוא מראה כזה.

כבש פניו בין קפלי שטלחה ולא פצה פה.

לא יכלה עוד לעצור ברוחה. דבר מתמיה וזר לעצמה

השתלט עליה. בכל כח תשוקתה לצער, העמידה פנים שלווים
וקרים, נחנה אל הקסין, ורק גור-עין לתוכו, ואמרה כלפי האש:

— היום היתה אצלי פוליה.

הרים ראשו וזקק עליה עינים שואלות.

— אהבתי את העלמה הזאת יותר ויותר — הוסיפה.

ידיה צחקו בשערותיו. אך סבך רגלה ועד קדקדה נמתחה

בה נימה אחת, כחוט הקשת, ורערה כאלו נקשו עליה...

— למה זה זכרת פחאם את פוליה? — שאל בקול

מחונק.

— מפני שכתבת על ערבי האביב הענוגים והרעננים.

גם פוליה מזכירה מבהינת-מה ערב טלול ומבושם. היא דומה

לדובדבנית נחמדה ועסיסית שבשלה די צרכה. אם לא תמהר יד

חזקה וראויה לכך לקטפה, חוששני...

— למה?

— שתנשל מאליה ותפול בבויץ...

— למה את מספרת לי את זה?

— מפני שחשבתי על הנינפות שלך. אף היא, כמדומני,

מצפה לאיזה פאון צעיר...

מרטוב חבק את ברכיו ובעינים ממוצמעות בנקודה אחת,
אמר כמדבר אל נפשו:

— די, פלציה, די!... שמעי נא. כל הימים האלה
הייתי כמו מפרפר תחת מועקה של הטא... אך לא. אפשר שלא
היה זה כלל הטא. על ראשי עבר בער... האם יש מער צדיק
או רשע? באתי אליך הערב והתודיתי...

צהוק כבוש הלחל מאחרי שניה הקפוצות. אמרה:

— ותחת בנק מעילך עוד צפנת שרידי הטאך?
לא ענה. קפץ על רגליו, התהלך בחדר אילך ואילך.
פלציה הביטה אל האש. כל פסיעה ופסיעה ששמעה מאחריה
חולידה בה בת-קול כמו מהלומה.
— חשבתי — אמר מרטוב — שלבי מפולש לעיניך. יש
בכל-ואת בלבי דבר-מה נעלם ממך.

— מה?

— נשמתי אינה כבר זו שידעת מכבר.

— ?

— קמטים בנשמתי, פלציה, קמטים!

החרומסה פלציה ממקומה, בכל גופה נמשכה אליו. מיד
התעכבה, עמדה נשענה בשתי ידיה אל הכוננית שמאחריה.
פניה הלבינו באפלולית.

והוא הוסיף להתהלך בחדר בפסיעותיו הכבדות. האש
פצהה ופטפטטה. צללים רעדו והתנודדו על הקיר כנבוני-דבר...

— את שותקת. למה את שותקת?

— ומה אומר לך, יקורי? לא מידי הקמטים הללו,

— וזה הכל?

— שטא רצונך שאתן לך הסכמתי לתוספת-אהבה,
„מן הצד“?

מרטוב קרא כנשך-נחש:

— אבל לא! אבל לא! כאן אין כלל שאלת אהבה,
האמיני! זה... זה... הפחד מפני המות! הפחד להיות קבור חיים!
וזהי היראה שטא הצבעים הרוים והמשכרים, שתמיד היו משמחים
את נפשך, לא לך יורחני! זאת היא ההכרה ש... הביני נא, פלציה!
זאת היא ההכרה שהששון הגדול חלף כבר ואך שוליו מפהו
על פניך בלעג, אבל הוא כבר חסך עבר... עלוב ועווז סתוך
קנאה וגעגועים, אתה שואף מורו ונדרו, המרחפים עדיין באויר...
בת-צחוק חורה ועצובה הלפה על פניה, ובקול רואב
אמרה:

— איני יודעת חביבי, את מה אתה אוהב יותר: את
האדם? את אהבתך? או את גרוי העצבים שלך „ותענגיהם“?
אתם, הפיטנים, לדירכם האהבה היא דבר-מה שבא מן החוץ...
כמו הצבעים לציר, כמו הצלילים למנגן. על כן לא תדעו שבעת...
אתם הנכם אמני החיים, וְרִמּוֹאוֹנֵי האהבה... מסכנים! אני מבינה
את יראתכם להסתמא ללא-צבעים, להתחרש ללא-קולות, להורדקן
ללא גיגמות צעירות... אני אינני נינפה... אך אשה אומללה
ופשוטה בלא אותם „הצבעים הרוים והמשכרים“... ואף-על-פי-כן
טוב לי ממך! ברגעים הנוראים ביותר, כשאני אכולת-קנאה
ורצועת יאוש ופחד, יודעת אני בבירור שלא תאבד לי עולמית,
שלא תוכל לאבוד לו. אתה בתוכי יושב! יותר שאהב אותך,
יותר שקטה ובטוחה היא אהבתי. יש אפילו שאיני חוששת בה,
איני חשה בה, מפני שהיא ממלאה את כלי, את כלי... יכול

אתה ללכת... את אהבתי לא תקח ממני, וזה לי העקר. ועל כן המיד, באשר תלך, אשלח לך את ברכותי... לך לך! אתה הנך צמא לגרויים חדשים. בלב צחה-צחא ובגוף מודקן תהוויר אולי עוד שנים רבות על שולחנות זרים ותפלל לנדבה שיפילו לחיך ברחמים ובגדל-לבב... הה, אינך יודע כמה אני חפשיה מחמת אהבתי אליך! לך לך... אהבתי תספיק לי די-מחיתי עד מותי... לך לך סטיר בי זקנת! עלוסיך אים? לך לך לבקשם באשר תבקש — גמרה מפואיתו.

פניה היו לבנים כסיד, קולה רעד. מרטוב הרגיש בזה וכמתחנן פשט לה ידיו:

— פלציה!

ועשה תנועה לגשת אליה. היא נמוגה שתי פסיעות לאחור. — בקשת ממני רחמים ותמיכה. הנה זאת היא תמיכתי: אני שולחת אותך חפשי. ללכת להפש אותו... אותו... „הששון הגדול עם השולים המטפחים על הפנים“ עם המור והגרד וכדומה... ברכתי שלוחה לך באשר תלך...

— פלציה! — ושלה אליה את ידי. היא הישתמטה סמנו ונגשה אחורנית אל דלת החדר.

ובקול לוחש ומתחנן:

— עובני נא, יקירי, עובני לבדי, כי קשה לי...

יצאה אל החדר השני וזגרה מאחריה את הדלת.

רגעים אחדים עמד לבדו. האש בקמין פצהה ולחשה הרישית. הצללים התנוודו על הכתלים.

מרטוב קבל מפלציה מכתב, שבו הודיעה לו שהיא
 נוסעת עם בנה אל ההרים לנחל. לאן ולכמה זמן — את זאת
 לא מצאה לנחויץ לכתוב. אחרי השיחה האחרונה שהיתה ביניהם,
 קבל את המכתב הזה כדבר טבעי והכרחי. כך היה מוכרח
 להיות. מוכרחת היתה לברוח. לברוח? מפני מי? אה, הוא יודע!
 פלציה המסכנה ברחת מעצמה... כן. מעצמה ברחת, אבל בה-
 בשעה ידעה, מסכנה זו, שמאחבתה אין לה מנוס ומפלט. ידעה
 זאת, ידעה שתוסף לחיות בחברת ידידה, אפילו אם תהיה רחוקה
 ממנו. יום יום תמשש ותהפוך בספריו, שהיה קורא בהם, שבשולי
 דפיהם רשם את הערותיו בעפרונו, יום יום תקיף את עצמה
 בחפציו, בתמונותיו, ובכל דבר שידיו ממשמשו בו... ואף הוא
 כשקבל את המכתב לבו אך נתכוץ בו מעצב, אבל רגש של
 השתחררות מכבלים לא היה לו ואף לא כאב הפרידה. אדרבא.
 מעין נחת-רוח סתומה שרתה עליו כשנודע לו שפלציה נסעה. נחויץ
 היה לו להשאיר לבדו בלא פלציה, כדי שירגיש את עצמו לבדו
 בלא פוליה... בימים האחרונים הסתכסך בעניבה שתנקה אותו. לבדו
 יקל לו להתירה ולשחרר את נשימתו החפשית... בלבו היתה חוקה
 ההכרח שנסיעת פלציה אינה אלא חופשה זמנית לו ולח...
 יחוסיהם הגיעו כבר לאותו המעמד, כששתי נפשות מתחילות
 צומחות יחד אחוזות ומצומדות בשרשיהן ובענפיהן, כשכל אחת
 נושאה את חברתה מגושמה וצרורה בצרור הרגליה גם היותר
 קלים וסמוים מן העין. אבל אותה האהבה המחדשת את החיים

בכל יום ובכל שעה, המדליקה בנפש יום יום ושעה שעה
 המיונות ורגשות חדשים, עוים וסתומים, כעשיות מגוונות ורזיות
 באישון ליל התאווה, — אותה האהבה לא היתה כבר. שניהם
 חדלו להיות חידה, לשניהם היה הכל גלוי וידוע, טעום ומנוסה...
 והנה פרצה אליהם עלמה צעירה זו בצחוקה ובשירתה. בידו
 היה אז גביע מרוקן ברובו וצמאנו חדש עמו כבראשונה. קוה
 לרעות צמאנו אצל פוליה מבלי להדול מאהוב את פלציה...

אמור אמר בלבו, שלא את היין בקש אלא את ריחו
 וקוי-השמש המשתברים בקצה-התולע שלו...

אהבתו לפלציה היתה כנחל נם בצהרים עם אחרית קיץ.
 התירא להדרם ברטמת סוף-הקיץ...

נמשך אל פוליה בכח קני כוח, כמוכה-ירח, כמעט שלא
 ברצונו, אפילו נגד רצונו.

אבל. בקשור הלב הצעיר מלחמה על הגוף הזקן, נפול
 יפול הלב הלל מתבוסס בדמו.

פלציה נסעה, ומיד נחזור לו שמוליה רחוקה ממנו...
 כעננת-כסף קלה הופיעה פוליה על האופק. עננה קלה המטילה
 צל למטה על האדמה... פלציה נסעה, ולו נחזור מיד שעננה זו
 נזרחת וצוהקת מפני שהיא מחכה לרות, בחיר-לבה, שיבוא לקחתה,
 לקשרה בורעותיה אל צוארי ולשאתה על כתפו הרחק, הרחק,
 עד לא תשורגה עין...

ויש שמועקה אחת היתה בלב: לאן ישאנה הרוח?...
 פעמים רבות עבר מרטוב על פני הוילה של פלציה.
 תריסיה היו מוגפים. הפשפש היה נעול. שעות רצופות התהלך
 לפני חלונות הוילה הדוממה, ובלבו היה הרגש, כאלו בא

באחור-זמן אל הנמל, ותחת הספינה שרצה להפליג בה, מצא
אך שיירי עשנה משתרבים וכלים באויר...

את, נוגה-עגומה היא שדמת-הסתיו!... אך זה מקרוב
רעשה עליה הקסם, צהלו הזמירות, זרחה החמה, — והנה הקסם
נקצרה והוכנסה הגרנה. נדכו הזמירות. עברה כאן המחרשה
ונשאר אחריה ריה של סחב ורקבון. על האופק — סיעות של
עורבים... את, נוגה-עגומה היא שדמת-הסתיו!...

XII.

בבקר השכם יצא מרטוב מביתו והלך לאורך החוף הצפוני של היאור. הלך ללא-מטרה. היום היה בחור, היאור הקטיר ערפליו הכספים ושלשלת ההרים היתה מבצבצת וכולטת מתוך ערפל החלב שהליט צלעיהם, באופן שראשי ההרים נראו כתלולים באויר.

עייף ומאובק כלו, סר לשעת הצהרים אל אחד מבתי-האוכל הכפריים שעל החוף. באולם ריק ישבו לפני שלחן קטן שני פועלים צעירים ואכלו הרבה, ושתי הרבה ורעשו בקולותיהם. אחד מהם, בחור צהבהב, לבוש חולצת-עבודה, הצטיין בצחוק חזק ומצלצל. הוא גופו נחנה מצחוקו שהיה פורץ עם כל מלה ועם כל גמיעה. כנראה לא היה כאן זר. בכל רגע היה קורא לפונדקית בקולו החזק והיפה, וכשזו היתה מתחממת, היה כולט ספיו דברי גרוף והולך בעצמו אל המטבח ומביא משם את תבשילו. מרטוב נגש אל שלחן קטן שעמד בירכתי האולם, צנה בכבודות על כסא, פשט לפניו, תחת השלחן, את רגליו היגעות, ומיד התפשטה לאות בכל גופו. ישב והמתין לפונדקית שתכנס. ההדר היה שטוף אורו. דרך הדלת הפתוחה של המטבח הגיע מן החצר קול פרה גועה. סמוך אצל החלון הפתוח נסר

הפונדקי קרשים, ונסירת משורו היתה ארכנית, מרדנית, קובלת וסבלנית... דרך החלון זרחה היאור שנחשף פתאום מערפלו, ועל-פני תקרת החדר רעדו צללי גליו, צללים וחובים, שוטפים וזעים ונעים כמטפחת משי שמתנפחת ברוח. לא רחוק ממנו, על הקיר ממולו, היה תלוי ראי. מתוך הראי הוזה ראה מרטוב את תכלת השמים, את המים, את המפרש הלבן הכרסני המתחלק עליהם בנדרם. פתאום... נתגלו לו פניו על הרקיע הזה: עיפים, מאובקים, כמושים וזקנים-זקנים היו...

לתוך אזניו פרץ צחוק הפונדקית:

— ודאי איזה דבר מענין מאד רואה אדוני שם בראי... ערכה לו את השלחן, הסתובבה לכאן ולכאן, כשרגלה נתקלה מדי פעם בפעם בברכו. ידיה היו אדומות ואמיצות, וחזה — חזק. מאותם שני הפועלים שמעדרו בקצה האולם, אחד כבר הלך. נשאר רק הצהבהב. בשעה שהפונדקית שמשה את מרטוב, הפנה הלה, שישב בגבו אליהם, את פניו וקרא בלשון שמתהפכת בכבודות מהמת שכרון:

— ג'רמין!

הפונדקית לא השגיחה בו בתחלה ולא ענתה לו.

— ג'רמין! — חזר וקרא הפועל בטון מצוה ותקיף.

— הלא אמרתי לך, המתן, אין פנאי! — משיבה זו

בשויון-נפש.

אחרי שהכל היה ערוך על השלחן, ומרטוב התחיל סועד, הוסיפה עדיין בעלת בית-האוכל לעמוד ולהביט אליו. אחרי איזו שתיקה אמרה:

— האדון הוא אצלנו בפעם הראשונה. דרך טיול, מה?

— הן, גברתי! דרך טיול — ענה מרטוב. פתאום הרגיש על פניו את מכטיו המיטים והועזמים של הפועל.

— הבינותי שכך הוא — אמרה האשה והחליקה את כנף המפה, הקריבה אליו את מפיתו שלא-לצורך, ואמרה:
— היום יפה הוא מאד.

— כן, גברתי!

— ג'רמין! — רעם פתאום הפועל ממקומו.

— מה הפעך — קראה האשה בכעס בגשתה אליו.
שלח הפועל את ידו לחבק מתניה ומצא רות. אך היא גחנה אליו והוא לחש לה מה.

— אתה משוגע! — קראה לו זו בצחוק.

הלה הוסיף ללחוש לה מתוך מלמול של חרעומת ובקשה כאחת, ותפש ורועה למעלה ממרפקה.

— אל דברי אולת! הנה פול עובר זה מכבר, ואתה מה אתה יושב כאן, עצלן? אכלת, לך אל החצר לעבוד, עצלן! —
ותוך כדי דבורה קרצה לו בעינים ובתנועת-ראש כלפי מרטוב.

— אחרי רגעים אחדים, שוב קרא הפועל:

— ג'רמין! תני לי מגבת!

— איזו מגבת?

אבל פתאום פרצה בצחוק:

— מטורף! שם בחדר השני תלויה מגבת.

— תני את המגבת... — חזר הלה בעקשנות משונה.

— לך, קחה, שכור!

— תני לי המגבת, אומר אני לך... — והיה משהו מאיים בדבריו.

Tu m'embêtes — קראה לי האשה בכעס, והלכה אל החדר הסמוך, שרק מחיצת-קרשים הבדילה אותה מחדר-האוכל, להביא את המגבת. אך מיד, בקלות בלתי-צפויה, קפץ הפועל מעל כסאו והלך אחריה. הדלת נסגרה מאחריהם בדממה. על היריעה הלבנה הקטנה שעל זכוכית הדלת, הסתמנו שני צללים. מחיצת-הקרשים עם הדלת התחילה זעה נעה וחורקת ברעש... והשמש צחקה על הספון בקמטי צללי המים. היאור זרח דרך החלון. והפונדק, סמוך אצל החלון נסר נסירה ארכנית, טרדנית, קובלת וסבלנית...

מרטוב הניח על השלחן את דמי סעודתו ויצא מן האולם. אל העיר שב באנית-קיסור רק לפנות ערב. כשהתקרב עם חשכה אל ביתו, הגיעו אל אוניו מהלון הדרו, קולות וצחוק. במסדרון הבחין צהוקה של פוליה. זרם חשמלי הלך אותו. אינסטינקטיבית עשה תנועה אחורנית לשוב. עמד רגע. פקפק. אך מיד התעשת. פשט את מעילו ונכנס. לפני השלחן הקטן והעגול ישבו, זה מול זה, פוליה והד"ר דינוב וראשיהם כפופים על פני לוח האישקוקי. פוליה היתה במעיל הקטיפה שלה, בכובע שחור בעל תיתורת רחבה, והסמך בידה. עם כניסתו, הרימה אליו את ראשה והביטה אליו במבט של ידידות נעימה, כאדם קרוב מאד.

— מה דעתו לאֶסְטֶרְטֶגִיָה זו? — קראה אליו. הם פרצו אל המבצר וכבשו אותו, כיון שהאויב יצא ממנו. פעמים אחדות היתה אצלו ובכל פעם עמדה בעלת דירתו כצָרְפֶרֶזֶה נגדה

ולא נתנה לו להכנס. „כמעט שאפשר היה לשער שקבלה פקודה זו מגבוה“... גם הד"ר דינוב לא זכה זמן רב לעבור את הסף... אגב, הביאה לו בשורה טובה. אפשר מאד שהגב' קריינין תסכים סוף-סוף להשתתף בנשפנו, אחרי שהורה בה כבר פעם מהבטחתה. כל ההשתדלויות של הועד המסדר, וכל המשלחות והמכתבים לא הועילו, עד שהיא, פוליה, נסעה אליה...

מחמת האפלולית-בין-השמשות שהיתה בחדר לא הרגישו בשנוי שחל פתאם בפני מרטוב לרגלי דברי פוליה.

הוא שתק. ופוליה המשיכה את פטמוטה :

— הרבה עזר לה סמשי... הנער הנחמד הזה... הוא הכריע כמדומה... אגב, דרישת-שלום מאת סמשי...

— תודה! — השיב מרטוב מתוך מתחות עצבים. ובהתאמצות נוראה של מנוחה עשויה שאל מי „נתן“ למי „מט“. במקום לענות לו על שאלתו, המתינה פוליה רגע קל, ואחר כך אמרה בקול נמוך :

— ... וגם מהגברת קריינין...

— מה „וגם“ זה? — ולבו דפק.

או צחקה פוליה :

— דרישת-שלום חמה מאד לאדוני.

— א-א, כ-ך? — ושני הגברים, יחד עם פוליה, צחקו לתעלוליה של זו. ויותר מכלם צחק מרטוב. מיד הרגיש מרטוב שנטל משא הוסר מעל שכמו ושגבו הודקף.

— ומי נתן למי מט? — שאל שוב.

— אני משחקת משחק רע מאד.

— מפני שהוא מפקדת יותר מדי לפני כל צעד מכריע —
העיר ד"ר דינוב.

— ואיך אוכל אהרתי? הלא צריכים להמלך אם כדאי הדבר.

— הפקפוק הוא כמין להולשה.

— פעמים אין זה מתוך מורך-לב אלא מתוך רצון להאריך
את משהק החתול עם העכבר.

— לא. תדעי לך, בתי, שהפקפוק הוא מתון ומרושל,
והחיים הם פזיזים וזרוזים. אם לא תאהו צורך מיד, הקלט ימלט
מידך.

— א, אדוני הוא מכית ומדיח! עלמה צעירה אינה
צריכה לשמוע את דבריו.

בשעה ששניהם פטפטו וזרקו זה-לזו, ככדורי-משחק,
משפטים נשמעים לשני פנים, הדליק מרטוב אור בחדרו, נגש,
בנטילת-רשות, אל שלחן-עבודתו לראות במכתבים ובעתונים
שנתקבלו במשך היום! התך את המעטפות זו אחר זו בסכיך-
הכסף המחודר, מתנה מפלציה ליום הולדתו, סקר במבט-עין
מרפרף התימות המכתבים ופתיחותיהם, והניחם. לקח צרור
עתונים שנתקבלו מרוסיה. תחב אצבעו לתוך רצועות-הנייר וקרוע
אותן, והרגיש שאצבעותיו רועדות. הפך בעתונים. רפרף על
החדשות ועל הפיליטונים מבלי להבין כלום במלים שהצטרפו
בקושי למשפטים; והמשפטים בשום אופן לא התקשרו לענין
אחד. פתאם נתעכבו עיניו על מאמר אחד קצר שעורר
השומת-לבנו.

— איוו נבלה! — קרא.

— מה שם? — קראו פוליה והד"ר דינוב בבת-אחת.

מרטוב זרק לפנייהם את העתון מתוך שתיקה.
הוקן וחלטה כפפו ראשיהם אל השלחן. פוליה קראה
בלחש: בקיוב הפיצו עלילת-דם על היהודים. בספרות הממשלה
תומכים בעלילה זו. יהודים הושמו בבית-האסורים. האויר מפוג
כולו ברעל של שנאה אל היהודים. אימת פרעות מרחפת על
ערי תחום-המושב...

פוליה תפשה את העתון, קמטה אותו והשליכה אותו
בכעס. „ç'est ça..." אמר הוקן. פטם את מקטרתו והתחיל פולט
מפיו רצועות עשן. פוליה הביטה אל מנוחתו בתמיה, ואמרה:
— ומה, אדוני הדוקטור? הוא מעשן לו במנוחה את
מקטרתו, ומה שנעשה מעבר לעשן המקטרת — הבל הבלים, א?
— א-ה-ה! אל נא לכעוס על וקן שכמותי. אני יכול
עוד להתרגל כמוכם. מבעד לעשן מקטרתי אני רואה הרבה
דברים נושנים, שאין אתם יכולים לראותם. ואגב, כל התרגויות
מויקה לבריאות...

דפקו בדלת: אינהורן בא.

אינהורן היה מאותו סוג הצעירים, שכשנפגשים בהם
בפעם הראשונה, אומרים עליהם, ספק ברצינות ספק באירוניה:
„הנה טפוס!", ואחר כך, כשהם מתחבבים על חבריות — והם
מתחבבים תמיד — אומרים בבת-צחוק, שיש בה גם טקצת מן
הרחמים: „איזה אוריגניל!"... אלה הם נוגי-הפנים ולבני-המצח,
שמביאים עד לשנות העמידה ומהן והלאה את נשמתם טחורה
וכשרה, כמו שהיתה בילדותם. מנעוריו נלחם אינהורן מלהמת
קיום קשה, הרבה רעב וסבל, ואף-על-פי-כן נשאר תמיד זקוף-
נשמה, ישר, בהיר. בעולמו של הצעיר הזה לא שלטה אלא אהבה

אחת, אמונה אחת וצער אחד. ב"מושבה" של הסטודנטים טרוסיה היה מתהלך יהודי הצעירים היהודים היו גורמים לו מרירות-נפש. "הלא אלה הם שועלי שמשון! — היה אומר עליהם — המיד קשורים אל זנבותיהם רעיונות בוערים ואידיאות מפוצצות וחדשות. ועם הלמידים העשנים האלה הם באים אל שדמות עמם ו"מבעירים מגדיש ועד קמה ועד כרם-זית"... לסטודנטות היה קורא משום-מה "אלה בנות יפתח". פעם אחת שאל מרשוב: "פוליה"? — אה, פוליה!... — קרא — ריח של אתרוג, של ערבת הושענא-רבא או טעין זה נודף ממנה"... מרשוב לא הבין לדמויותיו התנ"כיות והדהיות של אינהורן, אבל לא נעלמו ממנו הצללים שנשקפו מעיניו, בשעה שאמר את הדברים האלה.

אינהורן נכנס לאטו, בפסיעותיו המתונות, בראשו הנטוי קצת הצדה ובמבטו ההווה. יחד עמו נכנסה אל הבית מחשבה מהורה וצנועה...

פוליה, שעקיצה כלפי הד"ר דינוב היתה מוכנה על לשונה, נשתתקה, התכווצה כלה בתוך מעילה, עם כניסת הצעיר הזה. מרשוב הציג לפני הד"ר דינוב. הד"ר דינוב? הוא, אינהורן, שמה מאד להכירו. שמו אינו זר לו. הגב' קריינין קבלה ממנו נדבה הגונה לטובת בית-הספר העברי.

— אדוני מתכוון לקפריצה החדשה של הגב' קריינין?

...c'est ça... c'est ça

מרשוב הרים מעל הקרקע את העתון המבועך, החליקו והגישו לאינהורן, כשהצביע לו הזטם על הודיעה בדבר עלילת-הדם. אינהורן קרא בתשומת-לב. קריאתו נמשכה קצת יותר מן הראוי. אחר-כך קפל במנוחה את העתון, הניחו על השלחן, ואמר:

— כך...

שלשה זוגות עינים ננעצו בו בבת-אחת.

— כך? ... מה משמעו של "כך" זה? — קרא מרשוב —

הוא היודישיסט, הנציונליסט ואיני יודע עוד איזה "איסט", הוא שאינו רוצה לדבר אלא בדרגון שלו...

אינהורן תך ואמר:

— מה מחכה אדוני לשמוע ממני? אלו הייתי יודישיסט,

הייתי צועק מכאב. היודישיסטים מתעלמים מן העבר, משלים את נפשם בנוגע לעתיד ומסתפקים באיזה הוזה... אבל הלאומיים-העבריים בחרו להם נקודה גבוהה, שממנה הם צופים גם את העבר גם את העתיד... מנקודת-צפייה זו אני רואה את ערכם האמתי של הדברים...

פוליה, שהמוף שלה כמה את מחצית פניה מלמטה, ותיתורת כובעה האפילה על מחצית פניה מלמעלה, רצתה בתחלה להכנס כולה לתוכה, להצטמצם עד כדי שלא ירגישו בה. כיון שאינהורן התחיל מדבר, נשמט המוף על ברכיה, ומבעד לצל כובעה התחילו העינים מבריקות...

הוקן בקש שיבארו לו באיזו שפה הם מדברים, מה פירושן של המלים: יודישיסט, היבראיסט... אינהורן השתדל לבאר לו את שני הזרמים האלה.

הוקן עשה פתאום תנועה בידו, כמי שנלאה לשמוע דברי הבל. כלום יש בימינו יודעי עברית? מי יודע עברית?

צר נעשה למרשוב על עלם בחיר זה שנפגע בציניקן הוקן. חשש שמא פגיעתו של זה תהא רעה. פוליה אף היא

חששה בלבה לעינו הפקוחה והמתירה לעג של הזקן, שמא יעליב או יכאיב במה את אינהורן.

הד"ר דינוב שלא חשד כלל בחששותיהם של מרטוב ופוליה, המשיך:

— כלום יודעים בימינו לשון-קודש כמו בימי אד"ם הכהן וגורדון? אך אלה היו משוררים!...

— מאיזו אופירה מזמר הסבא שלנו? — תמה מרטוב.
פוליה היחה עדיין במוחה שהד"ר דינוב משמה באינהורן, ורצתה להסב את השיחה לענין אחר. אך הזקן בקש אותה לבל תפריע. הוא רוצה להזכר מה. תחכה, תחכה נא קצת... הוציא מפיו רצועות עשן אהדות, סטר בכפו על מצחו: כן... ישמע נא... „הגוים" הללו הן לא יבינו כלום, אולם האדון איינגר...

— אינהורן — תקן לו מרטוב.

— מוטב אינהורן... הוא מבין. ישמע נא, אדרבא...

הוי, אך שוד נהי! הַבֵּט לֹא אוֹכֵלָה;

הָמוּ מְעִי הָמוּ! הֵת, נִפְשִׁי נִבְהָלָה!

וּבְכִלְיוֹתַי... וּבְכִלְיוֹתַי...

איזה זמן התאמץ להעלות בזכרונו את החרוזים הנשכחים ולבסוף נואש:

— שכחתי! חבל...

פניו היו מתולעים מהתאמצות. שתי לסתותיו רעדו ועל מצחו הבהיק טל זעת.

פוליה נרתעה מרוב השתוממות. הרימה ידיה למעלה ומחאה כף: „ברוו! ברוו!". מרטוב השתומם אף הוא לשמוע מפי הזקן,

באופן מפתיע כל-כך, את המלות המשונות ובלתי-המובנות. אינהורן הביט אליו בבת-צחוק. הוקן הזה שדקלם את לבנסון-האב בהתעוררות כזו, הצחיקו אבל מצא חן בעיניו.

— יגלה נא את האמת, אל יכחד, סבא! — אמר מרטוב — הלא בצעירותו היה מלא חמאים כרמון. שמא היה פעם גם רב, רב שקהלתו בעטה בו, הנה... ?

הדוקטור מצא קורת-רוח מרושם ההפתעה שעשה, וביהירות נצחון, למען הגדיל הרושם:

— בוראי! בוראי! כלום לא ידעת? בוראי שהייתי רב. כלם פרצו בצחוק: איזה "פרס"!

ומרטוב הספיק ללחוש באוני פוליה: אל נא תאמין. הוא משקר, הוקן.

— אַחֲדֵהֶם! — נאנח דינוב — כלום יש כעת משוררים כאלה... אינהורן מצא לנחוץ לבאר לו במלים אחדות את ערך השירה העברית החדשה וביחוד התעכב על המשורר ברוין, שאינהורן היה אחד ממעריציו.

בלב הולם, כמעט מתוך מורך-לב, הרימה פוליה את עיניה אל אינהורן, זו הפעם הראשונה במשך כל השיתה הזאת. הביטה במבט זר כל-כך. אחר כך העיזה ואמרה:

— אדוני אינהורן! ידקלם נא איזה דבר מברוין. הפנה אליה זה את ראשו בתנועה מהירה והשרה עליה מבט קמה. "לא... איני יכול...", ושוב הסב עיניו ממנה. — אנא... — נסתה להתחנן לפניו. מיד פנתה אל מרטוב ואל דינוב ויעצה להם להפציר בו שידלקם.

א, מה חשקה נפשך לשמוע שוב את הקול הזה, שלפעמים, בלילות, המו הרי צלצוליו באזניה ובנשמתה כעין קריאת מסתורין!...

אינהורן לא סרב הרבה. נשען בשתי ידיו אל משען-הכסא שעמד לפניו, סגר לרגע אחד את עיניו, כמתכוון להזכר באיזה שיר משירי ברוין. המשורר הזה היה חביב הצעירים העברים הלאומיים. הוא קנה את לבותיהם בעוזו תוכחתו ובחרונו, שבהם היה מחקה את הנבואה הקדומה.

בתחלה מסר אינהורן בתרגום פרוזאי את תוכן השיר שרצה לדקלמו. אנב תרגום, השתדל לבאר את הציורים המליציים שבהם השתמש המשורר ואת במוייו המלאים סרירות נבואית. מרטוב התאמץ להדור אל תוכן המלים המתות של התרגום ולראות מבעדן את רקמת הפיוט. ואחר-כך התחיל אינהורן לדקלם בקול ההולך לאט, רפה ונפשיי בתחלתו, חזק ונלהב לבסוף. ואז היו ידיו, הנתמכות בכל כח במשען-הכסא, רועדות, והכסא חרק חרישית... בפי המדקלם היו למלים צלצול זה, פראי, לוחט...

באינסטינקט של פיתן חש מרטוב מתוך הלופי ההטעמה, מתוך זעזועי הקול את תנועות המחשבות והדמויות, שהציג לו לעיני רוחו, על-פי התרגום. נדמה לו שהוא מבין הכל. הצעיר התנור הזה אומר לו דברים בלתי-מובנים אך עזים, יפים ועצובים, וכמו קסם עבר על פניו. הד"ר דינוב פלט את עגילי העשן האחרונים ופיו נשאר פעור, שפתו התחתונה נתלתה למטה מרופטה, כבדה ורועדת, כגמל זקן זה שבביבר הקר והזר, בזכרו פתאום את השמש היוקדת, את חולות המדבר הצורבים ונעוריו הרחוקים שעברו בהם... פוליה לחצה בשתי ידיה את המוף שלה אל לבה. פיה

הקטן היה פתוח קצת, רק קצות שניה בצבצו מחוכו. בתאווה שאפה אל קרבה את הקול הזה. רבות זכרה ברגעים האלה. זכרה אותם הערבים, כשאניהורן היה בא אליה עם ספר-שירי ברוין תחת בית-שהיו. זכרה את השעות המתוקות, כששניהם היו יושבים לפני אור המנורה שלה, תחת כנפי שלום ואהבה, מלאי חלומות ותקוות, שאין דרכם להתגשם... או היה רגיל לקרוא לפניו את השירים האלה וקולו היה מתדפק רכות אל לבה, חודר אל נשמתה וזורע שם גם אור גם חרדה... דומה שכל זה הוא כל-כך רחוק, כל-כך רחוק! היה חלום מתוק, ונמג ההלום. למה כל כך מהר נגמר השיר?...

נודעוזה מסחיא-הכפים של מרטוב והד"ר דינוב. קפואה ישיבה ללא-ניע כלשהו. אל ישמורותיה עלתה דמעה. חסה עליה ולא רצתה למחותה, אך פחדה שמא התגלגל לעיני כל, וישיבה מופשלת-ראש, ושמרה את אגל הדמעה מתחת לעפעפיה העצומות, כאבן-חן זו. אך הנה פנה אליה הד"ר דינוב ושאל אותה על מה חרהרה כל הזמן, בשעה שענייה היו תלויות בתקרה. הלא אינה מבינה "לשון-הקודש". תמיתו היתה גדולה כששמע ממנה שאף היא יודעת עברית. בפניה לא נכר כלל שהיא "פוזטק כחול". ידיעת העברית הולמת בתולה זקנה או אשת רב זקנה, אבל היא... אולי גם היא מאותם... איך קוראים לזה?... היבראיסטים?

— אל נא ידבר, אדוני, בטון שכות, אל נא!... — קראה אליו פוליה. נפשה סלדה מליצנותו.

לא יכלה להתאפק והוסיפה עוד בקול נרגז:

— אני מבינה, איזה תענוג יש לו לאדם כשהוא מושיט

לשון כלפי הראי...

— באמונתו, מעולם לא עשיתי כזאת!
 — לא. הוא עושה זאת יום יום... כל חייו הוא עושה כך.
 — חידות לי דבריה, מרמזות, מליצה חידות לי דבריה.
 — הלא אינו שוטה או מטומטם-המות, ולמה זה הוא מתלוצץ על ענין כזה?...

ראה הזקן את התרגשות הצעירה, שכנראה נגעה אל לבו, ורצה להצטרף:

— אבל... אבל... הלא עדיין לא הספקתי להתלוצץ...
 אך פוליה לא שמעה לדבריו הפסיקתו, ואמרה:
 — מוטב שישתוק! שאם לא ישתוק הלא מן הנמנע שלא יוציא מפיו איזה דבר פגול או איזה דבר עקום, רק מתוך התאמצות הדירה לא להיות ישר... לדבר אחרת אין בכוחותיו...
 מרמז הביט אל העלמה בהשתוממות: מה זה היה לה?
 מעולם לא ראה אותה במצב נרגז כל כך. ובפנותו אל הד"ר דינוב:

— קבלת, סבא, מנה אחת אפים. תזכור לשנים רבות...
 צמצמת את עצמו ונשתתקת, א?

אָח, מה! — ענה הזקן בתנועת-יד נואשה — בגאות הים, ספן כמוני אומץ את נסו ויושב דומם על החוף. לא לזקן כמותי לסכן את נפשו, בפני סופה כזו...

הכל צחקו ופוליה הראשונה. החליטו לצאת למיל. אינהורן שמח מאד להצעה זו, ויצא הראשון. מרמז, דינוב ופוליה התכוננו אף הם ללכת. פוליה שהיתה כבר לבושה במעילה ובכובעה, יצאה אל המסדרון, אך מיד נזכרה, ששם בחוץ עומד אינהורן ומחכה, וכסתירה לעמוד עמו שם רגעים

אחדים ביחידות, נתעכבה, עמדה על המדרגות במסדרון והמתינה לדינוב ולסרטוב... אבל אלה התמהמהו קצת בהדר. התלבשו לאט מתוך איזה ויכוח, והסירו דעתם מהשנים המחקים להם. לא שמעו גם לקריאות שקראה להם פוליה. ופתאום, באופן בלתי-צפוי לה לעצמה, כאלו שלא מדעתה, כאלו דחופה על-ידי כח-היצוני, קפצה פתאום מהמדרגות ונגשה אל אינהורן, שהתהלך על המדרכה אילך ואילך.

זה ימים רבים לא היו שניהם יחד, שניהם לברם, זה בצד זו ואין איש אתם...

פסיעות אחדות עשו מתוך שתיקה.

הוא הראשון התחיל מדבר:

— פניה, פוליה, הם כל-כך רעים... כשהיא לבדה, כשאין איש עמה, פניה מפיקים איזו עצבות...

ועזוע קל עבר בכל גופה, בשמעה אותו מדבר אליה. זה כבר לא דבר אליה ככה...

— מאין הוא יודע שפני רעים הם בשעה שאני הנני לבדי? — שאלה בצחוק קל.

— כשהיא הולכת אל האוניברסיטה... פעם קרה שאף אני נקלעתי באותו זמן ובאותו הרחוב... היא לא ידעה שאף אני הולך עמה... אמנם אני הלכתי על המדרכה השניה... אבל ראיתי היטב...

— אפשר מאד שפעם אחת הייתי עצובה...

— לא. היו לי עוד אילו הודמנויות. במקום זה, בין אנשים שאין מכירים אותה פניו אחרים הם... תמיד עצובים... שתקתה. הלכה לכאורה במנוחה ומביטה לפניו, כאלו

היתה גם הפעם לבדה ואין איש עמה סמוך אצלה, ואין איש מדבר אליה בקול לוחש, רק זהם כל-כך. אך נשימתה היתה תכופה ולבה הולם. היה לה רגש של איש שנחבא במקום סתר — והנה הוא שומע קול פסיעות אנשים מתקרבים אל מחבואו...

ובלי להמליך עם לבת, בלי עוז מונה תחלה, אלא דחופה על-די איהו כח כסום, דומה לזה שהכריחה, לפני שעת, קלה לודת מהסדרגות, אמרה לו, בחוסר-ספק להביט לפניו אל השבת הערב:

— לפני ומן-מה נודמן לי להיות ביער די-לא-בטוי. שם טוב לטייל...

— כן. שם טוב לטייל... בערב, עם איהו אדם קרוב ורדוד...

פולחן הודרות לחוסף:

— עם מרעוב... עם מרעוב טילתי שם... ישבתי שם לנחתי. קר וחשך היה...

— כן. עתה קר וחשך בערב...

— ישבתי על ספסל לנחתי... שם בעמק מול פני העיר יש ספסל קטן ונמוך...

— אה, אותו ספסל! אותו ספסל!... אני זוכר אותו...

— האם אתה זוכר אותו? — לא התאפקה וקראה בהתרגשות בגוף יפני.

— את, אני זוכר יפה אותו ערב עם הלכנה הגדולה והאדומה!...

— או היה הם מאד, לא כן? ואילו ריחות הריפים ומתוקים... לא כן?

— דומני שריחות הפטריות, גרגרי-השני והאזוב עלו
או באפנו.

— ואיך קרקרו אז הצפרדעים!... זמן רב הקשבנו אז
דומם לקרקור הזה, ואתה אמרת... הזוכר אתה מה שאמרת אז?
„זאת היא התזמורת לכבוד חג כלולת בתו של האדון צפרדע
פון קן-קן. ח ח ח...“

— פרט זה לא אזכור. אבל אני זוכר דברים אחרים.
אני זוכר, למשל, ערבים ידועים בחדרך, פוליה! כשהיינו יושבים
שנינו לאור המנורה וקוראים יחד... הזוכרת את, שירי ברזן?...
יש שהיינו מכבים את המנורה ויושבים על ארץ-ההולקן הפתוח
מביטים אל הגן, שצל יר ביתך... ואת שרת אז שירים עמטיים...
הזוכרת את את השיר שאהבתי תמיד לשמוע מפיו?
— לא. זאת לא אזכור — אמרה פוליה והודידה עיניה,
מפני ששקרה לו.

— האומנם שכחת? ואת הלא היית תמיד שרה אותו...
„א מֶלֶךְ הָאֵל אֵינוֹ גִּיוּעַן אֶ מַעֲשֶׂה, דִּי מַעֲשֶׂה אֵינוֹ
גֶאָר נִיט פֶּרִיילִיךְ“...*) הזוכרת את?
פוליה שתקה.

— לפנים היו מלך ומלכה ולהם קן, ובקן היה צפור...
זהו שיר-ערש עצוב... האומנם אין את זוכרת אותו, פוליה?
פוליה שתקה. עיניה הוסיפה להביט לפניו בחשכה,
בלי תנועה.

— למה טתו המלך והמלכה? למה נחרס הקן ופרח
צפורם? למה, פוליה?...

*) „היה היה כפור-מעשה, וכפור-המעשה אינו כלל משמח“...

פוליה הורידה ראשה, ולחצה בשתי ידיה את המוף בכל כוחה אל חזה.

פתאם אמרה הרש:

— בלילות נדודי-שנה... פעמים יש שקשה לי להרדם... ואני מדקלמת על-פה את שירי בריון שלמדחני...
— אתה, האומנם? הודעת את, פוליה? דומני שבכל ימי חיי לא ראיתי ולא אראה עוד שקט כזה כמו שהיה אז בחדרך, אז כשהיינו קוראים יחד... בשום מקום אחר אין שקט כזה... שמעי, פוליה, למה זה...

צמרמורת קלה עברה בכל גופה. זה מכבר מלאה אותה איוו הרה, כאלו עמדה על משמר, כאלו בקשה מפלט מסכנה קרובה... שמחה להודמנות להפסיקו. ובקול רם ופיו יתר מד, כדי להשתיקו, קראה בהפנותו לאחור:
— הנה הנם, מוף-כל-סוף!

מרטוב ודינוב הלכו אחריהם, הרחק כעשר פמיעות. מרטוב תסה מאד כשראה את שני הצעירים הולכים יחד. רצה דינוב לגשת אליהם, אך הוא עכב בעדו: „הנח להם!...“: ושניהם, האחד וקן והשני מודקן, הלכו והבישו מרחוק: כעשר פמיעות לפניהם נגנה יד החיים והנסתרה על נישים נעלמים ונפלאים, שהיו מתוחים בין שני לבבות סוערים וכואבים, נגנה סודות להם וסודות לעולם... ולשני חוקנים היה רגש אחר: התחנה שאותה עברו פעם אחת בנתיבות החיים אין חוזרים אליה... הד"ר דינוב הביע התפעלותו מהלובת של פוליה בפה מחוסר-ענים ומלא ריר של גרגרן. פוליה כאלו התנדנדה משהו בהליכתה, בתנועה קלה וקצובה כתנועת הברבור על המים... אף מרטוב תסת. לא

הבין מאין לפוליה החן הזה והאליגנטיות הזאת. זכר את אמה, האשה הטובה, החובשת תמיד מטפחת לראשה, בעלת הכרס הגדול שסנור אינו מסתלק מעליו עולמית, זכר נשי רישקובה המחלכשות בלא טעם. כיצר סגלה פוליה לעצמה את התנועות והמגירות מלאות החן! מרוב לא ידע שהחן והיופי, הקוסמים אותם אצל פוליה, אינם כלל בחליכתה אלא בנעוריה היא ובזקנתם הם...

ירדו אל חוף היאור. הערב היה רך ומתוק. אחד מאותם ערבי הספיר השויציים, כשאתה מדמה שחולם כלו, על אופקיו ההווים, על יאוריו השלמים, על הריו האויריים, הצטמצם והתקרב רכות אליך, ויחד עמך הוא מקופל ומכורבל בתוך חופת קטיפה של שטי הפרווג השקופים. ויש לך רגש כאלו אתה שואף אל קרבך, עם כל נשימה ונשימה, את נשימת העולם, נשימה רחבה מעודדת ומרגיעה...

פוליה מצאה רגע-כשר לגשת אל מרשוב, לחבק את זרועו ולמשוך אותו הצדה. ובאיזה טון התפרצות של התרגשות לחשה לו:

— אנא, אל נא יעזבני! ... למה הוא תמיד מתחמק... ודוקא בשעה שהוא נחוץ ביותר...

התרגשותה היתה רבה. היא לחצה זרועו אל הות. כאלו התיראה שסא ישתמט ממנה ויעזבה שוב לבדה.

— לא ידעתי—מלמל מרשוב—שאני נחוץ לה...

— אם כן, ידע נא שהוא נחוץ לי, תמיד נחוץ לי... אה, אתם הגברים, הנכם כבדי-התפיסה...

ושוב לא נפרדה ממנו כל אותו הערב.

זמן רב טילו על החוף. בשמים, מעל ליאור, נתלה
חרמש-צדף גדול. וחרמש שני היה טונה על פני המים למטה;
זה היה שבור לרטיסים, ושבריריו המבהיקים נפוצו עד למרחוק
כמו באיוו יד אמיצה אחת... לאי-שם, למרחקים תכולים, הפליגה
אנית-קטור קטנה, ורצועת עשנה היתה ארוכה מאד וישרה מאד,
שקופה ותכלתית-כספית...

— מה יפה היא! — פרצה קריאה מפי פוליה, שעמדה
והתבוננה אל האניה המתרחקת.

— הלא זוהי „הלוציה“! — קרא הד״ר דינוב מאחריהם —
זוהי אניה קטנה ומלוכלכה. אין דומה לה בלכלוך וסרהוק.

— וזהמחה הפנימית של האניה אינה מענינת אותי
כלל! — השיבה פוליה — לנוטעים בה אמנם לא נעים הדבר.
אבל לי כאן נעים מאד להסתכל בה...

— אַה-הָ-הָ... רואה אני כבר, שאת הנך מאותם הבריות,
שאוהבים לרמות את עצמם. ילדה נבונה כמותך, ובכל-ואת...
אינה מתענינת במציאות!

פוליה משכה בכתפיה:

— המציאות... ארוני רואה אותה בנוחמה ובסרהוק
שבפנים, ואני — מבחוץ, באורות הרבים, בתנועות הרתמיות
וכיוצא בזה...

דינוב אלץ אותם לסעוד דוקא בבית-הקתה הוינאי
הבית היה מלא סטודנטים וזונות. על הבמה נגנה טקהלת-נשים
לבושות לבנים ומקושטות סרטים אדומים. הצעירים והצעירות
שמשכיב לשלחנות לזו את המקהלה בשירותיהם וקריאותיהם

הרועשות. מעל לראשים, מסביב לעששיות נמשכו ונעו תמרות עשן הסיגריות. רעש הקולות, הנגינה והשירה, תלבושות הנשים הפרוצות והתנהגותן וצחוק הסטודנטים מתחו את עצבי פוליה, שהביטה על סביביה, מתוך השתוממות והתעוררות. היא שתתה קצת יותר מדי ומוגה בכל רגע למרטוב. בכלל שמשה אותו כל הזמן מתוך קרבה יתרה; מדי פעם בפעם היתה שואלת אותו אם חסר לו מה, והקריבה אליו פעם זה ופעם זה. ובו-בזמן לא פסק מפיה מפטפט ומהתלוצץ בקלות-ראש ובחצאי-רטזים. הנברים היו מגורים על-ידי פוליה, שרוח מיוחדת של חרות היתה שורה עליה. כל מה שיצא מפיה מצאו יפה ומחוכם וצחקו משוב-לב. יותר מכלם, כמדותה, צחק מרטוב. ובו-בזמן שאל לא פעם את עצמו: למה זה ועל מה זה הוא כל-כך שמח? בעוד זמן-מה, כשכלם יתפורו, ישאר פנים-אל-פנים עם תוגתו ועם בדירותיו. לכאורה הלא כולם זרים, זרים לו. מה לו פוליה ואינהורן העסוקים יותר מדי בעצבון אהבתם? מה לו ולד"ר דינוב השקוע יותר מדי בספקנות האיגואיסטית שלו? אל הזקן, על כל פנים, היה קרוב יותר. איזה חושים קשרו אותם. אף לו מחכה בדירות הזקנה של כלב נודד. היא כבר החלה... מרטוב השב את זה, ובו-בזמן שתה הרבה וצחק, ספר איזו אניקדוטה וצחק, שמע אניקדוטה ושוכ צחק. מפני שפוליה יושבת על ידו, מניחה מדי פעם את כפה על כפו, נוגעת בברכה אל ברכו... היין ופוליה — שניהם טובים. כדאי לחיות בשביל שניהם רגע אחד. ואשר יבוא אחר-כך... ה' די לצרה בשעתה!... אינהורן היה פוור-רוח. 'מבטיו' שחו בעשן-הטבק ובקשו להפליג הרחק מכאן... אהרי השיחה החטופה עם פוליה, עיניו השתורות

כאלו שהרו עוד יותר ועוררו בלב הרואה אותן תשוקה לדעת את המתרשש בתחתיתן, תשוקה דומה לזו שתוקפת את המתבונן ממרומים למטה, לצלול אל התהומות אשר מתחתיו... פוליה שכחה כל הזמן את מציאותו של אינהורן סמוך אצלה, ולא פנתה אליו אף פעם במלח. היא רעשה יותר מדי, ואיש לא הרגיש במבטים החולפים והפזויים שהיתה לפעמים שולחת בגנבה לאותו מקום שהוא יושב שם. ואיש לא ידע גם את המחשבה השחורה שהיתה חולפת את מוחה בעצם התרגשותה כמעוף עטלף בהשבת-ליל...

החליטו, אחרי הסעודה, עפ"י הצעת הר"ר דינוב, לעלות אל הקברט שבקומה למעלה. דרשה זאת גם פוליה. זה כבר רצתה לראות Danse d'apaches, שספרו לה עליו כל-כך הרבה.

— אבל יש שם ריבות שאינן מתנהגות בצניעות יתרה —
מצא דינוב לנחויך לחזור בה כביכול.

— כלום זה נוגע אלי יותר מאשר אל אדוני?
דינוב העמיד פנים של אדם בעל פקפוקים מוסריים. כלום יש להם הרשות ליטול על עצמם את האחריות כלפי הצעירה הזאת. הלא ההסתכלות בחטא כשהיא לעצמה כבר יש בה מן החטא... ועלמה הגונה כפוליה... אבל פוליה כבר עמדה למעלה על יד דלת הכניסה והכתה להם.

— חטא? ח! מה זה חטא? — אמרה לדינוב — איני יודעת מה זה חטא. אין חטאים בעולם. יש רק נבונים שנוהגים במעשיהם מדת והירות ואוילים שאינם יודעים מדה זו.
— רואה אני שאין את ממשה כלל וגם לא פחדנית.

— אוהבת אני להסתכל בחטא, בעין אחת, אבל בלא פחד.

— ולמה בעין אחת ולא בשנים?

— משום והירות, ח'ה...

— אלהים מעניש, בתי, בעולם הבא, גם בעד הבטח

בעין אחת.

— אלהים? א-א! כשאעמוד לפני משפט אלהים, ראשית

כל אחיה לו קידה נאה-נאה ובתנועת הן כוון, ובבת-צחוק כוון. השופטים, וביחוד הזקנים, אוהבים זאת. אני אכזרתי לצחוק עמדי. לכשארצה אוכל להזכירתי.

— מה זה? כלום את מציירת לעצמך את רבון-העולם

כאזיה יצור גלגלי, כביכול?

— ואם דברים כאלה אינם למי טעמו, אמר לו:

אלהי! זועם אתה ולא אוכל דָּבָרְךָ. אתה יצרתני בשביל בני-אדם נוחים וטובים ממך. ישמטו נא אותי המה.

מתוך-כך נכנסו אל הקברט. נגנה שם מקהלת גברים לבושים אדומים. מתחת לתקרה, לארכה ולרחבה, ועל-גבי הכתלים היו מתוחות מהרזות של פנסי צבעונים ונצנצניים. ריבות צעירות ערומות למחצה, או לבושות בבגדי נערים, התנדנדו על ברכי גברים, שהו שכר, עשנו, רעשו ורקדו.

סמוך לכניסהם התחילו מכבים את הפנסים. רק שתי עשיות קטנות, אחת כחולה ואחת אדומה, נשארו דולקות בירכתי האולם והפיצו אור צבעונים קלוש וסודיי. פני האנשים נהפכו גם הם כחולים ואדומים והיו פנטסטיים באפלולית הזו. המקהלה התחילה מנגנת הרישית. דרך דלת אחת, נכנסה ריבה לבושה שמלה אדומה וקצרה מאד. מניה פני צוענית, ושערותיה —

קיוצות שחורות צפופות, שהתרוממו משורבטות על ראשה ככובע גדול. יושבה לה בפנה, רגלה האחת רכובה על השניה, וסגירה בוערת בפיה. ומזורה מאד היתה תמונתה. אדמומית שמלתה, שחור שערתיה וצבע פניה לאור הפנס האדום. כולה היתה רומה לאיוו שָׁדָה. דרך הדלת השניה נכנס צעיר דק וגבה-קומה, לבוש כאחד ה"אֲפָשִׁים". מטפחת קטנה ואדומה על צווארו, מצחק גדול מאפיל על פניו ומסתיר על עיניו המביטות בגנבה לכאן ולכאן. הוא הולך ומתקדם בוהירות כמתגנב, כששתי ידיו נתונות בכיסי מכנסיו ופסיעותיו אינן נשמעות. אינו הולך אלא מתחלק בין האנשים, מתגנב הרש. עיניו החדות והפזיזות הודרות מחפשות ובדקות אילך ואילך בחשכה. הוא מחפש משהו, משהו ירים ידו על משהו, ישים עינו בארנק אחת העלמות ובמהירות נפלאה יעלם מידיה... המוסיקה מנגנת גם היא מתגנבת, לוחשת, חשאית. תנועות ה"אֲפָשִׁים" הן מדודות וקצובות, אבל עזות, היות, עצבניות... הננה הוא נקלע פתאם לפני אותה ריבה-שָׁדָה. היא מעשנת לה את הסיגריה שלה ואינה מרגישה בו. והוא — גחן, הציץ: הכירה!... סטר על כפה, והסיגריה התעופפה כשביב-אש בחשכת האולם. חטף את הריבה בידיה, משכה בכח מן הכסא אליו, והתחילו רוקדים. רקוד-פרא, סחור-סחור, סחור-סחור, כאלו איזו רוח אחזה בהם וסבבה אותם בכח כוח עד ששוב קשה להם להתעכב. אך הננה עמד, חפש בבלורית השחורה של בת-זוגו ודחפה בכח עד שזו התעופפה ממנו והלאה, נפלה ובכח נפילתה התחלקה עד לירכתי האולם... צִנְחָת פחד פרצה מפיות אחרים... והננה היא מתחילה ונחלת, ונחלת אליו כנחש עקלתון, כולה פחד, כולה תאוה, כולה שעבוד, קרבה בפיה אל

קצות נעליו, והתחילה מנשקת אותן, לאטה לאטה מתרוממת ומנשקת; היא מלפפת אותו, כולה נצמדת אליו, נמשכת למעלה, משתרבת, גופה כאלו מתמתה ונעשה דק-דק וגבוה, כקיסוס זה, כנחש מתפתל זה, טפסה ועלתה, צמודה ורבוקה בנשיקות אל גופו... והמנגינה סוערת, מלאת תאוה וכאב... פִּצְצִין! המילוריה נפסקה באמצע, כאלו נתפקעו הנימין, הרקוד נפסק. שוב אחז בשערותיה וזָרְקָה בכח סמנו והלאה; היא נרתעת הרחק על ברכיה, התחלק והרתע... המקהלה אינה מנגנת, אלא משמיעה איזו תסיסה עמומה, רק כעין צלצול מתכת פורץ לפעמים מתוכה, כמו ברק... והיא שוב ווחלת אליו על ברכיה, ובתוך-כך הי מנצלת מעליה את עדיה וזורקתו אליו. בחשכה מנצנצים זה אחר זה עגילים, צמידים, אצערות, טבעות, מחרוזות; הכל עף אליו, בשעה שהיא ווחלת בדחילו ורהימו אליו. והוא קולט את כל הדברים במהירות נפלאה, מבלי להחטיא... המנגינה בוערת מתאוה, מפחד, משעבוד, מכאב... הוא מתחיל טביט על סביבותיו בפחד, בזהירות, כזה שמתעתד לעשות איזה פשע. נרתע לרגעים לאחור, כופף גופו אילך ואילך ומסתכל לצדדין. סוכך בכפו על עיניו, כדי להיטיב לראות. הוא מתנפל עליה, סכין מנצנץ בחשכה... צליל! נפל הסכין על הקרקע, נפסקה המוסיקה... הורלקו בבת-אחת הפנסים. האִפְּשִׁים נעלמו כמו חלום.

פוליה שפשפה ענייה מהאור שהורלק פתאום, כולה נדהמה.

— נלך! נמהר נצא מכאן! — ומבלי לחכות שיגמרו

לסלק למלצר, קפצה היא הראשונה אל המסדרון וכתה שם לבדה. נשענה בגבה אל הקיר, בראש שמוט על חוה, עמדה כקפואה.

הגברים השתוממו כשמצאוהו במצב של התרגשות כזה. התחילו מתלוצצים עליה. התבשיל שהציעו לה בקברט לא היה לפי קיבתה. לשוא חשב הד"ר דינוב שרשימת המאיו כבר נגמרה. החטא הזה, להביא את הגב' וינגר לכאן, עולה על כל חטאיו. הנה כל הלילה לא תוכל להרדם מחמלתה על אותה ריבה אומללה, שידידה סהבה בשערותיה על הקרקע ולבסוף גם היה שוחטה אלמלא מהרו להדליק הפנסים...

פוליה לא הרגישה בדברי הלעג וברצינות אמרה:
— אומללה? לא! אותה ריבה לא היתה אומללה... כן צריכים לאהוב! זוהי אהבה!...

הדברים צללו באוזני הגברים כעין ודוי פרטי, כעין קריאת „על חטא"... וכלם שתקו מתוך רגש לא-נעים...
מן המדרכה שמנגד רץ אליהם כהן בורעות פתוחות ובפנים מסבירות. פוליה, מכיון שהרגישה בו, התחילו צללים חולפים על פניה... ראה כהן את החברה המלוה אותה, נמתחו פניו גם הוא. ברך לשלום כלם בברכה הטובה ויתומה. על פוליה עבר רגע אחד של הסוס ומרי, אבל מיד נשתנה קולה. נשתנו פניה, והיתה שוב אותה פוליה קלת-הדעת והפרוצה בצחוק. פשטה לו ידה ואמרה כסונמת:

— ואנחנו היינו עכשיו במקום אחד, במקום אחד... אלו דע אדוני!... ודאי שהיה מקנא בנו...
— בבקשה ממנה אל נא תוציא עלינו לעז! — אמר הד"ר דינוב והעמיד פנים נפחדים.

— הלא הוא המסית והמריח! היינו למעלה, שם...
כהן קמט מצחו, הרים בבות עיניו ופניו הפיקו פחד.

— היא היתה שם? שם? כיצד!... למה הלכה לשם?
הלא... — לא יכל להביע מהשבתו עד גמירא. רק זרק מבטי
תרעומת ותוכחה פעם אל אינהורן ופעם אל מרטוב. לחשוד בוקן
לא עלה גם על דעתו.

— ראו נא את פניו! — קראה פוליה — כאלו הובילוה
לגדרום... חפצתי לראות את „מחול הפשעים” וזה הכל! לא דבק
בי מאומה. סוף-סוף זה מענין...

עשה בשתי ידיו תנועה באויר כאיש נבון וחדל-עצות. ובקול
צרוד מהתרגזות לחש:

— אני משתומם... איני מבין... שום עלמה הגונה עוד
לא דרכה על מפתן הבית ההוא...
— אני! — קראה פוליה בצחוק.

אינהורן שעמד מן הצד בצל, פסע פסיעה אחת כלפי כהן:
— ישמע נא אדוני! ודאי יש לו איזו רשות להיות מרוצה
או בלתי-מרוצה מהגב' זינגר. איני יודע... אבל, הלא יורה,
שאף הוא מבקר בודאי את הבית הזה ואולי לפעמים לא
רחוקות...

שוב הניע כהן בידיו משתומם ונבוכ;
— אני... אני... את זה איני מבין, לחלוטין א—י—ני—
ס—ב—י?... הלא אני גבר... איך יוכל לדמות?...

אינהורן חזר בטון שוקט וקר, שוקט וקר יותר מדי:
— כן. הדין עמו. איך אוכל לדמות אותו אל הנברת זינגר!
ובת-צחוק של אירוניה דקה כמחט עקמה את שפתיו.
כהן לא ענה מיד, אך מרד את אינהורן במבט שנצנץ
בו ברק קר וכבד ככרך גרון.

פוליה קפצה פתאם בין שניהם, הצצה ביניהם. חבקה
 ורועו של כהן ובקשתו לתקפל אליה.
 מתוך וקר השמיט ידו מידה: לדאבנו אינו יכול להלוות
 אליהם. הוא עיף ממיל ארוך.

— טטט! הוא כועס כבר! מהיכי תיתי!... אבל אף
 אני עיפה ורצוני לשוב הביתה. דוקא משום שהוא כועס, רצוני
 שילוני הביתה. הארון הדוקטור כבר פטפט יותר מדי. ואני
 חשקה נפשי במנוחה... חזקה על ה' כהן, שאם הוא „מתנפח“,
 לא יפצה עוד פה... לכן בבקשה ילוני נא! ארון מרמב! יהא
 נא ער, רק עד הבית... Allons! — חבקה את ורועו
 והלכה לה עמו אחרי שהניפה, מאחורי גבו של כהן, את ידה
 לבני החברה, לשלום.

XIII.

השעה כבר מאוחרת מאד מרשוב לא יכל להרדם. על שמיכתו ועל הרצפה, לפני המטה, היו נערמים העתונים שקבל היום, אך גם לקרוא לא יכול. בכל גופו התפשטה עיפות. עיפות היתה גם בנפשו. במוחו התחילו שוב זוחלות מהשבות על פוליה, על פלציה, זוחלות אשיות, עצלניות ואחוזות תנומה... דרכו בחיים היא כבר כבושה על ידי רבבות ורבבות בני-אדם שקדמו לו, שאף הם כמוהו היו, אהבו, הורקנו ומתו. גליטה, נעלי-בקר רכות, אשה מסורה הדואגת לקיבתך, כתיבת שירים מתוך הריקת-שנים וכעס איך-אונים על הבקורת החדשה, הרשעה, על הטעם החדש „המקולקל“, על דור הצעירים ה„הצופים“, והפורצים הוק וגדר באמנות ובפיוט, — והו סוף פואימת חייו שאמר ליצור אותה יום-יום, מתוך השראת שכינה עליונה. כן. התחיל את הפואימה הזאת בפרולוג מענין ויפה והנה הוא מסיים אותה באפילוג משעמם, כמו שעושים כל המשוררים הדלי-הבה...

מחשבות זוחלות עצלניות וכברות כענני סתיו... פוליה וכהן... פוליה ואינהורן... אינהורן וכהן... „בשם ה', אל נא תבקש סתירות אצל הנשים!“ אמר פעם דינוב... צר לו על אינהורן, על עלם בחיר ואומלל זה! אולי מחטת צערו ואהבתו הוא כל-

כך יפה... ואך רקלם את השיר העברי!... נפלא הוא העולם שבו חיים היום הצעירים הלאומיים האלה. יש בו הרבה מהדרמטיות. כמה חומר ליצירה אפית או לירית!... אבל שאינו יודע את העולם הזה. עולם רחוק ומפלא כשירת-האגדה שעל קרקע-האוקינוס. אל תהום זו שלח אותו פעם ידידו המבקר הרוסי, או בנחלו את מפלתו הגדולה על הבמה הרוסית. עכשיו אינו מבין למה העליבוהו בשעתם דברי ידידו. אילו היה יכול כעת לצלול אל תהום זו, שבו שקועה טירת-החלום של אומה שלמה, שהכל מדברים עליה, הכל שוטמים אותה ואף אחד אינו יודע אותה!... אילו היה יכול! אבל כבר עבר הזמן, אין לו די כחות חדשים הנחוצים לכבישת דרכים חדשות...

מחשבות וזחלות, עצלניות וכבודות... מדוע גרתה אותו פוליה הערב הזה כל-כך? האומנם הוא אוהב אותה? האומנם זאת היא אהבה? ופלציה — גם זאת היא אהבה? ואהבת סטש אותה — גם כן אהבה הנה? ואהבת אינהורן, ואהבת הר"ר דינוב — גם כן אהבה הנה? אם כן מה זאת אהבה? הכל אוהבים, הכל מובלים, הכל חשים בנפשם קסמים מהרדים, מכאיבים ומחוקים, אבל היכן היא האהבה האחת היחידה, הנכונה, הקיסת?... אם כן, כל מה ששר כל ימיו על האהבה אינו אלא פטפוט הבלים של דמיון נלהב. על העיקר, על עצם הענין של האהבה אינו יודע לאמור יותר מסטש... מהלכים להם בני-אדם על פני תבל איש עם בסופו, איש עם תשוקתו, אבל שרש חיים אחד לכולם. אהבות רבות וחידה אחת. יש מי שרואה את החיים על-פני במה שטופת-אור מקסימה בגני-חמד, במלערי-מגור, בזהב עטרות, ארגמן-מלכות ומנגינות הרמוניות; ויש מי שרואה אותם

רק באפלולית שמאחורי הקלעים בין לחות-הניר הצבועים, בין פחית-הברזל המוזהבים וסמרטוטי הארג האדומים... סמט מתבונן מן האולם אל הבמה, הד"ר דינוב מתבונן אליה מאחורי הקלעים. אבל כלום לא חידה אחת הוא ללב גם מפה גם משם? ... פנס-קסם זה שמשות-צבעונים רבות לו, אבל הנר הדולק בתוכה אחד הוא. אלא... אלא... כשאין עוד כח לחלום בתוך הנקליט הרך אשר באולם, כשהפרגוד מתהיל יורד לאטו, אז יקום האדם וילך לחנות בנפש ריקה וצמאה בתוך האפלולית שמאחורי הפרגוד, ותפש שם לאור עששיות מעלות קיטור אותו עיקר ההסר ללב... מרטוב נזכר את יצירתו של הסופר הגרמני שניצלר „המחול". אכן, מחול הוא שהקצוות בו נפגשים. כלום לא נפגש אותו פועל שראה היום בבית-האוכל הכפרי מן הקצה מזה עם הד"ר דינוב מן הקצה מזה? אבל באמצע—: סמט, אינהורן, פוליה...

את, פוליה!... מה זה היה הערב לפוליה? נזכר מרטוב הרבה פרטים מדבוריה ומתנועותיה— ואיזה זרם עבר בכל גופו. זה היה גרוי אחד. הפרטים האלה, שבשעתם כאלו לא עשו עליו רושם, קבלו עתה טעם וערך מיוחדים. הם נראו לו כעין הומנה... הוא כבר לא יכול לשכב. ישב, ידע שלא יוכל לישון. התלבש, בלא להבין בבירור מפני-מה. לא הבין גם בבירור מפני מה סדר את תלבושתו ויצא החוצה. אבל בחוץ הוברר לו שהוא הולך אל פוליה. ולעג לעצמו. הוא ידע שאיוו שטות נכנסה בו, ידע גם כן, שאחר כך, מחר ואולי עוד הלילה, יתביש מהתעוררותו זו, ילגלג לעצמו. ואף-על-פי-כן הלך... התשוקה אל פוליה היתה הוקה מהגיונו. היא הזכירה לו שפוליה אמרה לו

הערב: „אתם, הגברים, הנכם כבדוהתפיסה“, הזכירה לו את התנהגותה בכל הערב עמו, ולחשה לו, התשווקה הזו, שפוליה כל הזמן מחכה לצעד מוקדם מצדו, שפוליה מחכה לו בודאי בחדרה ואינה ישנה, שבודאי היא מחכה לו בכל ערב, והוא, השוטח „כבד התפיסה“, לא חשד כלל... אבל יותר שהתקרב אל ביתה, יותר נראה לי המעשה שהוא עושה בעת כתירוף-הדעת, מנוהך מאד וגם מכועד מאד, הומה להוללותו של פרתה. הלא צדקה פלציה בשעה שדברה לו על הסטירים הזקנים בעלי הנשמות כאורים עשנים, שמורידים ריר-פיהם למראה נינפות צעירות, ושהם מוקצה מחמת טיאוס... האם לא הבינה אז היטב לרוחו? למה הלך אליה עם פואיטתו, אם לא לבקש ממנה רשות „לתוספת אהבה מן הצד“? ... מרטוב חשב כך, וחמשיך, בכל-ואת, ללכת הלאה... אל פוליה אי-אפשר היה בשעה זו לצלצל, אבל נזכר ששני הלונות חדרה פונים אל הגן הסמוך, והחליט לגשת אל החלונות האלה דרך הגן. „סטיר זקן... גועל נפש...— גרף את עצמו— אילו ראה אותו הד“ר דינוב בכך, כמה היה מלגלג עליו ומסנט אותו“. מרטוב הלך סביב סביב עד שמצא את שער הכניסה של הגן. לצערו היה השער פתוח. ונכנס, אבל קוה קוה שלא יהיה עוד אור בחלונות פוליה, ואז בודאי, בודאי ישוב. הוא ידע שיתיה מאושר אם יתיה השך בחלונות וישוב, והלך בשבילי הגן החשכים כסהרורי או ככפות. מרטוב הסטיר הלך בלב דופק הומה וברם רותח; מרטוב הפיטן והחושב סבל, אך כה לא היה לו להתנגד... פתאם בקעו דרך רשת הענפים שני קלוחי אור. הפיטן-החושב נשתתק ונחנק לגמרי; הסטיר בקפיצה אחת התקרב אל החלונות. על אחד מהם היה צל איש: פוליה!...

היא מהכה לו... בפסיעות יותר מאוששות ההקרב דרך סבכי האילנות אל החלון. הנערה התמתחה, כלה קשב. פתאם קפצה מעל החלון אל החדר פנימה ובקול-פחדים חנוק:

— מי שם?

— אני, פוליה!...

— מי "אני"?

— מרטוב.

כאלו לא האמינה למשמע אוניה, והורה ושאלה. וכששמעה בפעם השניה את שמו, הוציאה את מהצית גופה החוצה:

— מה יש? מה קרה, אדון מרטוב?

השאלה הזו הפתיעה אותו ולא ענה.

— האף הוא אינו יכול לישון?

— כן, אני מטייל כל הזמן ברחובות... נזכרתי בך, חשבת

שכא אין את ישנח...

— כן. אני יושבת כל הערב פה לפני החלון והושבת...

אולי יכנס? אולי יכנס? אורוק לו את המפתח... אבל בבקשה לאט לאט... בזהירות... שלא ישמעו בני הבית...

נכנס אל המסדרון. שם בחשכה עמדה פוליה והכתה לו. דומם תפשה את ידו ונהלה אותו חרש ובחתגנב, על ראשי אצבעות רגליות, אל הדרה, וכשסגרה את הדלת מאחריהם, עמדו שניהם באמצע החדר והביטו זה אל זה. על פניה היתה בת צחוק ותמיה. מיד, בראותו את בת-צחוקה זו, נאלם הסמיר ומושמש לגמרו. כל דבריו פתוייו המגרים, כל הוכחותיו המלהיבות היו לשטות אחת גדולה שאין לה כפרה... עמד הפיטן-החושב מבוש ונבוך מאד. שתק ושתיקתו היתה בעיניו טפשית מאד...

אבל פוליה אמרה לו בפשטות גדולה מאד :

— למה אנו עומדים ? נשב נא...

וישבו שניהם על הספה.

— מה זה היה לו? מפני מה הוא אינו ישן?

ועל פניה — אותה בת-צהוק החמיה, שהביאה אותו לפני רגע במבוכה כזו.

פתאום האירה במחוז מחשבה אחת, שהראתה לו דרך לצאת מן המבוכה. אחו בה כמו בעוגן-ההצלה.

— שמעי, פוליה! באתי לדבר עמך על ענין אחר... —
אמר בפנים רציניים מאד.

— אוהו! בחצות הלילה... ודאי חשוב מאד...

— כן. אלמלא מצאתי אור בחלונותיך, והייתי צריך לחזור, אפשר שלא הייתי חוזר לדבר עמך על זה...

— כלום אי-אפשר היה לדחות למחר?

— מחר — לא; עכשיו — כן.

— מה יש? אני מתחילה מתיראה...

— פניך, פוליה, נפלו מאד בימים האחרונים. את צוחקת תדיר, תדיר. אבל אל נא תשלי את נפשך שאין אני רואה מתוך צחוקך את המועקה אשר על לבך. איזו מועקה על לבך, פוליה!... אני רואה זאת!

— מה זה לכם היום? הנה גם אדוני על ענין זה...

— ומי עוד אמר לך היום את זאת?

לא ענתה. אבל פניה שוננו. נתמתחו ונעשו מרוכזים.

— הוזכרת את, כשבאתי אליך בפעם הראשונה, בקשת

ממני לחשבך לאותה ילדה קטנה, כמו שהכרתך בעירתך, בקשתיני להיות לך לאה גדול, לידיד...

— כן. ומה רצונו עתה, אדוני? — שאלה בתוקף.

— רצוני לחבוע ממך את זכויותי שנתת לי אז. הנך כאן גלמודה ועם איזה צער כמס בלב. רצוני שתאמיני לי ולכונתי...

נדהפת על-ידי איזה פחד טמיר, קמה מהספה, נודקפה, ובפנים קרים-שלום ורציניים מאד, שלא היו 'שכיחים' אצלה, הפסיקה אותו באמצע דבריו:

— ה, יש שאני פולטת מפי שמויות רבות, בלא מחשבה קודמת... אדוני! אל נא יחשוב שבאמת נעים לי להיות בעיני לילדה קטנה.

מרטוב העמיד פנים כאלו אינו מבין את הרמז והוסיף:

— עוד היום אמרת לי שאני נחויץ לך...

— כן. רק אני לבדי יודעת לשם מה הוא נחויץ, לא הוא... היה חסר כל ידידות בתשובתה. אבל מרטוב לא השגיח בזה והמשיך:

— שמעי נא, יקירתי!...

— מה הוא רוצה ממני, אדוני? — שאלה בקוצר-רוח, וכמעט נרגזה.

מרטוב ראה שהיא מנהשת את מחשבתו ומשפריצת בפניו. תפש אותה בורועה וכמעט בכה משכה אליו אל הספה, ובמבט חודר אל עיניה, ובקול תקיף:

— פוליה! אני יודע... את אוהבת...

— אדוני! האף לזאת נתתי לו רשות?

בעמק לבו של מרטוב כרסם צער גדול ברגע זה. יותר מאשר בפעם אחרת, הרגיש כמה הוא אוהב את הנערה הזאת. אבל הוא חמל עליה, מה שלא עלה קודם על דעתו. מחשבתו, שתחלה היתה רק ערמה לצאת מהמבוכה, קבלה מתאום חשיבות רבה. תפשה את כולו במעיץ כאב של ריוגנציה; ועל כן נטל לעצמו את התוקף, שלא היה יכול למצוא בו בזמן אחר. לא השגיה בה מרטוב. החליט לשבור את השריון שבו הסתוככה הנערה. כמעט בגסות הוסיף:

— הלא את אוהבת אותי... את אוהבת אותי יותר מכפי שאת חושבת...

לא עצרה כח להתנגד. כבשה פניה בשתי כפות ידיה והשחוחתה כלה, כמו תחת נטל משא שנפל פתאום עליה.
— פוליה!...

— אח! מה הוא רוצה? למה הוא תוקר אותי ומענני? — קראה בכעס ובדמעות.

— למה סבל-הנם זה? למה יסורים מיותרים ללא-מעם, אם אינתיורן אוהב אותך זאת—אותו...

פוליה התגברה על חולשתה שתקפה לשעה קלה. שוב השתלטה על עצמה. הרימה ראשה. קמה מהספסל. התהלכה בחדר אילך ואילך, כשדירה משולכות לאחוריה, וכעבור רגעים אחרים אמרה:

— אם אני סובלת, אם סובל משהו אחר — מה אשמתי אני? ודאי שאני סובלת... אבל איני יודעת אם יש אוהבה ללא-יסורים. וכי יש, אדון מרטוב, אוהבה כזו?

— כן, צדקת! בכל אהבה יש כאב. אבל יש בה גם אושר וגיל. אותם אין אתם יודעים.
נאמחה:

— ה, אדוני! אושר וגיל... הוא צדק! הוא צדק! אושר וגיל... גם לנו היו רגעים כאלה...
— ולמה לא תעשו שהרגעים האלה ימשכו עד כמה שאפשר יותר?

הוסיפה להתהלך בחדר אינך ואילך. אחרי רגעים אחרים אמרה:

— יבין נא, אדון מרמוב: קשה לי לבאר לו את זה. קשה לי... אבל יבין נא. בבקשה ממנו... איך אבאר לו את זה? הלא לא אוכל להוציא מן הארון את שמלת-השבת היחידה שלי, וללבשה בכל ימות החול. אם אכלה אותה, כיצד אהדיש אותה?... נערה עניה הנני, נערה עניה, אדוני!...
המלים האלה הפתיעו את מרמוב.

— אמא שלך — אמר — שהשמינה את בובת-החרסינה שלך זמן רב בארונה, לא מזכמה עשתה זאת.
— אדרבא, אדוני! מחכמה, מחכמה רבה עשתה זאת! כשהייתי קטנה לא הבינותי זאת. אחר-כך הבינותי, שהייתי מאושרה לחשוב שיש לי בובה בארגנה של אמא... הייתי מאושרה הרבה יותר מאשר אילו נתנה לי הבובה והייתי שוברתה מחוסר הבנה. אושר שבור — הרי זה נורא!... אה, אדוני מרמוב! למה זה נחוץ לרתק חלום יפה אל מציאות חיינו בלתי-היפה? למה זה נחוץ לכבול את האהבה בכבלים! היודע הוא, אדוני, מה שרצה לעולל לי הערב? לקחת ממני את חלומי

היפה, שבלעדו לא הייתי יכולה לחיות יום אחד, והייתי מתיראה
ללכת לקראת עתיד... את חלומי רצה לקחת, המבין הוא?...
הוא אינו מכיר, כנראה את נערות רישקובה. לכל נערה ברישקובה
יש שמלות-שבת בארונה ורגשות-שבת בלב... רגשות בלויים
ומטולאים מכוערים הם הרבה יותר משמלות מטולאות. זה חשבון!...
ולהנשא הלא צריכים... כל נערה ברישקובה רוצה להנשא.
הנשואים הם הכרח, והיא מחכה להם. ואשר לאותו רגש של
שבת... זוהי כבר אופרה אחרת... הד"ר דינוב למד אותי
בחדרו לשחק באישקוק, ואמר: „אם תמעי בחשבון האבדי!“
בחשבון אסור לזלזל. כל יהודי וכל יהודיה ברישקובה מסתובבים
כל ימיהם על לוח אישקוק...

מרטוב ישב נדהם ומשתומם מהדברים הנפעמים ובלתי-
המסודרים, ששמע. היה בהם משהו מחריד. לא הכיר את פוליה.
לפניו עמדה אשה נכריה בעלת חבעה קשה בפנים. נתמרא הערצה
כלפי אותו רגש-השבת. אבל החשבון... להיכן יוביל אותה החשבון?...
— את יודעת, פוליה היקרה, שיש לפעמים גם טעויות
בחשבונות...

— כן. יש טעויות בחשבונות... הטעויות הללו מפחידות
אותי מאד, מאד... לפני שנגש אדוני אל חלונני, בשבתי על ספן,
חשבתי על זה... כל הימים וכל הלילות אני חושבת על זה...
אבל איך אוכל לעשות אחרת? כלום איני יודעת, שאם אמצא
לאחר זמן טעות, לא אוכל כבר לתקנה?... א, אדוני, אילו
ידע כמה אני מפחדת!...

ופחד תקף גם את מרטוב למראה התחום שנפערה
לרגלי הנערה הזאת...

הוא קם :

— שלום לך, פוליה !... ישמרך אלהים !

תפשה בשתי ידיה את כפו :

— תודה, תודה...

נטל מרטוב בשתי כפיו את ראשה ונישק לה בעתרת

שערותיה...

XIV.

מרמז הלך אל נשף הסמורנטים וידע שיראה שם את פלציה. נסער מאד היה. „אני מתרגש כגיסנויסט שהולך אל ה— rendez-vous הראשון בחייו“... אחר קצת לבוא בו-ברגע שנכנס אל אולם „לא-סורס“, ראה את הגב' קרייניץ יוצאה אל הבמה שמופת-האור...

עברה את הבמה בפסיעות קלות, בהלך-עצבני. אחריה צעד סטש, דק, גבוה, בתלבושת שחורה ומכנסים קצרים עד הברכים. ישבה לפני הפסנתר והמתונה עד שתשתלט דממה שלמה בחדר. סטש ישב סמוך אצלה, מוומן לרפדף את התווים. נגנה דבר-מה משופף. בתהלה עשתה רושם כאלו היא מנגנת מתוך אונס, מתוך רצון להתגבר על פוור-רוחה. אבל יותר שמרמז חקשיב, יותר ראה שהיא מנגנת לא לאולם, אלא לה לעצמה וגם לבנה. דבר-מה עצוב מאד מספרת היא לסטש במוטיבים נוגים-ענוגים שופניים. סטש כאלו מטה אוון, מקשיב ומבין... שניהם לבדם בתוך הקהל הגדול הזה, שניהם לבדם, עוובים, גלמודים, מיותמים... מהיאות-כפים מרעישה. הגב' קרייניץ מחוה קידה קלה, מלאת גאווה. לכל תנועה בראשה, נוצצת ומבהיקה מתוך שפעת שערותיה הדייקה קטנה. דירימה זו,

שמלתה הלבנה עם יר-הנוצה מסביב למחשוף צוארה וכתפיה, וכל גורתה אסרו — מלכות... האולם קורא: „ביס... ב-י-ס...“ אל הרמפה נגש סטודנט קצר-קומה, ובשורה אחת בצבצו למעלה מהרמפה צרור-פרחים גדול, ראש עגול וגוון ומצנפת כחולה-לבנה של אגודת-סטודנטים ציונית... הגב' קרייניץ מקבלת את הפרחים. מהייכת משהו לקהל בקידה קלה ויושבת שוב אל הפסנתר. מרמז מתחקה ברטט פנימי אחרי כל תנועותיה. מתבונן אליה כשהיא מתקנת קצת את סרה שמלחה בשבתה, תומכת רגלה בפידל. פרצו האקורדים הראשונים של „נגוני הסתיו“ לצ'קובסקי. לבו של מרמז התחיל דופק בחוקה. הפעם היא מדברת אליו, רק אליו... שלב ורועותיו על חוהו וראשו נשמט מטה מטה... מתוך קהל האנשים הרבים והזרים האלה, הפלחה אותו, ומפרה לו, רק לו, בצלילים הרמוניים ועגומים את כל דְּכִי נפשה ואת כל געגועיה: הקיץ עובר, הסתיו ממשמש ובא. השמים יתקשרו בעננים, סופות תסתערנה, קר וחשך יהיה... זכור נא את השעות שעברו, את השמש, את הששון!... אל נא תמשני לבדי בשעה זו... אֶצֶל לי קו אור אחד לחמם בו את נפשי הקפואה מקור הברידות...

בגרונו של מרמז בא מחנק. עיניו הורטבו...

כיון שנשתחקו הצלילים האחרונים ובאולם הודלקו כל הסנורות, התחילו מתלקטים מסביב למשורר הרוסי המפורסם סטודנטים וסטודנטות, מתודעים אליו, לוחצים ידו, מתוך בישנות ויראת-הרוממות, מסתכלים בו מתוך סקרנות. אך אזניו כמעט שאינן קולטות את כל הדברים והוא עונה מתוך פוזר-רוח. הוא מחכה. עוד מעט, עוד מעט תבוא... הנה היא הולכת וקרבה אליו. מרהוק ראה אותה. היא פוסעת לאטה, נשענת על כתף בנה

ועיניה מִיִּשְׁרוֹת להביט אליו... היא חוצה בקהל, מהוה קירות ומפזרת בנות-צחוק ימינה ושמאלה. ופתאום: „חה, אדון מרטוב!“ ... כאלו לפני שעה התראו כבר. כפה התחלקה לתוך כפו שלוח ורפה... אך מיד התנפל מרטוב על סטש. חבקו, לחצו אליו, נשקו נשיקות עוות, חמות... בחורים ובחורות הקיפו את שניהם. לה חלקו מחמאות, לו הגישו גלויות בבקשה להת את האבסוגרף שלו. שניהם דברו וצהקו לכל ושניהם חשבו מתוך דפיקות-לב על השעה שבה ישארו לבדם באולם הזה...

צלצלו בפעמון. בקשו בצעקות וברעש את הקהל לתפוש את המקומות. שוב כבו את האור באולם. הציגו על הבמה איזו מערכה מהויון צרפתי. בינו ובינה ישב סטש. מרטוב הביט אל הבמה ולא הבין כלום. משירד המסך, הלך סטש אל המזנון לשתיית. מרטוב הרכין אליה ראשו ולחש:

— לא חשבתי כלל ללכת אל הנשף הזה. אבל לבי אמר לי שאת תהיי כאן...

— אף אני באתי פתאום. החלטתי היתה פתאומית.

— נסיעתך מכאן היתה גם כן פתאומית.

סטש שב ותפש את מקומו בין שניהם.

באולם התחילו משתיקים את הקהל. שוב כבו את האורות והוארה רק הבמה. בפסיעות מרושלות ובלתי-בטוחות, קצת נפחדה ונסערה יצאה מוליה אל הבמה. פלציה לחשה למרטוב:

— יראה נא פניה! מה לה? האם היא חולה?

פניה היו חורים כסיד.

סטש תפש בהיסח-הרעת את יד אמו ולחץ אותה.

יופי מיוחד היה לפוליה על הבמה. בקומתה הדקה
הזקופה בשמלת הטול השחורה, עם הפרח האדום באזורה מתחת
לחזה, בשערותיה הבהירות ובפניה החורגים, — העלתה על הלב
זכר דמות נסיכה מפלדה עתיקה... „שמלת-השבת שלה...“, חלפה
מחשבה בלב מרטוב. התחילה לשיר יהודית:

א מָאָל אִיו גִּיווען אַ מעשָׁה
דִּי מעשָׁה אִיו גָּאָר גִּיט פֿרייליך.
דִּי מעשָׁה הויבט נִיךְ אָנזאָם
מיט אַ ייִדישען מלך...

אה! היא ידעה מי שומע לה באולם הזה, ועל כן ספרה
לו, אך לו, על המלך והמלכה האומללים ועל אשרם הנחרב... היא
ידעה גם כן מי ומי הם המלך והמלכה ועל כן לחט כל כך
הסופרנו הלירי שלה בבנות-צליליו העמוקים והלבביים...

לא, זאת לא היתה אשה בעלת חשבון. אלא אומללה
הכפופה על עריסת הלומה המיתה; את אגרת חייה חנוכה שרה:
לחלינקע, מיין פויגלע.

לחלינקע, מיין קינד...

איך האָב אָנגעוואָעקן אַזא ליבע.

אָךְ און וועה אִיו סיר און וינד!

הלא זה נסיכה היא מת, כרסה היא נחרב וצפורה היא
פרה לו!

מרטוב חשב שהוא מבין עתה למה פניה כה חורים ולמה
נמשה כה נסערה... את שמלת-השבת הוציאה מארונה, ואת רגש
השבת — מלבה...

אחרי שנעלם הראש הבהיר מעל הבמה, הגיע תורו.

האולם רעש מאובציות. מאות ידיים הורמו אליו, מאות פיות הריעו לקראתו. הוא בקש בחשכה את כוכבו שלו, את פלציה. הוא קרא שירים אחרים משורת הפואימות הקטנות „בצל המנור“, שכתב לכבודה בימים הראשונים להתודעותם. כל חרוז, כל ציור — הוא זכרון; כל בית — פרק-חיים מן העבר.

עִנְפָה נִשְׁטְתִּי שְׁשָׁרֵב, סָפֵעַר, שְׁאֵפָה צֵל וּמָרְגָע.
אֶת רְמוֹתַי לִי וּתְקִינִי אֶל פֶּתַח צְעִיפֶךָ, צְעִיפֶךָ מְנוֹיָרָה.
בְּצֵל קֹרֶת מְנוֹרֶךָ תְּבִאֲתִינִי...

ספר לה והתודה לפניה: הלא לשניהם כבר ירט הדרך, הלא את שניהם לוחצת בחשוקי פחד הבדידות הנוראה. סגר על שניהם מעגל-חיי אחד. הנקודה, שממנה יפרדו בנוסם איש מרעהו, אליה סוף-סוף ישובו...

שלוש נפשות נודמנו יחד על במה אחת מוארת, לעיני קהל אנשים זרים, ושוחחו וספרו זה לזה על עניני לבם... הקהל מחא-כף — והם את לבם יצקו איש בחיק משנהו...

מרטוב, כשירד מעל הבמה, היה שוב מוקף מעריצים שלחצו את ידיו ודברו אליו, כולם בבת-אחת ובהתרנשות. כנראה דברים נעימים. הכיר את זה על פניהם. אבל את דבריהם לא הבחין. הוא חשב על פלציה וחפש אותה בעינים. אך הנה נגשה אליו בחצותה בעמל רב דרך בקהל. הוא הלך לקראתה, וחיא הטתה אותו הצדה ומתרנשת לחשה לו:

— השמעת כבר את החדשה?

— מה?

— פוליה נשאה היום...

— פוליה?

ומהר לשאול למי. אך פלציה אמרה לו:

— כן, פוליה, פוליה! היא ולא אחרת! נשאה לכהן...

לבו של מרטוב התכווץ, כאלו נצבט בצבת. הג' קריינין הראתה לו את המכתב שקבלה ברגעים האלה: „טורדה מאד. לא אוכל לגשת אליה לאמור לה שלום. היום חגגתי את נשואי עם ה' כהן. איני יודעת אם נודמן לי להציגו לפני. בעוד הצי שעה אנו נוסעים לרוסיה. אל נא תסרב לבוא אל תחנת הרכבת ולתת לי האפשרות לנשקה בפעם האחרונה. פוליה". בעוד הוא קורא את המכתב, והנה נגשה צעירה אחת אליהם ומסרה גם לו מכתב מאת פוליה. המכתב אליו חבור כמעט באותו הסגנון. רק סצא בו שורות אחדות שלא סצא במכתב אל הגב' קריינין: „סתחתי קו ועשיתי חשבוני. נכון או מושעה. את זה אין איש יודע. עד שהגעתי אל הקו התחתון — הייתי טפוזות. כעת לא. כעת אני כבר סתחת לקו. ושקט בלבי. אם לא יוכל להצדיקני, אל נא ירשיעני. אלהים יודע, שלא מסבל ברהתי. יזכור נא לי זאת לטובה ולחסד..."

מרטוב עמד כהלום-רעם. איזה חלק מלבו נתק ונפל...

„אה! עכשיו אני מבין מדוע שאלה אותו פעם אם יסלה לה לשוידע שעשתה מעשה מגונה..." מגונה, מכוער הוא המעשה שעשית, פוליה! אה, פוליה! פוליה! תינוקת מסכנה ומחוסרת-שכל... שברת, שברת את בובת-החרטינה שלך, במקום להשתעשע בה!..." היה לו רצון לבכות. כל כך מר היה לו...

נגש אליו אינהורן. והגב' קריינין סהרה להסתלק מיד. מרטוב נמנע מהפגש עמו במבטיו.

— השמע? השמע?

— כה? — שאל מרטוב במנוחה עשויה.

— הגברת וינגר נשאה לאותו בחור, בעל בית-ההרושת לברזל... שרוך טוב, ה ת...

— א, כך? הבינותי שכך תעשה — אמר במנוחה שעלתה לו ביגיעה לאין-שעור.

— הוא הבין?...?

— נו, כן! בודאי! הלא היא אהבה אותו...

אינהורן פרץ בצחוק:

— היא אהבה את כהן?... לו יש פנקס קטן מכורך עור ומזחב... תראה את פנקסו? בפנקס זה תראה לפוליה את השבון הוצאותיו והכנסותיו... והיא... מצאה שהשירהך הוא כדאי וראוי... זהו מה שאהבה: את הפנקס!...

— פוי! איך אינו מתביש — התרעם מרטוב — עוד לפני ימים אחדים דברנו, אני ופוליה. פוליה דברה עמדי בגלוי-לב. ואני אומר לו שהיא אוהבת את הבחור. יותר משהוא אוהב אותה. אדוני עור אם לא ראתה, מה שכולנו ראינו יום יום... אמנם הטעם שלה, מובן מאליי שאין לשבחון, הוא מזר מאד. אבל... אין לעשות נגד זה כלום. כל אחד בוחר לו מולו לפי טעמו...

אינהורן שמע בראש שמום, ואחר כך חזר ושאל:

— אם כן... אם כן... הוא מאמין שפוליה...

— איני מאמין, אלא אני יודע, יודע ועד... אני מתפלל שהוא אינו יודע זאת... אפשר — הוסיף בצחוק קל — תרשה אדוני לעצמו... ות... להשלוח את נפשו בתקנות שוא?... ועל כן...

— לא היו לי כל תקוות, אדוני! ... אבל, בכל-ואת...

מזור הדבר...

והלך לו. מרטוב התאפק בהתאמצות רבה שלא לפרוץ בבכי, בראותו את גבו הכפוף של אינהורן החולך ומתרחק ממנו.

רבים מן הקהל, צעירים וצעירות, נסעו אל הרכבת ללוות את פוליה, כלם במצב של התרגשות עליוה מחמת ההפתעה המענינת. „אי, פוליה! אי, פוליה!“ השתוממו רבים. ואחרים השיבו: „מי לא הבין שסוף-סוף חסיים במעשה כזה. אהבה תמיד להפתיע“ „זה מתאים למח מחוסר שווי-משקל כמו מוחה.“ הצעירים התקנאו בכחן. הצעירות התקנאו בפוליה.

מרטוב, פלציה וסמש ישבו בעגלה אחת. דברו על פוליה ותוגה היתה שורה על לבותיהם. פלציה הספיקה להתקשר אל העלמה הזו ולאחוב אותה. לכאורה, הלא טבעי הוא שילך אדם בדרך הטובה בעיניו, ופוליה הלא ידעה מראש את המחכה לה בביתו של כהן. ואף-על-פי-כן... ואף-על-פי-כן... כאלו לא זוג צעיר אחר החופה לו אל תחנת-הרכבת, אלא... שניהם חמלו על הצעירה, ושניהם השבו בו-בזמן על עצמם. הנה אחרי כל מה שעבר עליהם בימים האחרונים, שוב הם יושבים זה אצל זו; שוב מתחילים חייהם לזרום באפיקם הקודם. התחוללה איוו מערה על ראשם וחלפה. שוב יתחילו בשבילם היי אהבה משותפים ושקטים: ובכל-ואת היה איווה כובד מעיק על לבותיהם... החיים שחיו עד עתה היו כפגישה ארוכה... יום יום הלכו לקראת משהו... מכאן ואילך יהיו חייהם דומים רק למרידה ארוכה. יום יום יהיו מלזים משהו... שניהם היו עיפים.

באו אל תהנת-הרכבת. כהן עם טוודה קטנה בידו רץ אחרי הסבל וכובעו שמוט על פדחתו. פוליה בארדת-הדרך רצה אחריו גם-כן טוודה ונהפזה, כשסוכך נעוץ תחת בית-שחיה וכפות ידיה מלאות ניירות וכרטיס-מסע. מרטוב התבונן אליה ובלבו פעפעה איוו איבה כמוסה אליה, בלא שידע על מה. על עלבונו של אינהורן? או אולי על עלבונו הוא? אבל לא. בלבו היה שקט, שקט פוליה כאלו התעללה גם בו, גם באינהורן, גם בסטש, בכולם, בכולם... באדם התעללה...

פוליה נגשה אליה להפרד. דומם נגשה ולהצה את ידו של מרטוב. ראו שדמעות חונקות את גרונה. אך שתקה. ושניהם העסיקו הביטוי איש בעיני חברתו. נזכר במחזה אחד שראה פעם בחדרה, וחשב:

"ילדה מסכנה! נכונה נחשת לך פעם את מנת גורלך: כפוחה, כפוחה תהיי, ילדה מסכנה והביבה!"

פלציה בפנים חגיגיים-ותיקים חבקה את צוארה:

— אני מברכת אותה ובהצלחה...

לא הספיקה לגמור, ופוליה חבקה אותה, הסתירה את פניה אל כתפה, ובקול חרישי וחנוק: "אמא! אמא הקטנה והטובה!..." יבבה אחת קצרה, חמומה פרצה מפיה. אך מיד כבשה אותה. וכשהריטה ראשה, פניה היו אפילו מהייכים. רק בעיניה נוצצו דמעות...

רגע לפני צאת המסע התחילה מהומה. הכל הקיפו את חוג הצעיר, הכל צעקו. נשיקות, לחיצות-יד, קריאות וקולות מבולבלים. המסע זו. נפנוף מטפות וכובעים... פנס אדום מתרחק. עשן מתקרב ונמס.

סטש עדיין מנפנף ומנפנף במטפחתו... מרטוב וקרייניץ
עומדים על ידו ועיניהם נשואות אף הן אל המרחק החשך
מביט מרטוב אל הפנס האדום הבורח בחשכה, וחושב שזהו
הפרפור האחרון לעלומי-נשמתו שהתרחק ממנו, שווהי להבת-
חלומו האחרונה שנשאת ונעלמת במרחקי עלטה...
אחר רגע נעלם הכל. נשתתק הרעש, נתרוקנה תחנת-
הרכבת. פנסים מגוונים אחדים שדלקו במרחק ורמו את הדמיון,
כבו גם הם.
כך חולפים ועוברים גם העלומים עם געגועיהם, חלומותיהם
ואהבתם...

ספרי א. א. קבכ:

- לבדה, הוצאת "תושיה" ורשה.
- דניאל שפרנוב, הוצאת "ספרות" ורשה.
- נצחון, הוצאת א. י. שטיבל ורשה.
- מעל המגדל, הוצאת "ספרות" ורשה.
- ספורים, הוצאת "תושיה" ורשה.
- המעפיל, הוצאת "טוריה" אודיסה.

הסוכנים היחידים להפצת

ספרי הוצאות "מצפה"

בימ"ס "תרבות"

ירושלים, ת. ד. 323

תל-אביב, מרכז מסחרי ת. ד. 67

דפוס המועלים, ירושלים.

ספריה מצוירת לבני הנעורים

הוצאת מצפה, בהתחשבה ע"ה חוסר ספרות מתאימה לבני-הנעורים, החליטה להוציא לאור שורה של ספרים מהספרות העולמית הספורים הללו ששמשו גורם חנוכי בכל ארץ וארץ, עלולים למשוך את לבבות הקורא העברי הצעיר, והופעתם בצורה נאה, בלויית תמונות בצבעים, תהיה הוספה חשובה לספרות הנוער העברי. כל ספר יצא מנקד ומודפס בטעם, על ניר מוב

נמסר לדפוס :

(1) אהל תם מחיי העבדים השחורים באמריקא
מחורגם מאנגלית ומעובד ע"י אביגדור המאירי.

מכונים לדפוס :

(2) משלי אזופ

(3) ספורים מהאיליאד

(4) ספורי ישכספיר על פי העבוד

של משרלס לאמב

(5) ספורי האודיסיי

(6) ספורים אודות רובין הוד (השודד האנגלי
המפורסם)

מלון אידיש-עברית, עברית-אידיש

נמסר לדפוס ויופיע בקרוב

ה מ ל ו ן

אידיש-עברית — עברית-אידיש

מאת י. יברכיהו

ספרי פרוצה

הוצאת "מצפה" ירושלים

בעריכת אשר ברש

יצא לאור:

אהבה, רומן מאת א. א. קבק.

מן הספרים העומדים לצאת במשך החורף של
שנת תרפ"ו:

האלים צמאים, מאת אנטול פרנס, תרגום מצרפתית

ע"י א. בן ישראל

סונמת קרויצר, רומן, מאת לב טולסטוי, ע"י א. שלונסקי.

ארנה, ספור-כפר מאת בירנסטירנה בירנסון, תרגום

ע"י ד. קמחי

נקמת האבות, ספור מחיי הערביים, מאת יצחק שמי

עזבדיה, ספור מאת א. שטיינפר, תרגום ע"י מ. טמקין

הפתים מפקדים, רומן, מאת בלסקו איבנץ, תרגום-מספרית

ע"י י. בורלא

משא, ועוד ספורים מאת אשר ברש

הדיג מאיסלנה, רומן מאת פיר לומי, תרגום מצרפתית

ע"י א. א. קבק

סטואיקן, ספור מאת דיון גלסוורת'י, תרגום מאנגלית

ע"י ס. גינזבורג

אשה, רומן מאת מדליין מרקס, תרגום מצרפתית

ע"י רחל גיומן